

REDAKSJONELL
ÅRSRAPPORT
2011

Et år til ettertanke

NORSK
REDAKTØRFORENING

1. PRESSENS SAMFUNNSROLLE

- I.1. Ytringsfrihet, informasjonsfrihet og trykkefrihet er grunnelementer i et demokrati. En fri, uavhengig presse er blant de viktigste institusjoner i demokratiske samfunn.
- I.2. Pressen ivaretar viktige oppgaver som informasjon, debatt og samfunnskritikk. Pressen har et spesielt ansvar for at ulike syn kommer til uttrykk.
- I.3. Pressen skal verne om ytringsfriheten, trykkefriheten og offentlighetsprinsippet. Den kan ikke gi etter for press fra noen som vil hindre åpen debatt, fri informasjonsformidling og fri adgang til kildene. Avtaler om eksklusiv formidling av arrangementer skal ikke være til hinder for fri nyhetsformidling.
- I.4. Det er pressens rett å informere om det som skjer i samfunnet og avdekke kritikkverdige forhold. Det er pressens plikt å sette et kritisk søkelys på hvordan mediene selv fyller sin samfunnsrolle.
- I.5. Det er pressens oppgave å beskytte enkeltmennesker og grupper mot overgrep eller forsømmelser fra offentlige myndigheter og institusjoner, private foretak eller andre.

Her finner du Vær Varsom-plakaten:
<http://tiny.cc/2e2pdw>

REDAKSJONELL ÅRSRAPPORT 2011

KAPITTEL 1

Innledning	4
------------	---

KAPITTEL 2

Et mangfoldig medielandskap	6
-----------------------------	---

KAPITTEL 3

22. julidekningen	8
-------------------	---

KAPITTEL 4

Utfordringer vi møtte	22
-----------------------	----

KAPITTEL 5

Slik løste vi samfunnsoppdraget	36
---------------------------------	----

KAPITTEL 6

Tall & tabeller	48
-----------------	----

KAPITTEL 7

Innsyn og offentlighet	54
------------------------	----

KAPITTEL 8

Mediejuss	62
-----------	----

KAPITTEL 9

Medieetikk	66
------------	----

nored.no/aarsrapport/2011

Denne rapporten finnes også som en digital versjon, som inneholder utvidet innhold.
Besøk den oppgitte URL'en eller scan QR-kodene med din smarttelefon.

Innledning

Ingen år er like. For svært mange nordmenn, og for Norge som samfunn, vil nok likevel 2011 for alltid stå som mer ulikt enn hva vi kunne forestille oss.

Når et lite land rammes av så utenkelige, uforståelige og gruoppvekkende hendelser som det vi opplevde fredag 22. juli i fjor, vil det uvegerlig også måtte påvirke profesjonelle journalister og redaktørers forhold til begivenhetene. Den litt kjølige, profesjonelle distanse vi ellers etterstreber, ble nesten umulig å holde fast ved. Samtidig klarte redaksjonene – også de som ble direkte rammet av bomben i Regjeringskvartalet – på imponerende vis å holde hodene kalde og dedikere seg til oppgaven med å fylle et nærmest uendelig informasjonsbehov hos publikum. Mange norske nyhetsredaksjoner er bemannet med erfarne og robuste folk; journalister og redaktører som har dekket mange og til dels opprivende saker. Den 22. juli ble vi likevel stilt overfor noe helt nytt. Hovedsakelig skyldtes det trolig tre forhold:

- Omfang og karakter. Aldri i fredstid har så brutale og nøye planlagte handlinger rammet så mange på én gang. 22. juli representerte noe vi aldri hadde opplevd før.
- Mange journalister og redaktører ble direkte berørt, eller sto nært noen som var berørt.
- Terroranslaget ble opplevd som et angrep på Norge som samfunn, på våre demokratiske institusjoner, og dermed også på frie, norske medier.

Til sammen gjorde det noe med oss alle. Derfor har vi i årets nasjonale redaksjonelle årsrapport – som er den andre Norsk Redaktørforening utgir – viet et helt kapittel til refleksjoner rundt 22. juli, og dekningen av de dramatiske begivenhetene. Fem redaktører, med fem litt ulike ståsteder, forteller om sine tanker etter tragedien.

Nå var selvsagt fjoråret mye mer enn 22. juli. I år, som i fjor, har vi invitert bredt blant norske mediehus og redaksjoner, innen alle sjangere og på alle plattformer,

til å rapportere inn tall fra sin redaksjonelle virksomhet. I tillegg har vi utfordret redaktørene til å fortelle om særlige utfordringer de sto overfor i året som gikk, og dessuten hvordan de løste samfunnsoppdraget på ulike områder – eller hvordan de eventuelt ikke helt fikk det til. Det siste sitter jo som kjent litt lenger inne, men flere redaktører har fortalt om vanskelige avveininger og dilemmaer, og uten krav på å sitte med fasiten, hva gjelder endelig utfall. Den samlede spennvidden i rapporten må sies å være stor: Fra de største mediehusene i Oslo, som VG, NRK, TV2, via fagblader som Kommunal Rapport og Sykepleien, og til de minste lokalavisene, som Fjuken og Kvinnheringen. Dessverre har rapporteringen fra ukepresse og magasiner i år vært nærmest fraværende. Derfor kan vi verken presentere tall eller eksempler derfra. Vi satser på å få dette bedre på plass i neste års rapport.

Til sammen 71 redaksjoner har meldt inn tall og svart på spørsmål om utfordringer og dilemmaer. Vi har valgt å samle tallene i ulike tabeller i kapittel 6, delt inn etter ulike medietyper og opplagsstørrelse. Utfordringer og eksempler er tatt inn i henholdsvis kapittel 4 og 5. De tre siste kapitlene er, som i fjor, viet innsyn og offentlighet, mediejuks og medieetikk.

« Viljen til å dele kunnskaper og erfaringer med kolleger, selv om de også kan være konkurrenter, er blant norske mediers mest sympatiske trekk. »

Én viktig ting må presiseres: Den papirrapporten du nå holder i hånden inneholder strengt tatt bare et lite utvalg av de mange eksempler og rapporter vi har fått inn. En fyldigere versjon finner du i en egen webversjon på **www.nored.no/aarsrapport/2011**. Fikk ikke din redaksjon sendt inn sitt bidrag før fristen, så kan du fortsatt komme med i den digitale fullskalarapporten. Denne kan nemlig oppdateres fortløpende.

Les den digitale versjonen her:
<http://nored.no/aarsrapport/2011>

Vi takker alle bidragsyterne til rapporten, både de enkelte redaktører, folk i de ulike konsernene som har bistått med innpisking og innsamling, Den Norske Fagpresses Forening og Landslaget for lokalaviser, som har bistått oss med å velge ut redaksjoner for rapportering på sine respektive områder. Fra NRs side er det dessuten viktig å fremheve vår prosjektmedarbeider, Trine Østlyngen, som med stor innsats, kompetanse og gjennomføringsvilje har sørget for å løse årets rapport trygt i mål.

Viljen til å dele kunnskaper og erfaringer med kolleger, selv om de også kan være konkurrenter, er blant norske mediers mest sympatiske trekk. For Norsk Redaktørforening er det viktig å dyrke frem de kollegiale fellesskapene og arenaene. Materialiseringen av det målet skjer ikke bare gjennom faglige møter, studieturer og kurs, men også gjennom skriftlig dokumentasjon, håndbøker, rapporter og veiledninger. Forhåpentlig vil årets nasjonale redaksjonelle årsrapport være et bidrag til opplysning, refleksjon og – ikke minst – inspirasjon.

God lesning!

Arne Jensen
Ass. generalsekretær
Norsk Redaktørforening

Et mangfoldig medielandskap

Opplaget for papiraviser og magasin/ukepresse fortsetter å falle. Lesningen på digitale plattformer øker, og særlig mobilmarkedet vokser kraftig. Den digitale veksten bidrar til at mediehusene beholder – og styrker – sine posisjoner i de respektive markeder.

Av Trine Østlyngen, prosjektmedarbeider, Norsk Redaktørforening

Samlet har mediehusene aldri nådd flere brukere enn i dag.

Samtidig har digitaliseringen åpnet for flere aktører og økt konkurranse i mediemarkedet. De aller fleste opererer på flere plattformer parallelt. Vi har et mangfoldig medielandskap i alle ordets betydninger.

I NRs redaksjonelle årsrapport for 2011 ønsker vi å få frem mangfoldet på flere plan, ved å trekke frem eksempler både fra store mediehus, små lokalaviser, kringkasting og fagpresse – på papir og i digitale utgaver.

Og de digitale kanalene bidrar sterkt til mangfoldet. VG er fortsatt desidert størst på nett med 1 664 000 lesere, en økning på 116.000 lesere på ett år. VG Mobil økte mest med til sammen 222 000 lesere til 461 000 i 2011.

Det er også økende bruk av nett-TV, en tendens som er spennende for de tradisjonelle fjernsynskanalene. Mens VGTV hadde flest seere i 2011, var det på NRKs nett-TV at nordmenn brukte mest tid, viste fjerdekvartals tall fra TNS Gallup.

Avisopplaget tilbake

MBLs opplagstall for 2011 viser at avisopplaget gikk tilbake med 3,1 prosent i forhold til året før, en tilbakegang på nær 77 000 eksemplarer.

6,7 prosent av tilbakegangen skyldes nedgang i løssalget, mens 2,3 prosent skyldes færre abonnement.

Lesertallene går også ned – samlet sett en nedgang på 4,9 prosent for papiravisene fra 2010 til 2011. VG og Dagbladet taper flest lesere, men både region-, lokal- og nisjemedier mister lesere. Avisenes nettutgaver vokser derimot med ni prosent. Søndagsopplaget gikk tilbake i 2011 med 2,6 prosent. I dag er det bare fem søndagsaviser igjen.

Nisjeaviser frem

Mens 142 aviser går tilbake i opplag, er det grunn til å trekke frem de 25 som går frem. Tre aviser var på topp: Morgenbladet, Dagens Næringsliv og Dagbladet.

Opplagsvinnere blant dagsaviser i 2011 var Dagens Næringsliv med + 2 036, Klassekampen med + 1 000 og Dagbladet med + 859.

Blant fådagrsavisene var Morgenbladet igjen fremst med en økning på 2 728 eksemplarer, mens Dag og Tid økte med 391 og Norge i dag 343.

Lokalavisene i LLA har stort sett hatt sammenhengende vekst de siste 20 årene, men hadde i 2011 en nedgang på 2,3 prosent fra året før. Likevel tyder alt på at de superlokale avisene har en sterk oppslutning blant leserne.

Gratisavisenes andel av det totale nasjonale avisopplaget har økt sterkt de senere årene, fra 3,7 prosent i 2007 til 6,4 i 2011. Gratisavisene har størst utbredelse på Østlandet.

Jakt på digitalinntekter

Fjoråret viste også en økning i salg av e-aviser, selv om de fortsatt ikke utgjør mer enn 0,6 prosent av det totale opplaget.

Jakten på digitale inntekter fortsatte i 2011. Betaling for apputgaver og e-aviser er ikke noe nytt, men flere vurderer nå også betalingsmur på nett. Per i dag har Dagsavisen, Hallingdølen, Møre-Nytt og Kommunal Rapport gjort alvor av dette og tar betalt for innhold i nettavisene.

Og 2011 har vært preget av diskusjonen om mediestøtte. Mediestøtteutvalget la frem sin delte innstilling på tampen av 2010. Regjeringen la frem sitt forslag om endringer i produksjonsstøtten til høring våren 2012, der den blant annet går inn for at pressestøtten gjøres plattformnøytral. I skrivende stund er forslaget fortsatt på høring. Både mediestøtte og momsspørsmålet vil trolig fortsatt prege mediedebatten fremover.

Nye oppkjøp

Det samme gjelder medieeierskap. Idet 2011 gikk mot slutten, kom meldingen om at A-pressen ønsker å kjøpe opp Edda Medias 36 lokalaviser og 23 lokale nettaviser. Diskusjonen om eierskap og store aktører blusset opp igjen.

Både Medietilsynet og Konkurransetilsynet har varslet innsigelser mot oppkjøpet. Spørsmålet om et mangfoldig medielandskap – på alle plan – har stått sentralt for den perioden som omfattes av denne rapporten.

Alt tyder på at det vil stå sentralt frem mot neste årsrapport også.

REDAKSJONELL

ÅRSRAPPORT

KAPITTEL 3

«DET HAR GÅTT AV EN BOMBE PÅ VG.»

Det var sånn det begynte for meg, skriver Kristopher Schau i Morgenbladet. Heldigvis rakk jeg aldri å få slik informasjon.

Klokken 15.29 denne skjebnesvangre jullettermiddagen ringte redaksjonssjef Svein Arne Haavik og informerte om eksplosjonen i Regjeringskvartalet. Han sa samtidig at VG-byggets fasade var blåst ut. Rent umiddelbart ble min oppgave da å oppmuntre til at personalets sikkerhet måtte overstyre de journalistiske instinktene. Evaluering viser nok at det budskapet bare delvis nådde fram.

Terroranslagene 22. juli har utvilsomt vært den største redaksjonelle utfordringen min generasjon redaktører har stått overfor. Bare dekningens omfang: en journalistisk kraftanstrengelse gjennom måneder.

I tillegg kommer sakens mange etiske dilemmaer. Den kontinuerlige utfordringen har vært denne: Hvordan formidle terrorens grusomhet på en sannferdig måte, samtidig som tilbørlig hensyn til de berørtes integritet ivaretas? Hvilke bilder velges da?

Hvordan evne å formidle Breiviks bisarre tankeverden uten å bli talerstolen han ønsket seg? Eller utilbørlig å støte de berørte? Hvordan belyse tilregnlighetsspørsmålet uten å bevege seg for langt inn i privatsfæren til personer som kan ha hatt vesentlig betydning for hans utvikling? Å drive journalistisk systemkritikk i dagene og ukene etter terroren var krevende. Både direkte berørte av tragedien og vanlige lesere oppfattet av og til den kritiske tilnærmingen som jakt på sydebukker.

Formålet var heller å gi offentligheten innsikt i hvordan helt sentrale varslings- og beredskapsfunksjoner sviktet fullstendig under og etter terrorangrepene.

Av sjefredaktør Torry Pedersen, VG

(Foto: Sara Johannessen)

«Den kontinuerlige utfordringen har vært denne: Hvordan formidle terrorens grusomhet på en sannferdig måte, samtidig som tilbørlig hensyn til de berørtes integritet ivaretas?»

Slik så VGs fasade ut etter bomben i regjeringskvartalet.

Verdens Gang	
Utgiversted	Oslo
Opplag	211.588
Redaksjonelle årsverk	249
Redaksjonelle sider	31.444
Andel redaksjonelt stoff	75 %
Antall sendetimer radio/tv:	300 t + 500 t live
Antall nettsaker	34.350
Lederartikler papir	722
Kommentarartikler, papir	1.1150
Kommentarartikler, nett	435
Inviterte kommentarer, papir	8.000
Kommentarer, nett	4,8 mill
Brukere på dettbattsider	686.000
Brukere debattsider, nett	61.181

«Knappt nok i noen annen sak har jeg opplevd at vår oppgave med å dokumentere, avsløre og publisere så tydelig har kollidert med sterke følelsesmessige reaksjoner.»

Vi tillater oss å tro at vår journalistikk på denne måten har bidratt til å bedre kommunikasjon og varsling ved senere hendelser som krever rask reaksjon og effektive mekanismer.

Knappt nok i noen annen sak har jeg opplevd at vår oppgave med å dokumentere, avsløre og publisere så tydelig har kollidert med sterke følelsesmessige reaksjoner.

Tydeligst kom dette til uttrykk etter vår publisering av politiets rekonstruksjon på Utøya tre uker etter massakren. Vi visste at bildene av masseorderen tilbake på åstedet ville representere en tilleggsbelastning for pårørende og overlevende, og at særlig bildet av Breivik i skytestilling ville kunne provosere så kort tid etter tragedien. Dette hensynet måtte veies opp mot vår plikt til å dokumentere så ekstreme hendelser som dette.

Den sentrale bakgrunnen for VGs beslutning om å publisere bildene av masseorderen tilbake på Utøya, er at historien har vist oss viktigheten av nøktern og ugjendrivelig dokumentasjon og publisering. Vi vil tro at bildene av Vidkun Quisling på massegravene på Trandum og en glisende Henry Rinnan på vei til og fra retten, provoserte mange berørte og la sten til byrden for pårørende og overlevende etter krigens grusomheter. Likevel er vel ingen i dag i tvil om at det var riktig og viktig å publisere disse bildene.

Terrordekningen har innebåret kontinuerlige utfordringer for journalister, fotografer og redaksjonelle arbeidsledere. Det er belastende for etterlatte at det lages journalistikk på skjebnen til eller omstendighetene rundt deres kjæres bortgang. Derfor er det så viktig å opparbeide kilder blant de berørte, noe vi har

jobbet mye med. VG har i hele sin dekning av terrorsaken hatt et stort fokus på ikke å gjøre vondt verre i møtet med de berørte som mistet sine kjære 22. juli.

I minnebilaget 8. august ble det trykket bilder av og nekrologer om de omkomne, med den respektive families godkjennelse. Tilnærmingen i arbeidet med dette bilaget måtte ivareta mange hensyn. Dette var i en tidlig fase, og vi ønsket ikke å ta direkte kontakt med mennesker som nylig hadde fått dødsbudskapet.

Det ble derfor brukt tredjepersoner, som hjalp oss med innhenting av informasjon, og med å klarere at det vi trykket var korrekt og av en slik art at de etterlatte ikke fant det støtende eller plagsomt.

Tredjepersonene vi spurte om å hjelpe oss med dette viktige arbeidet, var personer som var i en slik posisjon at de på en skånsom måte kunne forelegge våre forespørsler overfor de etterlatte familiene, og når teksten var trykkeklar, godkjenne den.

Dekningen av saken har vært altomfattende i den forstand at den inneholder et bredt sett av problemstillinger - fra anslag mot den norske regjeringen og drap på barn, til identifiseringsspørsmål, kildevern og omtalens massivitet. Det er tusenvis av direkte og indirekte pårørende, i tillegg til at hele Norge er berørt fordi saken er så stor. Den er pågående og ikke avgrenset til en angitt tidsperiode.

Alt dette reiser behov for en kontinuerlig evaluering. Vårt verktøy er daglig evaluering og bevisstgjøring i møte med hele staben. Vi har fundamentalt større tro på løpende diskusjon med hele redaksjonen, enn vurderinger gjort av noen få i ettertid.

I tillegg har vi deltatt i et utall debatter, stilt alt vi har publisert til disposisjon for ulike forskningsprosjekt, og aktivt oppsøkt, snakket med og lyttet til de involverte.

Oppsummert er vi enig med Helle Gannestad.

VG 23. juli: Førsteutgave

VG 23. juli: Annenutgave

Av Øyvind Lien, redaktør i Ringerikes Blad

«EN MANN SKYTER VILT RUNDT SEG»

Mange lokalaviser ble sterkt berørt av det som skjedde 22.juli. Men ingen fikk terroren så rett inn i nærmiljøet sitt som Ringerikes Blad.

- Skyting på Utøya?

Vi hadde knapt skjønt hva som foregikk i Regjeringskvartalet, før meldingen kom om dramaet som utspant på Utøya midt i vårt sommerparadis Tyrifjorden. Den aller første meldingen tok vi nærmest som en fleip, men ganske raskt begynte vi å fatte alvoret. Vi sto foran en krevende kveld og natt, etterfulgt av utfordrende uker og måneder.

Utøya ble plutselig verdensaktuell. Området vårt skulle igjen skrives inn i norgeshistorien, og lokalavisen ble utfordret, etterspurt, elsket og hatet. Vi ble stilt overfor en situasjon vi på ingen måte var trent for, og i ettertid ser vi at ting kunne vært

gjort annerledes med tanke på prioriteringer, presentasjoner og valg.

Tett på

Terroren hadde nådd Norge, ja til og med kommunen vår. Saken var på alle måter vår, samtidig som aviser landet rundt gjorde den til sin. Naturlig nok. Her var ungdommer fra hele Norge samlet.

«Vi ble stilt overfor en situasjon vi på ingen måte var trent for, og i ettertid ser vi at ting kunne vært gjort annerledes med tanke på prioriteringer, presentasjoner og valg.»

For en relativt liten lokalavis, uten egne grupper og spesialmedarbeidere, bød det første døgnet på mange utfordringer. Noen på ferie, noen i permisjon. En bemanning i sommermodus måtte takle etterkrigstidens verste hendelse på nært hold. De journalistene som var hjemme, rykket raskt ut, og sammen med sommervikarene gjorde de en kjempejobb. Etske spørsmål tok vi fortløpende - her var det nok å ta fatt i.

Mangelfull informasjon

Vi nærmet oss deadline. Var det greit å skrive «Mange drept»? Hadde vi dekning for noe så alvorlig?

Hvem skulle vi ringe? Hvem kunne vi snakke med? Når kunne vi slippe nyheten om Mor Utøya? Hvilke bilder skulle vi sette på trykk? Hva med bildet av de omkomne langs strendene?

Det som i noen grad kunne oppfattes som en trøst, ble også vårt lille mareritt: Informasjonen fra politi og redningsapparat var så mangelfull, at vi skjønnte at flere enn oss hadde en travel og kaotisk kveld.

Men hva skulle vi bringe ut til våre lesere? De offisielle meldingene lød på alt fra «noen alvorlig skadde» til «et titalls drept», da det nærmet seg midnatt og siste levering til trykkeriet. Virkeligheten skulle vise seg å være mye, mye verre.

Reaksjoner

Utover kvelden skjønte vi at vi sto overfor noe virkelig stort, noe tragisk og nærmest ufattelig. For noen av oss ble det i det meste laget, og vi måtte støtte hverandre mer enn vanlig. Vi snakket sammen, spiste sammen, gråt sammen, tente lys sammen. Vi ba også om hjelp utenfra. Psykologer kom på kort varsel den påfølgende mandagen og gjennomførte felles debriefing. Alle kunne uttrykke følelser og fortelle om reaksjoner. Tilbud om psykologhjelp enkeltvis i etterkant var det også noen som benyttet seg av.

Sterkt press

Vi kjente presset fra alle kanter – både fra lesere og fra andre medier, og skjønte raskt at vi ikke kunne henge med i alle svinger. Her var store redaksjoner klare til å gå løs på sakene med en helt annen tyngde enn det vi kunne klare.

Likevel – vi bestemte oss for å jobbe fram de helt nære sakene, finne egne vinklinger og bruke maksimalt de lokale poengene. Og dem var det tross alt mange av. Og dem vil det være mange av også i årene fremover.

Utøya-terroren ble tett på for oss alle i Ringerikes Blad, den gjorde noe med oss. Minnet oss om at vi er mennesker som reagerer. Mennesker, ikke maskiner. Midt i kaoset som utspant seg like utenfor stuedøra, klarte vi å ta vare på hverandre, samtidig som vi fikk videreformidlet det som skjedde.

Ringerikes Blad

Utgiversted	Hønefoss
Opplag	12.030
Redaksjonelle årsverk	18
Leserinlegg papir	ca. 700
Kommentarer på nett	ca. 6.500
Lederartikler	304

Ringerikes Blad 23. juli

Ringerikes Blad 27. juli

Av Steinulf Henriksen, sjefredaktør i Folkebladet

«Vi hadde unge sommervikarer på jobb som kjente de drepte og skadde godt.»

REDAKSJON I SORG

Både Midt-Troms og Troms Folkeblad ble hardt rammet 22. juli.

For Folkebladet ble 2011 naturlig nok preget av 22. julitragediene. Men ikke bare fordi tre unge mennesker fra vårt dekningsområde ble drept og flere skadet på Utøya – og en fra vårt område ble stygt skadet i Regjeringskvartalet. Vi mistet en av våre medarbeidere. Bare dager før han dro til Utøya, gjorde frilanser Simon Sæbø sin siste jobb for Folkebladet, da han dekket kulturarrangementet ”Millionfisken” i sin egen hjembygd Sjøvegan. Simon var blant de første som ble bekreftet skutt og drept på Utøya.

22. juli-tragediene skjedde på verst tenkelig tidspunkt for redaksjonen i Folkebladet, og ble en krevende redaksjonell utfordring. Vi hadde unge sommervikarer på jobb som kjente de drepte og skadde godt. To av de unge sommervikarene ble fritatt for å jobbe med saken, og det ble etablert et apparat for oppfølging av medarbeiderne, først og fremst personlige samtaler og muntlige evalueringer. Det ble også innkalt mer rutinerne medarbeidere som hadde ferie, for å dekke saken.

Jens Stoltenberg deltok i Simon Sæbøs begravelse og holdt minnetale. Fra Folkebladet ble det lagt ned krans i kirka, og sjefredaktøren holdt tale for Simon på minnesamværet etterpå. For de ansatte i Folkebladet var det en tung og svært spesiell opplevelse å komme så nært på en slik dramatisk nyhets-hendelse.

Folkebladet

Utgiversted	Finnsnes
Opplag	7.042
Redaksjonelle årsverk	15
Redaksjonelle sider	9.090
Andel redaksjonelt stoff	75 %
Antall nettsaker	5.900
Prosent av totalen	85 %
Lederartikler papir	606
Lederartikler nett	303
Kommentarer, analyser og kåserier, papir	150
Kommentarer, analyser og kåserier, nett	303
Inviterte kommentarer, papir	20
Brukere på dettbattsider	800
Brukere debattsider, nett	3.150

Folkebladet fulgte 22. juli tett, også med lokale vinklinger – der flere av de skadde ble intervjuet om sine opplevelser. Vi dekket også alle tre begravelsene, på de premisser de etterlatte la fram. Før jul hadde vi to omfattende reportasjer om foreldre og venner til to av de drepte på Utøya. Disse reportasjene ble gjort i tett samarbeid med de etterlatte, og til dels på deres premisser. De fikk lese gjennom sakene og godkjente bildene før de ble publisert. For våre medarbeidere ble dette en helt naturlig måte å jobbe på. 22. juli er og blir en spesiell journalistisk utfordring, og andre journalistiske ”kjøreregler” enn de vanlige gjaldt da - og gjelder fortsatt.

Reaksjonene fra våre lesere har i etterkant vært positive til den redaksjonelle linje vi har lagt oss på. Vår viktigste erfaring er at det i en slik sak er nyttig og nødvendig å holde tett kommunikasjon med de skadde og pårørende, og samarbeide om det redaksjonelle sluttprodukt også på deres premisser. Det har vi hatt gode erfaringer med i vår 22. juli-dekning.

MANDAG

25. juli 2011

En viktig del av hverdagen
Folkebladet

Nr. 169 47. årgang Løssalg: Kr. 20,- (Utafor Troms: Kr 22,-) www.folkebladet.no

**Midt-Troms knallhardt
rammet av terroren:**

- ✓ En drept
- ✓ To savnet
- ✓ Flere hardt skadet

7 070615 000019

• Side 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10 og 11

Av Jan Ove Årsæther, nyhetsredaktør TV2

(Foto: Håvard Solem)

FRÅ SJOKK TIL NASJONAL SORG – OG TIL DEI KRITISKE SPØRSMÅLA...

Aldri så tett og så nært som no.
Heller ikkje for redaksjonen i TV2.

Det er midt i sommarferien. Ein søvning hovudstad er i ferd med å ta helg. Klokka 15.25 inntreff den første av ei lang rekkje hendingar som skal sette norske journalistar på si livs prøve. Å ta pulsen på bombeoffer og intervjuje unge vitne til massedrap er ingen budde på denne fredag ettermiddagen.

TV 2 sine lokale er ikkje lengre unna regjeringskvartalet enn at gjenstandar dett ned frå glastaket og at vindauga ut mot Kirkegata bles ut. Tilsette ropar i frykt og nokre spring mot utgangsdørene. Midt opp i dette kaoset skal den mest omfattande saka i etterkrigstida dekkast. TV 2 Nyhetskanalen er på lufta nesten umiddelbart og sender deretter samanhengande i 56 timar og 11 minutt utan stopp og utan reklame.

I den mest vidtrekkande sendinga TV 2 har stått bak nokon gong veit vi intuitivt at vi høgst truleg vil gjere feil. Nokre av rent journalistisk karakter, andre igjen opp mot og kanskje over etiske grenser. Ikkje minst fordi vi sjølve er kjenslemessig prega. Medarbeidarar og leiarar går rundt med gråten i halsen. I slike tilfelle blir dømmekrafta kraftig utfordra.

«Men i denne saka drygde
det lenge før norsk presse
stilte dei kritiske spørsmåla.
Truleg for lenge.»

Sjolv er eg i ferd med å skifte hjul på ein punktert bil i Finnmark når det smell. SMS-varselet kjem omtrent samtidig som telefonen frå vaksjef i Bergen. Eg gir melding om at dette skal behandlast som det største sidan 11. september 2001. Alt tilgjengeleg mannskap skal kallast inn. Det framstår for meg som heilt kritisk at vi må styrke mellomleinga med erfarne leiarar som kan ta gode avgjerder.

For ein TV kanal er det viktigaste å få gjennom direkte bilete så raskt som muleg. Med reservehjulet på plass og med kursen mot flyplassen i Lakselv får eg etter kvart opp Nyhetskanalen på mobilen. Klokka er då 15.49. Det har gått 24 minutt sidan det small. Ein fersk vikar står i ruta og rapporterer direkte frå Akersgata.

Å måtte gå offline under en slik hending var frustrerende, men det skal bli verre. I det same eg mellomandar i Tromsø varslar vaksjef meg om tips om intens skyting på Utøya. "Det kan ikkje vere sant", ropar eg. Dei andre i sikkerheitskontrollen snur seg og ser på meg. Eg ser føre meg ekstremistar gå til angrep på Arbeiderpartiet sin sommarleir.

Eg har igjen nyhetskanalen på mobilen i det eg går nedover midtgangen i flyet som skal ta meg vidare til Oslo. Lyden står på høgste nivå. I det eg har sett meg vel på plass i setet, som sistemann i flyet, registrerer eg at samtlege av dei nærmeste passasjerane ser i mi retning. Ei flyvertinne lener seg mot meg. Eg er viss på at ho som vanleg strengt skal be meg slå av mobilen, men nei: "Er det noko nytt i Oslo?", spør ho. "Ja. Det pågår truleg eit nytt terrorangrep på Utøya", seier jeg. Ho lar meg ha mobilen på.

TV2 har publisert en egen rapport om nyhetsåret 2011, der åpenhet om valg og vurderinger i forbindelse med 22-juli-dekningen har stått sentralt.

Mer om rapporten her:
<http://tiny.cc/zbhfdw>

Medan eg sat i flyet har heile tv-huset på Karl Johan vorte evakuert av politiet. For ein tv-stasjon betyr det normalt svarte skjermar. Men TV 2 sender vidare frå Bergen. Vi er imidlertid avskårne frå å bruke studio i Oslo. Sjølve redaksjonen har etablert eit hovedkvarter på eit hotell, men det er reporterane og fotografane ute i felten som møter dei første og største etiske spørsmåla.

Fredrik Kirkevold, vikar i innanriksredaksjonen i Oslo, reagerer intuitivt med å forsøke å hjelpe. Etter å ha teke pulsen på ei kvinne, konstaterer han raskt at ho er død. Han ser seg rundt om det er fleire som treng hjelp, men oppdagar at det har kome profesjonelle nødetater til staden. Og han går over til å utføre reporterjobben sin.

Fotografane står overfor ei svært vanskelig oppgåve. De fleste har ikkje dekkja væpna konflikt eller hendingar med tilsvarende skadeomfang. Kva skal dei filme? Kva blir for grotesk? Fleire gonger oppstår det etiske diskusjonar mellom fotograf og reporter. Dei første reportarane kjem til hotellet på Sundvollen før midnatt. Der møter vi dei første overlevande frå Utøya. Reporter Yvonne Fondenes går inn til ungdommene åleine, utan fotograf. Hun formidlar at ho ikkje vil presse nokon og at ingen vil verte filma mot sin vilje.

TV 2

Hovedkontor	Bergen
Redaksjonelle årsverk	180
Sendetid TV2 nyheter	29.711 min
Sendetid	35.400 min
Nyhetskanalen	

Etter kvart kjem dei likevel ut, ein etter ein og vil fortelle si historie. Vi intervjuer altså ungdommar i sjokk. Normalt et klart brot på plakaten. Eitt intervju blir avbrote og aldri sendt på lufta. I skrivande stund har vi framleis ikkje opplysninger om at ungdommar angrar på intervju og vi trur vi har snakka med samtlege.

TV 2 får flytte inn att i våre faste redaksjonslokaler seint på kveld. Der ventar svært dramatiske bilete som har kome inn på server. Bileta, som mellom anna er tekne av frilansarar i Utvika, er rystande og grufulle. Ein stor del av dei kan aldri brukast.

Vi fekk nokre reaksjonar på biletbuiken den første tida. To gonger sende vi bilete vi hadde bestemt ikkje skulle publiserast. I det eine tilfellet vart dette klaga inn for PFU, men medførte ikkje brot. Våre eigne grenser var altså sett enda strengare enn gjeldande presseetikk.

Ved terroraksjonar er det avgjerande å unngå feilaktige spekulasjonar om gjerningspersonar. Vår eigen gjennomgang av det publiserte materialet viser at vi spekulerer lite i kven som kan stå bak. Men vi intervjuar fleire ekspertar som snakkar om Al Qaida og det norske engasjementet i Libya som sannsynleg årsak. Vi siterer vidare BBC og New York Times på spekulasjonar om Mullah Krekar og tre personar som vart pågrepane på Gardermoen. Dette var feil av oss.

Informasjonen vi får inn utover kvelden tyder på at talet på døde på Utøya er langt høgare enn dei ni som politiet opererer med. Dette formidlar vi til våre sjåarar, men vi slår det ikkje fast med all vår nyheitskraft. Nokre hjelpearbeidarar snakka om minst tretti. Andre vitne igjen insisterte på at det var over seksti. I ettertid ser eg at vi burde understreka dette tydelegare.

Det siste eg gjer på jobb denne natta er å sende ei melding til dei øvrige redaktørane og direktørane i TV 2 om at laurdag morgen kjem Norge til å våkne opp til eit sjokk. Først klokka 04 kjem det frå politidirektøren: Minst 80 drepne på Utøya. Også dette talet viser seg seinare å vere feil, noko som dokumenterer kor uoversiktleg situasjonen var.

Gjennom helga får vi stadig nye opplysningar om korleis gjerningsmannen hadde operert på Utøya. I ein direkterapport formidlar vi detaljar om skotskadene ungdommane var påførte og at dette gjorde identifiseringsarbeidet vanskeleg. Vår direkterapport medførte ein svært sterk reaksjon frå ein av dei pårørande. Vi skulle ikkje vore så detaljerte på dette tidspunktet og vi har beklaga dette overfor den pårørande.

Etter kvart slår den nasjonale sorga inn for fullt og tek gradvis over for det voldsomme sjokket. Sorga vert visualisert for ei heil verd gjennom rosehavet som sakte bygger seg opp framfor domkirka. Men samstundes pliktar vi også å stille dei kritiske spørsmåla. Fordi det er vår viktigste oppgåve å bidra til at samfunnet kan hindre at dette skjer igjen. Men i denne saka drygde det lenge før norsk presse stilte dei kritiske spørsmåla. Truleg for lenge.

Vår redaksjon er ikkje ukjend med å dekke katastrofar og brutalitetar. Sjølv for våre mest erfarne vart likevel dette den vanskelegaste oppgåva nokon gong. Det har aldri kome så nært, så tett på som no.

ALLMENNKRINGKASTERENS TYNGSTE PRØVE

Når landet vårt rammes av en katastrofal hendelse, har allmennkringkasteren et spesielt ansvar.

Det handler om å informere, oppdatere og analysere. Men det handler også om å formidle reaksjoner, samle folket, skape fellesskap og gi den enkelte anledning til å bearbeide følelser.

22. juli 2011 ble landet vårt rammet av et svært alvorlig terrorangrep. Bombeangrepet i Oslo og massakren på Utøya rystet ikke bare en hel nasjon, men berørte folk langt utenfor våre egne grenser. Hendelsene og ringvirkningene etter dem vil forbli en dyster del av vår historie.

Bomben i regjeringsskvartalet gikk av klokka 15.25. Klokka 15.30 publiserte nrk.no sin første melding: "Stor eksplosjon i Oslo sentrum." Radioen sendte sin første melding omtrent samtidig. NRK.no hadde sin første direkterapport et par minutter senere, og klokka 15.33 hadde nrk.no en utvidet versjon med beskrivelse av store materielle ødeleggelser og skadde mennesker i gatene. Klokka 15.38 hadde radioen sin første direkterapport fra eksplosjonsstedet.

Fra klokka 16.00 sendte både tv og radioen kontinuerlig. Programledere, produsenter og programingeniører måtte håndtere et stort antall rapporter og innslag direkte. Det første intervjuet med statsminister Jens Stoltenberg var blant innslagene. I første fase var det bombeattentatet i Oslo som preget nyhetsbildet, rundt klokka 17.30 kom meldingene om skytingen på Utøya.

De første timene etter angrepene var det NRKs nyhetsorganisasjon og medarbeidere fra nærliggende distriktskontorer som arbeidet med formidlingen av alt som hendte. Fordi hele landet var inne i ferietiden, var det viktig å ta i bruk hele spekteret av formidlingskanaler. Mange hadde mobiltelefon eller radio som sitt viktigste oppdateringsmedium. Samtidig var nyhetsstrømmen på tv helt sentral. Det ble tidlig klart at det var behov for å la annet innhold vike av hensyn til det enorme informasjonsbehovet alle hadde.

Av Hans-Tore Bjerkaas, Kringkastingssjef i NRK (Foto: Ole Kaland, NRK)

«Etter hvert ble det vår oppgave å være til stede der folk samlet seg for å dele følelser, gi uttrykk for sorg og for å oppleve fellesskap»

Den første Dagsrevy-sendingen 22. juli. Da hadde NRK sendt direkte i flere timer allerede.

NRK

Redaksjonelle årsverk

- Programmedarbeidere	2.038
- Redaksjonelle ledere	125

Sendetimer 2011

- NRK 1	8.245
- NRK 2	6.326
- NRK P1	6.326
- NRK P2	7.665

Publiserte nettartikler	87.690
-------------------------	--------

Seere på debatt- og aktualitetsprogram

- Debatten (NRK1)	447.000
- AKTUELT (NRK2)	110.000

Utfyllende tall finnes i NRKs årsrapport for 2011.

NRK la om programtilbudet i både radio og tv. Musikkredaksjonen i radio lyttet gjennom 2500 plater og CD-er i helga for å programsette P1 på nytt. Redaksjonen i Supernytt gjorde sitt for å dempe frykt og uro hos norske barn. Supernytt produserte ekstrasendinger på nett og tv på lørdag formiddag, der de presenterte terrorhandlingene på barns premisser og særlig vektla at gjerningsmannen var i fengsel og at det er trygt å være ute.

Det virkelige omfanget av massakren på Utøya ble først kjent for allmennheten lørdag morgen den 23. juli. Etter hvert som hendelsenes ufattelig brutale innhold kom for en dag, var det et behov for å gjøre mange vanskelige journalistfaglige og etiske avveininger underveis. Det var om å gjøre å gi folk mest mulig utfyllende informasjon, formidle kommentarer og reaksjoner, samtidig som det var nødvendig å utøve nødvendig kildekritikk og vurdere forløpende når det var riktig å skåne direkte berørte for en eksponering de ikke var klar for. Redigerere og redaksjonelle ledere måtte gjøre mange vanskelige vurderinger under stort tidspress.

Etter hvert ble det vår oppgave å være til stede der folk samlet seg for å dele følelser, gi uttrykk for sorg og for å oppleve fellesskap. Landets ledelse har høstet internasjonal anerkjennelse for måten de håndterte krisen på, og det har vakt stor oppmerksomhet at det norske folk svarte på terroren med å gå ut i gatene med roser og med å slå ring om demokratiet. Det var viktig for NRK å gi hele folket adgang til å være en del av dette fellesskapet.

Da det ble bestemt at en stor offentlig minneseremoni skulle arrangeres i Oslo Spektrum 21. august, ble NRK tidlig bedt om innspill og trukket inn som planlegger og teknisk arrangør. Arrangementet og sendingen ble til på kort varsel gjennom et

Rosetoget 25. juli. (Foto: Kim Erlandsen, NRK)

samarbeid mellom ulike fagmiljøer i NRK. Hans Majestet Kongen og statsministeren talte under minneseremonien. En rekke kjente artister opptrådte og noen av våre mest avholdte skuespillere leste navnene på alle som ble drept under terrorangrepene. Minneseremonien ble vist direkte både på NRK1, TV2, TVNorge og TV3.

NRK som organisasjon og NRKs medarbeidere ble satt under et stort press under og etter terrorhandlingene 22. juli. NRK måtte ta høyde for at NRKs egne ansatte og anlegg kunne være terrormål. Og organisasjonen måtte håndtere en rekke store utfordringer forløpende.

I det kaos som hersket ble det gjort vurderinger som burde vært annerledes. I ettertid er det lett å se at vi ikke burde ha ringt til AUF-ere som lå i skjul for en kynisk masse-morder på Utøya. Men det er viktig å huske på at vi på det tidspunktet ikke hadde noen anelse om hvilket mareritt som pågikk. Massakren som skjedde lå rett og slett hinsides den forståelseshorisonen vi hadde før 22. juli 2011. Nå er den horisonen blitt flyttet, og den erfaringen vil selvsagt alltid være med oss i kommende vurderinger av situasjoner vi ikke har full oversikt over.

Beslutningen om å sende helikopteret vi hadde leid til Utøya for å ta oversiktsbilder ble også tatt før vi visste hva som skjedde der. Det hadde kommet meldinger om skyting på Utøya, men politiet kunne verken bekrefte eller avkrefte dette. Vi hadde avsluttet filmingen over øya før politiet ga beskjed om at all luft-trafikk i området måtte opphøre.

Terrorhendelsene 22.juli satte NRK som allmennkringkaster på sin tyngste prøve på mange tiår. I ettertid har vi gjort en grundig evaluering av NRKs arbeid under og etter terrorangrepene, og jeg er stolt av NRKs samlede dekning og hvordan vi som allmennkringkaster samlet et helt folk i krise.

NRKs årsrapport for 2011:
<http://tiny.cc/p9jkdw>

Direktesendt minneseremoni 21. august 2011. (Foto: NRK)

Utfordringer vi møtte

EN KILEVINK TIL TROVERDIGHETEN

Det heter at "gamle vaner er vonde å vende". I Halden Arbeiderblad kan tilbakemeldingene på den redaksjonelle årsrapporten tyde på at det fremdeles er mange som ikke riktig tror på at lokalavisa deres er fri og uavhengig.

Da redaktøren utarbeidet avisas første redaksjonelle årsrapport og spurte leserne om de har tiltro til at avisa ikke lar seg presse av lokaler maktmiljøer i samfunnet, fikk han følgende svar: Over halvparten av de 181 som svarte mente at HA generelt sett ikke står i mot et slikt press, mens nesten 30 prosent tvilte på om avisa ville klare å stå imot. Summert mener 83 prosent av innsenderne at Halden Arbeiderblad ikke framstår som fri og uavhengig. Dette er ingen vitenskapelig metode. De som følte seg kallet, valgte å svare frivillig.

Men uansett; slikt oppleves selvsagt som en kilevink. Ikke bare for redaktøren, men for hele den redaksjonelle staben og medarbeiderne for øvrig, som i flere år har jobbet hardt og målbevisst for å heise uavhengighetens fane, og løsrive seg fra eiere og interessegruppers påvirkning av innholdet.

I Halden har dette vært en prosess som kom senere enn i de fleste andre norske aviser. I Halden kjempet Arbeiderpartiet og den lokale arbeiderbevegelsen med nebb og klør for å beholde kontrollen over sin egen lokalavis. A-pressen var selve erkefienden, og kampviljen for HA uovertruffen. Opp gjennom historien har det vært mange slag, og mange historier. Historier som endog har kommet i bokform, og som har underbygget inntrykket av Halden Arbeiderblad som talerør for Det norske Arbeiderparti. På folkemunne i Halden kalles HA fremdeles for "Pravda", selv om dette også må oppfattes som et kjæleavn. I dag eies for øvrig HA 100 prosent av A-pressen, etter at de lokale eierne måtte kaste kortene i 2010.

Den gamle industribyen Halden har i en årrekke vært, og er fremdeles, en by med skarpe politiske fronter. Arbeiderbevegelsens gamle kultur og tradisjoner har vist seg seiglivet i en by med et distinkt konservativt preg. Dette har også festet seg ved Halden Arbeiderblad.

Men i flere år har HA villet løsrive seg fra dette. Ikke minst ble dette synlig da Frode Rekve var ansvarlig redaktør (2006-2009). Hans nærkontakt med de lokale eierne som ville fjerne ham ble først en knakende god og seiglivet historie. Deretter en belastning for staben og avisas nye ansvarlige redaktør som ville legge den bak seg og komme seg videre.

**Av Hans-Petter Kjøge, ansvarlig redaktør
i Halden Arbeiderblad**

«På folkemunne i Halden kalles HA fremdeles for "Pravda", selv om dette også må oppfattes som et kjæleavn.»

Halden Arbeiderblad

Utgiversted	Halden
Opplag	7.939
Redaksjonelle årsverk	17
Redaksjonelle sider	7.200
Andel redaksjonelt stoff	75 %
Antall nettsaker	9.000
Prisen av totalen	80
Lederartikler papir	160
Lederartikler nett	10
Kommentarartikler, papir	135
Kommentarartikler - inviterte, papir	100
Brukere på dettbattsider	ca. 300
Brukere debattsider, nett	ca. 200

Halden Arbeiderblad har nå i flere år blitt redigert etter vanlige, hevdvunne prinsipper i norsk presse. På grunn av avisas spesielle historie, er dette forhold det er sterkt fokus på, og som evalueres jevnlig. Men det er også forhold som mange lesere ser på med lupe. Gamle myter er seiglivede. Vi har fått høre at vi fremdeles har politiske motiver, at vi forfordeler Arbeiderpartiet og vi føler vi i noen sammenhenger blir tillagt motiver vi slett ikke har. Vi føler at Halden Arbeiderblad blir brukt av de steile politiske frontene i Halden fremdeles. Senest i kommunevalgkampen forrige høst. I en slik sammenheng er det godt å vite at avisas meninger ikke alltid faller i god jord verken hos posisjon eller opposisjon – uavhengig av hvem som sitter med makta. Da føler vi at vi i bunn og grunn gjør jobben vår.

Det blir et krevende farvann å manøvrere i, men kursen er staket ut for lengst, og det er hva vi presterer over tid som teller. Redaksjonen i Halden Arbeiderblad står samlet om denne, og fortsetter å redigere avisa etter prinsipper som underbygger frihet og uavhengighet. Akkurat nå er vi spent på om en ny, og mer vitenskapelig måte å måle tilbakemeldinger på enn et frivillig svar på redaktørens oppfordring vil gi oss bedre resultater. Det synes vi vi har fortjent. Men uansett var tilbakemeldingen i den redaksjonelle årsrapporten en real kilevink, og vi vet at troverdigheten er en viktig del av livsgrunnlaget vårt.

[illegible]

ØYGARDSAKA - EI UTFORDRING FOR FJUKEN

Kva gjer lokalavisa når ordføraren
vert sikta for overgrep?

Hausten 2011, like etter kommunevalet, kom det opp ei vond og vanskeleg sak i Ottadalen. Vågåordførar Rune Øygard vart sikta i ei overgrepssak mot ei mindreårig jente, og dette førte til mange spørsmål, skapte uro blant folk og var ei stor utfordring for oss i lokalavisa Fjuken.

Vi i redaksjonen her fekk vite dette svært tidleg, og valde å gå ut på nettsida vår med opplysningar, men da svært anonymisert. Nokre dagar seinare gjekk Vågå kommune ut med pressemelding om at det var ordførar Øygard som var den sikta. Etter det har saka fått umåteleg stor merksemd i alle mediekanalar.

I dei fyrste dagane var presset stort på oss som lokalavis, da frå større media, om kva vi meinte, kva for meiningar bygdefolket hadde og korleis stemninga i bygda var. Vi bestemte oss tidleg for at Fjuken skulle halde seg til dei faktaopplysningane vi fekk frå politiet. Vi i lokalavisa skal ikkje spekulere og "synse". Dette er ei sak som har to partar; ein profilert ordførar og ei ung jente, bae frå Fjuken sitt nedslagsfelt, og som rettsapparatet skal avgjere skuldspørsmålet i.

Etter at saka vart kjend i lokalmiljøet gjekk sjølvsagt debatten for fullt, ikkje minst på sosiale medier, og dei fleste innlegga tok parti med ordføraren. Som redaktør i Fjuken gjekk eg ut i lokalavisa mot dette som etter mi meining var tankeløyse i ein slik situasjon. Eg oppmoda folk om å tenkje seg om, både fordi det her var ei sak framleis under etterforskning, og med to partar. Eg minte og facebookskribentane på at det dei skreiv var offentleg, og at dei kunne bli siterte på dette av media.

Det er som før sagt vanskeleg å vere lokalavis når slike saker kjem fram i offentlegheita. Vi kjenner dei fleste vi skriv om, samfunnet rundt oss er lite og gjennomskytleg og vi må trø varsamt.

Ein samla redaksjon i Fjuken var samde i måten vi valde å dekkje ordførarsaka på. Vi skal gje lesarane våre opplysningar etter kvart som vi får dei frå politiet og påtalemakta, det er vår jobb og vårt samfunnsansvar, men vi skal óg leve vidare her i Ottadalen etter at Øygardsaka er over.

Av Asta Brimi, ansvarleg redaktør og dagleg leiar i Fjuken

Fjuken

Utgiversted	Skjåk
Opplag	3.963
Redaksjonelle årsverk	5,8
Redaksjonelle sider	1.680
Andel redkasjonelt stoff	70 %
Lederartikler	48
Brukere på dettbattsider	Ca. 128

Første nettsak publisert 22. september 2011

«Dette er ei sak som har to partar; ein profilert ordførar og ei ung jente, bae fra Fjuken sitt nedslagsfelt, og som rettsapparatet skal avgjere skuldspørsmålet i.»

Av Morten Rød, sjefredaktør i Agderposten

UPASSENDE MAKTGRANSKNING?

Agderposten hadde over 20 siders kritisk granskning av Arendal Arbeiderparti klar til publisering 23. juli. Så kom 22. juli...

Agderposten jobbet fra april til juni 2011 med å finne ut hva som de siste fire årene foregikk i kulissene i Arendal Arbeiderparti, som hadde ordføreren. Mange utmeldelser fra bystyreggruppen, mektige bakspillere – og en skyggeordfører. Serien på over 20 sider over flere dager lå klar til publisering lørdag 23. juli 2011. Serien måtte naturlig nok tas ut.

Men vi nærmet oss stadig kommune- og fylkestingsvalget.

Skulle vi kjøre serien tett opptil valget og bli beskyldt for å ville påvirke utfallet og angripe Ap i en sårbar valgkamp? Skulle vi vente med serien til etter valget og bli beskyldt av leserne for å ha holdt tilbake viktig informasjon for dem i deres valg? Skulle vi droppe det hele?

Vi endte med å kjøre serien. I tilknytning til første artikkel trykket vi en helsides kommentarartikkel, hvor sjefredaktør lot leserne ta del i de etiske dilemmaene avisen vurderte. Her er et utdrag:

”Agderpostens og mitt dilemma som sjefredaktør har vært: Hvordan håndterer vi vår artikkelserie? Er det upassende å trykke en slik serie etter Regjeringskvartalet og Utøya? Hvis vi velger å trykke den, vil det være galt å trykke en sak om ett parti så tett oppunder kommune- og fylkestingsvalget? Vil Agderposten som budbringer bli det sentrale diskussionstemaet, og ikke det innholdet vi publiserer? Bør vi droppe hele serien? Bør vi vente til etter valget?

(...)Det har vært mange og lange diskusjoner. Og de har bølget frem og tilbake med tanke på hva som har vært rett å gjøre. Men det jeg tidlig ble trygg på, var at vi ikke skulle kaste artiklene i søppelkurven. En fireårsperiode i den lokale politikken er snart over. I Arendal har det vært fire turbulente år. Og ordføreren her i byen har vært omstridt og omdiskutert. Hun har stått sentralt i mange avgjørelser, og også skapt overskrifter nasjonalt.

Hun var frontfiguren for hele byen, og endte til slutt med å bli utstøtt for så å melde seg ut av eget parti. Også flere andre arbeiderpartimedlemmer har i denne valgperioden meldt seg ut av bystyreggruppen.

(...)Hva skjedde, og hvorfor ble det slik? Det var oppdraget til Lid og Flaa. Et oppdrag vi som lokalavis føler er en del av vårt samfunnsoppdrag: Belyse ulike spørsmål

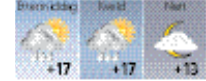
Agderposten

Tirsdag 30. august 2011

Uke 35 • Nr 199 • 138. årgang

Løssalg kr 20

Været i dag

SISTE SIDE

Hadde flere kunnet lese, ville vi ha kunnet forebygge andre problemer

LEDER side 20

Ble hyllet i hjembyen

Pushwagner-registrene.

KULTUR side 40-41

Slik stoppet de bråket og tok kontroll

rapport: Det startet i 2001, da en liten nærbutikk utfordret «partiets» samvirkelag. Deretter fulgte år med intriger og utmeldinger i Arendal Arbeiderparti. Noen har snakket sammen, og i all stillhet skaffet seg kontroll.

NYHETER side 8-13

LEI BRÅK: Under Robert C. Nordli ledelse har det vært sterke maktforskyvninger i Arendal Ap. FOTO: ERIK HOLAND

Mener han ble assosiert med terror

Lege Eirik Solheim føler seg kraftig injuriert og vurderer videre skritt.

NYHETER side 15

Tiltalt for vold i fotballkamp

SPORT side 27

Etterlyser vitner til voldtekt

For andre gang i sommer har det skjedd en voldtekt midt i Arendal.

NYHETER side 3

Ny volleyballstjerne fra Åmli

Volleyballbygda Åmli har fostret nok en landslagsspiller. Lars Tveit Retterholt er klar for spill på U21-landslaget i sandvolleyball i VM i Canada.

SPORT side 28-29

FAST TRAIL SORT
Dame/herre. Str. 36-46
Før 1300,-

899,-

EURO SKO
HAREBAKKEN

www.harebakken.com

Agderposten

Utgiversted	Arendal
Opplag	21.262
Redaksjonelle årsverk	34,8
Redaksjonelle sider	11.250
Andel redaksjonelt stoff	75 %
Antall nettsaker	4.300
Lederartikler	600
Kommentarartikler - egne medarbeidere	1.120
Kommentarartikler - inviterte	44
Brukere på dettbattsider	Ca. 500
Leserinlegg papir	2.400

som har ført til mye undring blant våre lesere, og de av byens aktører som forholder seg til lokalpolitikernes beslutninger.

(...) Agderposten har tatt hensyn til den vanskelige tiden etter 22. juli. Først og fremst med tanke på, og i respekt for, dem som er rammet av terrorhandlingene. Men også med tanke på Arbeiderpartiet lokalt, og våre lesere. Søndag ble den offisielle minnemarkeringen etter terrorhandlingene avholdt. Landet har vendt tilbake til en så normalisert situasjon som mulig.

(...)«Agderposten vil med denne artikkelserien ramme Arbeiderpartiet i Arendal på en urimelig måte». «Agderposten har bygget opp en nøye planlagt kampanje for å påvirke valgresultatet». Jeg er overbevist om at disse påstandene vil komme, og vi må tåle det. Men disse påstandene blir ikke sanne uansett.

(...)Jeg kan, etter vårt valg om å publisere nå, se for meg flere scenarier fremover. Og spesielt ett er ventet: På grunn av det som kan oppfattes som et ubehagelig fokus vil personer og grupper som omtales rette sine skyts mot Agder-posten for å flytte fokus fra innholdet i det vi skriver, til angrep mot avisens etikk og arbeidsmetode.

Det er aldri en heldig situasjon at budbringeren blir skyteskiven. Rett og slett fordi vi ser det som vår oppgave å bringe til torvs og rette søkelyset på problemstillinger som angår våre lesere. Hvis det innholdet vi presenterer ikke blir det interessante, men måten vi gjør det på, har vi ikke lykket i våre intensjoner.

«Det er aldri en heldig
situasjon at budbringeren
blir skyteskiven.»

Men i dette tilfellet tror jeg at vårt grundige, journalistiske arbeid og brede kildetilfang vil gjøre at våre lesere finner historiene som fortelles interessante – og ikke tidspunktet vi publiserer det på.

Til slutt kan jeg nevne en av problemstillingene jeg har tygget mest på: Hvis vi ikke trykker vår artikkelserie nå, men venter til etter valget, hva skal jeg da svare lesere som spør: «Hvorfor ventet dere til etter valget med å publisere det dere visste?». Det ville jeg ikke ha hatt noe godt svar på.”

[illegible]

EN SPLITTET BY

Lokalsamfunnet i Larvik har opplevd en gedigen transformasjon de siste årene.

Fra å være byen der ingenting skjedde, kom alt på to-tre år. Vi fikk et flott og etterlenget kulturhus i Indre havn, et steinkast bortenfor ble Color Lines ferjeanlegg flyttet lenger ut i fjorden, ny storskole ble bygd sammen med Arena Larvik, og et unikt spahotell ble reist i regi av familiene Treschow og Hagen, rett ved den populære bystranda. Optimismen steg i lokalsamfunnet. Larvik var endelig byen som fikk det til. Og ved roret satt kommunens populære ordfører i sin tredje periode.

Med dette som bakteppe jobbet Østlands-Posten over lang tid med å undersøke og kartlegge det som vi og mange med oss mente hadde vokst fram over år, en ukultur der innersvinger ble tatt for å få ting gjort. Der for mye skjedde utenfor de åpne og rette offentlige arenaene. Vi skrev bl.a. om et dialogforum på siden av de organer der beslutninger skal fattes, om salg av en sentral kommunal eiendom på eller over kanten av loven og avtaler gjort uten riktig politisk forankring. Sentral i dette var også ordføreren, som i tillegg hadde fått heltestatus etter å ha «kuppet» en forvandling av det gamle ferjeområdet på byens beste fjordnære tomt, og på 48 timer gjort golde biloppstillingsplasser om til et parkområde som umiddelbart ble folkets favoritt.

Men det ulmet stadig mer i det politiske miljøet, og spesielt i ordførerpartiet Høyre. Det kulminerte med tidenes lokale valgkupp, der ordføreren en februarkveld rått og regissert ble kastet ut fra alle lister av motstandere i eget parti. Naturlig nok førte også det til en rekke oppslag i ØP.

Få uker senere presenterte vi over seks sider på dag én, og deretter med oppfølginger i mange dager, det som ble kalt «Ordførersaken». Mange saker der vi satte under lupen både offentlig forvaltning og hvordan politisk makt ble utøvet. Igjen med et sterkt fokus på ordføreren, og i særdeleshet hans disponering av diverse midler på en for de fleste ukjent konto. Med til historien hører det at vi hadde med oss SKUPs graveteam som en faglig sterk støttespiller i disse sakene.

Lenge før vi publiserte de første artiklene, gikk ryktene om at ØP var i gang med «noe» rundt ordføreren. Dermed kom også presset mot redaksjonen. Allerede før vi trykket de første sakene, kom advarslene. Det var mange henvendelser, flere politikere og andre personer i sentrale posisjoner tok kontakt, og var helt i grenseland til det vi opplevde som trusler.

Av Terje Svendsen, konst. ansvarlig redaktør i Østlands-Posten

Østlands-Posten 17. mars 2011

Østlandsposten

Utgiversted	Larvik
Opplag	13.272
Redaksjonelle årsverk	22
Redaksjonelle sider	8752
Andel redkasjonelt stoff	66,7 %
Lederartikler	60

Kvelden før vi skulle trykke gikk dette så langt at vi vurderte sterkt å utsette sakene. Trykkeriet ble varslet om at vi kunne komme til å ta ut seks sider, men etter en timeout valgte vi å trykke den planlagte dagen.

Vi opplevde også en splittet by. Det var mange som syntes det var flott at vi tok tak i og belyste forholdene, men også de som mente vi gikk altfor langt. Vi ble sterkt kritisert for at personfokuset ble for stort, massivt og hadde preg av et korstog som kunne få store konsekvenser.

«Vi ble sterkt kritisert for at personfokuset ble for stort, massivt og hadde preg av et korstog som kunne få store konsekvenser.»

Både ved den anledningen og i de mange rundene vi måtte gå seinere, var det særlig to forhold som måtte veies opp mot hverandre. På den ene siden det som åpenbart var store personbelastninger, sett opp mot den samfunnsmessige relevansen sakene hadde. I de aller fleste tilfellene «vant» vurderingen om viktigheten av å belyse forholdene. Både i ØP og Larvik-samfunnet har disse sakene satt åpenbare spor.

MÅ VI TA STANDPUNKT TIL ALT?

Kva gjer ei lita lokalavis når det å meina noko om bygdekonfliktar skaper frykt for å mista lesarar?

I ei oppsummering av fjoråret er konklusjonen at vi til ein viss grad løyser samfunnsoppdraget, altså lever etter pressa sine ideelle mål, men at det kanskje sviktar på nokre område. I evalueringa av fjoråret skriv eg følgjande: «Vi er for lite vågale i å ta standpunkt i omtålige saker, særleg om tema som dreier seg om geografi, t.d. skulenedlegging. Vi bur i ein kommune med to lokalaviser, der vi er «redde» for å ta standpunkt av frykt for å mista lesarar.»

Vår konkurrerende avis, Grenda, har ikkje leiarartiklar og tek ikkje standpunkt. Det har avisa aldri gjort, og etter det eg kjenner til, er det ikkje mange som kritiserer konkurrenten vår for det. Som tidlegare redaktør i fire år i den avisa, opplevde eg berre ein eller to gonger kritikk for manglande leiarar.

Dei fleste redaktørar og journalistar vil nok rynka på nasen.

– Kva er dette for noko tøys? Ein redaktør skal alltid seia det han meiner. Han skal ikkje vera redd konkurrentar, økonomi eller lesarar. Ei avis utan leiar er ikkje ei skikkeleg avis, vil nok pressefolk generelt seia.

Når det er sagt, har eg gjort eit medvite val når eg ikkje tar standpunkt i ei konfliktsak, som til dømes skulestruktur. Gjennom 20 år har skulenedlegging vore eit tilbakevendande tema, som i så mange andre kommunar. Vi har på leiarplass meint at det viktige er at ein gjer eit grundig arbeid før ein gjer vedtak, anten det blir det eine eller det andre. Det må og leggjast til at vi før valet tilrådde å leggja debatten om nedlegging av skular daud. Fleirtalskoalisjonen dei føregåande fire åra sa i programmet sitt at skular skulle leggjast ned, men sjølv med fleirtal klarte dei ikkje å gjera noko med skulestrukturen.

Samstundes får vi kritikk frå alle partar, som påstår at vi tek parti. Vi har hatt reportasjar om bygder som har mista skulane sine. Desse bygdene har det gått fint med, dei er aktive og lever i beste velgåande. Ved slike oppslag får vi stundom kritikk frå dei som meiner at vi tek parti med skulenedleggjarane.

Det må og leggjast til at når vi lagar reportasjar frå bygdene som har nedleggingstruga skular, så får vi kjeft fordi vi tek parti med dei som vil behalda alle skulane.

For vår del har all synsing enda med at vi ikkje tek eit generelt standpunkt. Eg føler det er riktig, fordi vi ikkje heilt veit kva som er det rette. Også redaktørar kan vera

**Av Tomas Bruvik, ansvarlig redaktør
i Kvinnheringen** (Foto: John Karl Sætre)

«Også redaktørar kan vera usikre. Eller skal ein redaktør aldri kunne seia at det er vanskeleg å veta kva som faktisk er rett eller gale?»

Kvinnheringen

Utgiversted	Husnes
Opplag	4.369
Redaksjonelle årsverk	7,2
Redaksjonelle sider	2.760
Andel redaksjonelt stoff	75 %
Antall nettsaker	1.300
Lederartikler, papir	149
Antall kåserier	100

usikre. Eller skal ein redaktør aldri kunne seia at det er vanskeleg å veta kva som faktisk er rett eller gale?

Vi lever dessutan i ein kommune med til dels sterke bygdekonfliktar. Og stundom er vi forsiktige med å hevda sterke meiningar fordi vi fryktar å missa store lesargrupper. Pressefagleg er det feil å tenkja slik, men, jau – vi tenkjer nok litt slik av og til.

Eg meiner òg vi har gjort det riktige så langt. Kan henda er eg pysete og ei skam for redaktørstanden, men eg står for det.

REPORTASIE

19. KVINNERINGEN, FRIDAG 18. DESEMBER 2006

Folketals-
utviklinga

Er det at byggeleiet Seimhaugen var det første byggeleiet på 1980-tallet, var det store byggekvinnen og mykje til å fortelle om. Det kom i tillegg til å produsere aktiv og å ha en kreativ ide. Det var, for 1980 og fram til 1984, var det alle forteller om. Det var 1982 i året 1984, da det var 47 år gammel, alle jenta og trua på det, og fylte statistikk på budde det 361 personer på Seimhaugen i 1. januar 2009. Der ligger det samme som at årskala til nedgangen i folketallet det blei også i fridag gramma nedgangen av skolen, som koster og godt endring i årssammensetning i bygda, noko som i alle har bare en viss samanting med mang- lende byggeleiet. Dermed er den nye delen av byggeleiet i Seimhaugen med det gamle byggeleiet. Skullevis, viser denne utvik- lingen i 1980.

1980: 302
1984: 497
1990: 414
1996: 309
1998: 387
2000: 392
2002: 394
2004: 283
2006: 371
2007: 353
2008: 263
2009: 263

– Trass í skulenedlegginga í 2002 lever Seirr sloss framleis í besta veiðgánde.

Det seier Løv Gudald styrelsear i Seimfests grendslag, ein lag som vart skipa i oktober 1977 som ein direkte følge av skolebussen – Då laget vart skipa var dei to skolebarn Sjøfren og Malmanger, og sått saman på den måten at småskulelevane frå dei to skuleane gikk saman på Malmanger, medan storsku-

[illegible]

I motsetning til dagens strid om nedleggelse av Brenndalsheva og Stuvland slufte det

doi:10.1017/S0022292412001906

bygdfeiløket står samla bak i avset om å få behalda skulane sine, førde debatten om nedlegg og se seg fram til andre strid i bygda

— Bygda var splitta i synet på nedleggjng. Dei som gjekk inn for nedleggjng, var stort sett nybyggjarar og yngre i produktiv alder, som meiner det var til elevene sine beste, eller 'med ræke på undervisning og rent sosialt, å få gå på ein stor uddelt skule. Det er argumenta som vi og var i dagens skulestrukturedebat. Men så langt er har ser, finst det den dag i dag. Kje noen lurtast på om som er best, stor eller

Men, erollegging var i hovudsak dei litt eldre innbyggjarane i bygda, som mellom anna var redda for at ei nedlegging ville føra til at bygda kom til å mista skulestusset sine samfunnsstad, og at bygda på si ville verja utvanna med krøpling og nødugar i talen på arbeidsplassar.

Men heldigvis, i ettertid ser vi at ser den idde sette varige spor, i alle høve idde i den grad at dei her blir møta å sein for dygdemiljøet. Folk i bygda er i dag vel fertile, seier Leiv Gudal.

LEVANDE BYGD

– Bætt nok har fjöldatastær eitt neðvæð.

© 2006 The Authors
Journal compilation © 2006 Blackwell Publishing Ltd

men det har i hovedsak med aldersfordelingen i bygda å gjøre, og ikke med skolenedleggningen. Vi har og vorne tungtvekt på å sikre at den fleste skolebarnene foregår i Rosendal. Det er ikke nødvendigvis negativt, da vi med dette samarbeidet over bygrensene har fått et breisortert sosialt miljø og flere skoleårer. Etter og at foreldre i bygda engasjerer seg mer i skoleaktivitetene for barn og unge i Rosendal.

herlig gaudefylde hver til Rosendal, og benyttende i det at skulebygget. Gjenselen har vorde tilfredslik for alle skolebarns bygd, mellom anna for klarring, ombyrde og jule. Den har vorde eit godt supplement til gjenselen i Rosendal. Samfundet har 17. mai-tilskipingane gjeve på skulen og skuleplassen som før.

halde god skolegang og gode arbeidsplassar her. Vi har i Kvinnherad Bygg fått gode arbeidsplassar i det tidlegre reolenbygget, og vi har flere småbedrifter, ikkje minst i byggingseksam, som er viktige for bygda. Dessutan i samarbeid med kommunen har det vore len-

[illegible]

GOD TRU PÅ FRAMTIDA
 Lov Gud! har god tru på framtida i bygda, og meiner at det så er ein viktig betingelse skulehøvet til ulike bygdeskatt vinnar. Aasen veit at kommunen vert så skånsel som mogleg, ei er at bygda får overta heioet.

— Når berneheimen neste årast dykkje Rosenblad, er det mykje som tyder på

Rosendals ungdomsskule ligger til å bruka teile i median ungdomsskulebygget vårt i nærhet av. Men når den perioden er over, har de kommunen bruk for huset, legger DÅ en vektning for bygda å bli beroligst. Om vi overta det, vil det sjølvsagt føra til utgifter både til vedlikehald og anna. Men stik det ut, så no, kan det vera mogleg med utleiing, så vi kan få inntekter som meir eller mindre kan dekkja utgifter. Vi veit mellom anna at Rosendal skolelag har vera interessert i å leiga delar av bygget til minnistyrskysten. Høvelingssinistrutet og Universitetet

Sætt féla var sátt hæðde dætt og voru idé og indreem stöpin i hveðs kunnar fætt dætt.

© 2006 The Authors
Journal compilation © 2006 Blackwell Publishing Ltd

bygget til forsamlingshuset, så vi gjennom et så stort og kunnig Gie, fulgte den suverene forsamlingshusets anordning, og på den viset fikk på plass et bedre trådløst system.

Fig. 1 har vel og god en på lærerda for nærliggende i bygda. Mykje tyder på at bygningens bransje er på veg oppover, og det sagt har vi flere veldig positive smilende. Spennende klyster seg til om, og i ho - stor grad i 1100e. Skist-Harding var påvekst av de varstle neeggardene i den del av indre i os seier Gudde.

JORDBRUKSMILJØET
Jordbruket har alltid vore ei viktig eierings-
gren og mufaktor i bygda, men nå frykter
grønslagsleiarane at dette miljøet kan for-
svinne.

— Det som slå oss i augo er at Selmsfor-
som jordbraksbygd ligg under at det steyr
vett, førre tender som triv bruka sine sjølve
det er ei spursmal om kor lange dei so-
er att vill drive. Det har mellom anna me
rammevisk og sløt å gress, men eg frykter
at «jordbruksmiljøet i bygda kan verta si-

Eller er der nu slyn at bygge løjle har bygget til tilbage? Jeg er gerne det er privatpersoner her som kan tænke sig at bygge et, men som fylder det er kollektivet med oversyn til kravet om rentelignende lån, men kunsten

© 2006 The Authors
Journal compilation © 2006 Blackwell Publishing Ltd

TRIVSELSTILTAK
Stein-Olsen grundlagte fra høsten sidan starten med nøykt fokus på trivselstiltak i bygda.
— Og det arbeidet vil vi vidseta fram med. Eg kan ma nemna at vi er i gang med å få samla og lagt inn steinmanns lags skole og for dei over 16 år i bygda. Det har med identitetsbygging å gjera — at vi ikkje berre gir di ein stein lags

Vår og utfordring er å gjøre nåddet for å bli mer fram på den kjende adfersten, lærertrænen i Norge og Danmark, kapteinskapet og sjørøverne, Kristoffer Rønning (ca. 1500-1565), vår fadd på Semstoss. Her vil vi kanskje prøve å krytze trineke bakover, og bli fram den plassen han har i historisk samanheng, seier Leiv Guddal, som rosar sjørøvermedlemene i laget for stort engasjement, og bygdetolket flest for å engasjere seg når det har nådd å engasjere seg i.

by tytlan@cs.columbia.edu

Tilbake-
blikk

I disse skulenedlegg-
gingstider kan det være
interessant å sjå på kva
leis det har gått med
bygda Seamsfoss, som
2000 mista skuler sin
Seglem skulle vart då
lagt ned, og elevarne
overflytta til Malmnæs
skule i Rosendal, og
den gongen for at ko-
munen skulle spare
penar.

Men nedleggings-skjedde uten høfde debattar og protester i forkant av endelige nedleggingsvedtaket var til dels spekket på skuldedegging. Møtstandarden frykta gangveier, med innført kjende argument som fring og nedleggjng av nærken. Og korle s skulle d med 17 maldefringa som

vis havde foreslået på skole-
skoleklassen?
Tilhørgsarene viste me-
anset at det var få elev-
skolen, med flere årskull-
klasse. Derfor mente de at
anset få bedre undervi-
og et bedre skolemiljø på
større skole med bedre
årskull i hver klasse.
Det endelige nedlæggelse
taket blev i kommunen
17 april 1997, der det hel-

skulle overføres til Malmø
frå den dagen Malmø
var ferdig utbygd, og me
kilar til å ta mot den auka
Beitken for å gjera nedre
meir akseptabel for bygge
ket på Seimfoss, skulle
koma barnehage i skoleby
Cessutan skulle det byg
te til Rosend
slikt saman med felle

deling, og på samme tid, har i 1996, vært alle småskuleelever samlet på Malmanger skole, med en medann størrelsen vært 100 på Segtøm skule. Deanne ninga skulle i utgangspunktet vært fram til Malmanger skule, men på grunn av utbygging av skuleårer 1999/2000 var det vart nekoden til Segtøm skule vridt om for siste gong, og i august kom var alle elevene samlet på Malmanger skule.

LOT KRITIKKEN TALE FOR SEG SELV

Var det riktig av Kommunal Rapport å omtale en anmeldelse av en navngitt politiker?

Og hvordan håndterer man det når lokalavisen der politikerer hører hjemme, kommer med hard kritikk av dette? Svarer man, eller lar man kritikken tale for seg? Redaktøren i Kommunal Rapport valgte det siste. Her forteller hun hvorfor.

En privatperson i Halden politianmeldte ordfører Per-Kristian Dahl (Ap) for mulig politisk korrupsjon. Det skjedde etter at Dahl ble ansatt som avdelingsleder i et heleid kommunalt selskap, der han selv på dette tidspunktet var styreleder og generalforsamling.

Kommunal Rapport publiserte fredag 9. september nyheten i vår digitale utgave, altså fredagen før kommunevalget. Til da hadde ingen medier omtalt anmeldelsen, som ble levert Østfold politidistrikt 15. august, nesten fire uker tidligere.

Vi fikk tips om anmeldelsen, som bygget på forhold som Kommunal Rapport har omtalt tidligere, på bakgrunn av egne undersøkelser og dokumentasjon. Et halvår før hadde jeg skrevet en leder i papirutgaven, der jeg uttrykte forståelse for debatt om hvem som var best kvalifisert til stillingen (Utlysningen krevde høyere utdanning og sosialfaglig erfaring, mens Dahl har bakgrunn fra Norske Skog Saugbrugs og politikken.) Konklusjon her: "Prosessen bør undersøkes nærmere. Det er oppsiktsvekkende at kontrollutvalget ikke vil ta saken."

Vi har i de siste par årene fulgt Halden kommune tett og avdekket en rekke kritikkverdige forhold. Politiet bekreftet at anmeldelsen var mottatt, men at det tidligst over helga – på valgdagen - ville bli avgjort om de skulle etterforske saken.

Varsom

Kommunal Rapport er varsom med å omtale anmeldelser. Hvert tilfelle må vurderes for seg. Når den anmeldte er ordfører eller rådmann og anmeldelsen er knyttet til hans politiske rolle eller hans utøvelse av stillingen som en kommunes øverste administrative leder, er dimensjonene spesielle. Sett i forhold til samfunnsoppdraget, ville det etter min mening vært mer problematisk å avstå fra publisering av Halden-anmeldelsen. Vi nølte ikke. Vi omtalte senere også saken i papirutgaven (torsdag 22. september).

Med vår bakgrunnskunnskap i dette tilfellet, var vi på publiseringstidspunktet mest opptatt av å gi ordfører Per-Kristian Dahl anledning til samtidig imøtegåelse.

Han skrev i en SMS at han ikke var informert av politiet om anmeldelsen. Vi gjenga det tidlig i saken, fortalte at Dahl avsto fra å gi andre kommentarer til saken. Vi skrev

Av Britt Sofie Hestvik, ansvarlig redaktør og adm.dir i Kommunal Rapport

«Sett i forhold til samfunnsoppdraget, ville det etter min mening vært mer problematisk å avstå fra publisering av Halden-anmeldelsen.»

Ordfører Per-Kristian Dahl i Halden. Aktivfoto: Joakim S. Enger

Halden-ordføreren politianmeldt

En privatperson i Halden har politianmeldt ordfører Per-Kristian Dahl (Ap) for «mulig politisk korrupsjon» i ASVO-saken.

9. september 2011 • 16:50 (Oppdatert: 9. september 2011 • 16:40) | Av Marte Dandahl

Anmeldelsen ble levert til Østfold politidistrikt 15. august, men er ikke omtalt tidligere.

– Jeg kan bekrefte at vi har mottatt en anmeldelse, som er lagt til visepolitimester Thor Klepper, som er påtaleansvarlig. Jeg vil tro at han vil gjøre en påtalemessig vurdering av saken når han er tilbake fra ferie mandag, sier konsorsjef Svein Roger Gundersen ved administrativ enhet i Østfold politidistrikt til Kommunal Rapport.

Det betyr at det tidligst mandag, på valgdagen, blir tatt en beslutning om hvorvidt politiet vil etterforske anmeldelsen mot Halden Aps ordførerkandidat.

Dahl skriver i en SMS til Kommunal Rapport at han ikke er blitt informert om anmeldelsen av politiet. Han avstår fra å gi andre kommentarer til anmeldelsen. Tidligere har han avvist all kritikk mot ham i forbindelse med ASVO-saken. Anmeldelsen har bakgrunn i denne saken, som Kommunal Rapport har omtalt i en rekke saker i vår.

Utilbørlig fordel?

Anmelderen Knut Egil Hamre mener politiet bør undersøke om Dahl mottok en utilbørlig fordel i kraft av sin stilling eller verv, da han i mars i fjor ble ansatt i stillingen som avdelingsleder for Halden ASVO. Halden ASVO er en avdeling i det heleide kommunale selskapet Industriprodukter AS, der Dahl på dette tidspunktet var både styreleder og generalforsamling.

I straffelovens § 276a heter det at «for korrupsjon straffes den som a) for seg eller andre krever, mottar eller aksepterer et tilbud om en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag, eller b) gir eller tilflyr noen en utilbørlig fordel i anledning av stilling, verv eller oppdrag».

Hamre viser i anmeldelsen til at Dahl ikke har noen relevant utdanning eller praksis for stillingen, men likevel ble foretrukket framfor 15 andre søkere.

«Flere av disse skal, i motsetning til Dahl, ha hatt høyere utdanning og erfaring fra sosialfaglig arbeid og forretningsdrift, slik det ble spurt om i utlysningen. Der heter det også at ønsket tilretteleggelse var 1. april, mens Dahl først begynner i stillingen 1. oktober, og bare hvis han ikke får fortsette som ordfører», heter det i anmeldelsen.

– Ingen som er valgt eller offentlig ansatt skal vel kunne ta seg til rette slik Dahl synes å ha gjort? Politiet må etter min mening etterforske ASVO-saken og få alle kort på bordet, sier Hamre til Kommunal Rapport.

– Er anmeldelsen et forsøk på å skade Dahls sjanser til å bli gjenvalgt som ordfører?

– Dette er ikke noe valgkampstiltak. Det er ordføreren som har rotet seg inn i det og sett i gang saken. Jeg har ikke gjort noe for at anmeldelsen skulle bli kjent i mediene. Men når dere spør, må jeg gi et ærlig svar, sier Hamre.

Stemmer ikke

Hamre sier han lenge ventet at politiet på eget initiativ ville starte etterforskning av ASVO-saken, på grunnlag av det som kom fram i mediene. Da det ikke skjedde, var det han i lang tid om han skulle anmelde saken selv.

– Det som til slutt fikk meg til å bestemme meg, og starte prosessen med å skrive anmeldelsen, var hendelsen 22. juli. Alt det tomme prutet i etterkant om mer åpenhet og mer demokrati stemmer overhodet ikke overens med hva vi opplever i denne byen, sier Hamre.

Han beskriver seg selv som «et helt alminnelig menneske». Han har ingen partitilknytning eller forbindelse til Halden kommune, annet enn at han har bodd her i det meste av sine 70 år. Han har vært lønsmottaker og jobbet med data, men er nå pensjonist.

9. september: Første nettsak i Kommunal Rapport om anmeldelsen

også at han tidligere har avvist all kritikk mot seg i forbindelse med ansettelsen.

I tillegg til imøtegåelsen var det relevant og bra at journalisten i saken stilte følgende spørsmål til anmelder Knut Egil Hamre: ”Er anmeldelsen et forsøk på å skade Dahls sjanser til å bli gjenvalgt som ordfører?”

Vi fulgte sakens utvikling helt i mål (jfr. Vær Varsomplakatens 4.5: Det er god presseskikk å omtale en rettskraftig avgjørelse i saker som har vært omtalt tidligere).

Etter halvannen uke (tirsdag 20. september) rapporterte vi at politiet mente det var grunnlag for å etterforske om avtroppende ordfører Per-Kristian Dahl mottok en utilbørlig fordel i kraft av sitt verv da han i mars ble ansatt i stillingen. Mandag 3. oktober meldte vi at etterforskningen trolig ville pågå tre uker til. Fredag 28. oktober skrev vi at saken var henlagt som intet straffbart forhold bevist. Her slipper Dahl til allerede i ingressen: - Jeg anser saken som ren trakassering, sier han.

Vurderer rettslige skritt

Halden Arbeiderblad bringer uka etter (onsdag 2. november) et større intervju med da avgått ordfører Per-Kristian Dahl, som fritt får komme til orde med hvordan han har opplevd hele saken. Dahl retter her sterk kritikk mot Kommunal Rapport etter vår omtale av anmeldelsen. Det framgår at han vurderer rettslige skritt, blant annet mot Kommunal Rapport.

Ansvarlig redaktør Hans-Petter Kjøge beklager i sin påfølgende lørdagskommentar (lørdag 5. november) at HA i en nettsak refererte Kommunal Rapports omtale av anmeldelsen. ”Ut fra vår linje, skulle ikke dette ha vært publisert”, skriver han. Han er enig i det jeg tidligere har kritisert på lederplass. Han skriver: ”Dahl burde umiddelbart ha trukket seg som styreleder i det han leverte inn søknaden”. Men å omtale anmeldelsen, tar han altså avstand fra.

”Norske medier pleier ikke omtale anmeldelser. Det må foreligge en siktelse først”, skriver Kjøge. Kommunal Rapport har vurdert det annerledes, som han skriver. Dette ligger under redaktøransvaret.

Min vurdering bygger blant annet på Høyesteretts kjennelse i Holstad-saken fra 1994, der det heter at ”det ikke kan legges til grunn som et alminnelig prinsipp at det overhodet ikke kan foreligge referatprivilegium når det gjelder anmeldelser. Det kan være tilfelle hvor en anmeldelse i en sak av stor allmenn interesse må anses som så seriøs at det ville virke unaturlig om det ikke skulle være adgang til å referere denne.”

Vær Varsom-plakatens publiseringsregler 4.7 sier at det eksempelvis kan være berettiget å identifisere når omtaltes identitet eller samfunnsrolle har klar relevans til de forhold som omtales.

Pressens Faglige Utvalg sier i uttalelse om retts- og kriminalreportasjen (desember 1992) at ”personer i betrodde offentlige eller private stillinger eller verv må akseptere at offentligheten får kjennskap til at de er innblandet i straffbare forhold av betydning for utøvelsen av stillingen eller vervet.” Leserdebatt omkring anmeldelsen taler også for vår beslutning.

Internt i Kommunal Rapport ble det reist spørsmål om vi ikke burde skrive leserinnlegg i Halden Arbeiderblad etter Dahl og Kjøges uttalelser.

Avsto fra leserbrev

Vi avsto fra dette, ettersom vi er opptatt av å være raus i forhold til ytringer om hva vi gjør. Jeg ville heller ha skrevet kommentar i egen avis for å fortelle egne lesere hvorfor vi gjorde som vi gjorde, hvis jeg hadde trodd at leserne lurte på det. Jeg hadde tillit til at kritikken talte for seg selv. Jeg vet at leserne har høy tillit til Kommunal Rapport og verken kommentarfelt eller andre kanaler for tilbakemelding indikerte noe krav om forklaring. Jeg hadde ikke behov for å forsvare måten vi taklet denne saken på.

Jeg setter saken inn i en større sammenheng nå, i en kommentar om vår journalistikk. Kommunal Rapport har i senere tid for eksempel også omtalt anmeldelse av en rådmann, knyttet til utøvelsen av hans stilling. Det er i tråd med samfunnsoppdraget, slik jeg vurderer det.

Per Kristian Dahl har bedt jurister gå gjennom pressedeckningen av den såkalte ASVO-saken etter at politiet nå har henlagt den. Arkivfoto: Joakim S. Enger

Dahl-saken henlagt

Statsadvokaten har henlagt saken mot tidligere Halden-ordfører Per Kristian Dahl (Ap). – Jeg anser saken som ren trakassering, sier Dahl til Kommunal Rapport

28. oktober 2011 • 16:21 Oppdatert: 28. oktober 2011 • 16:21 | Av Marte Danbolt

– Saken er henlagt ut fra at intet straffbart forhold er bevist, opplyser politinspektør Espen Jamissen ved Østfold politidistrikt til Kommunal Rapport.

Den daværende Ap-ordføreren ble i midten av august anmeldt for mulig politisk korrupsjon av en privatperson. Bakgrunnen var at han i vår var blitt tilsatt som avdelingsleder i et kommunalt selskap han selv var styreleder og generalforsamling for.

Politiet fant grunn til å starte etterforskning, som har pågått siden slutten av september. Jamissen opplyser at politiet har foretatt avhør og gjennomgått noen dokumenter, før de sendte sin innstilling til statsadvokaten. Denne uken besluttet statsadvokaten å henlegge saken som intet straffbart forhold.

Dahl uttrykker ingen lettelse overfor Kommunal Rapport.

– Jeg anser hele saken som trakassering. Jeg har jurister som vil undersøke saken nærmere, før jeg bestemmer hva jeg vil gjøre videre, sier han.

– Betyr det at du vurderer injuriersøksmål?

– Jeg tenker ikke på noe for juristene har gått igjennom saken. De vil gå igjennom alt som har stått i pressen og hva anmeldelsen inneholder, sier Dahl, som gikk av som ordfører 20. oktober som følge av at den borgerlige valgseieren i Halden.

Han tiltrer sin nye jobb som avdelingsleder for Halden ASVO i Industriprodukter AS i månedsskiftet november/desember.

Om journalisten »

Marte Danbolt
Journalist
e-post: marte@kommunal-rapport.no
tlf: 416 58 639

RELATERTE TEMA: Eskå, anmeldelse, Halden, per-kristian dahl

28. oktober 2011: Anmeldelsen henlagt.

Kommunal Rapport

Utgiversted	Oslo
Redaksjonelle årsverk	11,6
Redaksjonelle sider	848
Andel redaksjonelt stoff	84,2 %
Antall nettsaker	3.417
Lederartikler	40
Kommentarer, papir	40
Kommentarer, nett	25
Inviterte konrikker	40
Debattinnlegg, papir	123

Slik løste vi samfunnsoppdraget

Hva er vi stolte over å ha fått til? Og hva har vi lært av det? Her har vi samlet noen smakebiter fra de innsendte bidragene - til inspirasjon for flere...

Utarbeidet av Trine Østlyngen,
prosjektmedarbeider,
Norsk Redaktørforening

Pinseflommen i Gudbrandsdalen:

DØLENS FACEBOOK-SIDE VAR INFORMASJONSVINNER!

Hvor er det farlig? Hvilke veier er stengt? Hva med drikkevannet? Hvor får vi hjelp? Og hvor får vi informasjon?

For folk i Nord-Fron var svaret det siste spørsmålet enkelt: Lokalavisa Dølen Facebook-sider. Der tok Dølen-redaktør Tor Larsen styringen i fire døgn og sørget for en effektiv plattform både for dem som ville ut med informasjon og for dem som trengte den.

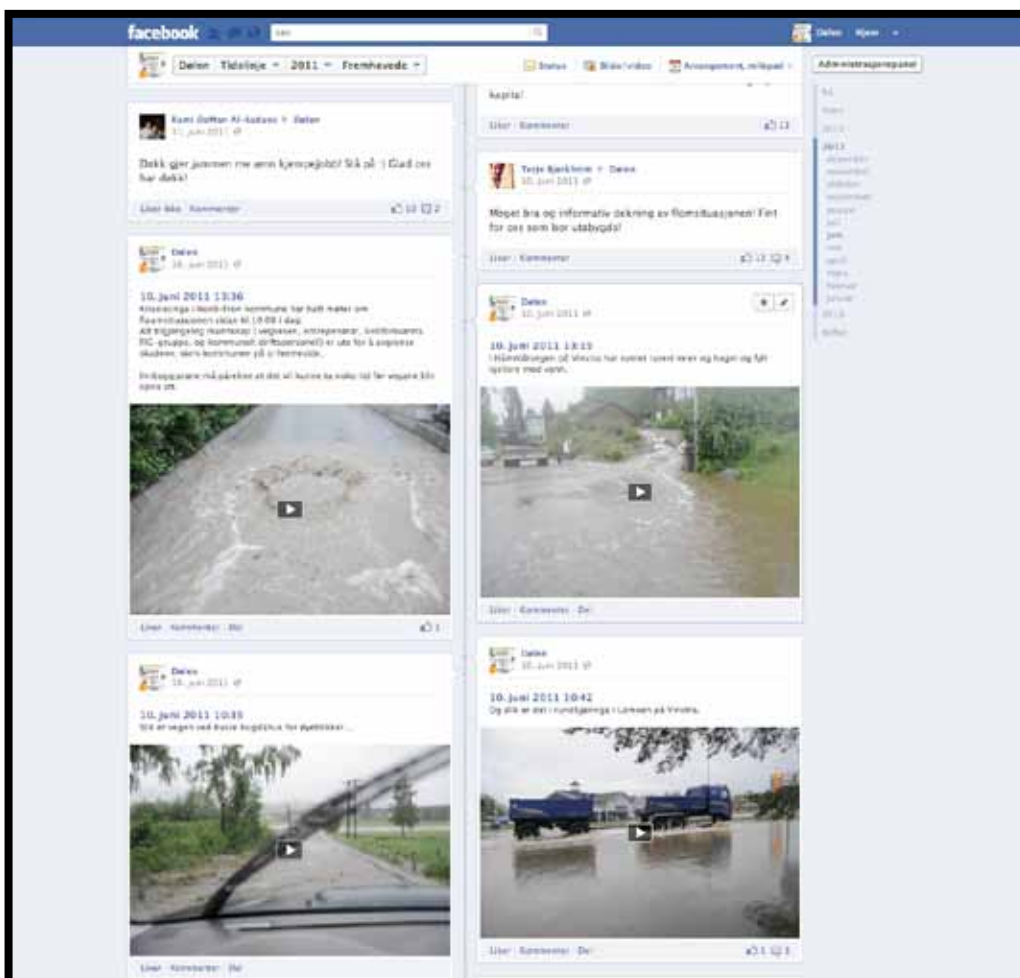
”Avisa Dølen står etter flommen att som ein informasjonsvinner”, fastslår NRKs distriktsredaktør i Hedmark og Oppland, Inger Johanne Solli i et leserinnlegg i Dølen noen dager senere:

”I ettertid kan vi i NRK konstatere at dei ultralokale nettstadene har vorte sterke konkurrentar og suppleantar til regionale og distriktsdekkande medium når krisa råkar. Dølen slo både oss og nettsidene til GD i høve til å nå folk i Fron med rask og nyttig informasjon om flommen.”

Det ble slått fast på Facebook-siden også:

”Døkk gjer jammen me ænn kjempejobb! Stå på ! Glad oss har døkk!”

Snakk om attest for godt utført samfunnsoppdrag...!

Dølen Facebook-side:
<http://tiny.cc/boffdw>

Av Tor Larsen, redaktør i Dølen

DØLEN

Utgiversted	Vinstra
Opplag	4.190
Redaksjonelle årsverk	3,4
Redaksjonelle sider	1.500
Andel redaksjonelt stoff	80 %
Antall nettsaker	250
Antall lederartikler, papir	48
Antall lederartikler, nett	48
Inviterte kommentarer, papir	20
Brukere på debattsider, papir	20

LOKALAVISAS ROLLE I KRISETID

Fra fredag morgen og gjennom hele pinsa 2011 fylte lokalavisa Dølen sin samfunnsrolle på en ny og lærerik måte.

Via nettsiden dolen.no og Dølen's Facebook-side informerte vi time for time vårt lokalsamfunn om hva som skjer og hva innbyggerne har å forholde seg til i ei krisetid.

Det være seg hvor og hvordan du kan forflytte deg i regionen, hva slags anmodninger og beskjeder som kommer fra offentlige myndigheter, og sist, men ikke minst, hva har skjedd, hvordan og hvorfor. Tilbakemeldingene vi har fått, tyder på at avisens fire medarbeidere har gjort dette på en pliktoppfyllende, saklig og informativ måte. I praksis delte vi vår region inn i områder som hver enkelt hadde ansvar for og rapporterte fra. Redaktøren tok ansvar for Facebook- og nettpublisering, og av alt som kom inn fra felten til redaksjonen.

Men dette hadde vi ikke klart uten mange samarbeidspartnere. Allerede tidlig fredag morgen var vi i gang med å legge ut bilder og video på Facebook av det som utspant seg i flommens tidlige fase. Vi ble kontaktet av VG som hadde rekvirert helikopter, men de manglet vår lokalkunnskap om hvem, hva og hvor. Den informasjonen fikk de, og vi bidro med det til at de første Live-TV bildene med oversiktsbilder fra flommen ble publisert mest mulig riktig, raskt og effektivt.

Vi hadde et nært samarbeid med beredskapsledelsen i Nord-Fron kommune som hadde en nærmest umulig oppgave med å hjelpe alle de som trengte assistanse i flommens tidlige, men verste fase. Vi hadde et tett samarbeid med informasjonssavdelingen i Statens vegvesen om hva som skjedde på veiene i vårt distrikt og hvilke muligheter som fantes for å komme inn eller ut av Gudbrandsdalen - samtidig delte vi all relevant informasjon som kom inn til oss via e-post og Facebook fra engasjerte folk i lokalmiljøet.

Dølen's Facebook-sider bidro disse dagene til rask og nøyaktig informasjonsflyt ut til lokalmiljøet og til utfløtte døler over hele landet og verden for øvrig. Samtidig som vi fikk dokumentert og informert om katastrofale tilstander og håpløshet, fikk vi sikkert også beroliget mange bekymrede sjeler.

Konklusjonen etter dette kan være at lokalavisene og deres nett- og Facebook-sider kan få en helt spesiell rolle for et lokalsamfunn i ei krisetid. Det fins små lokalaviser i nesten hver bidige krok av landet som kan bidra på samme måte som Dølen gjorde i pinsa 2011. Det hele er snakk om koordinering, samarbeid og arbeidsvilje med basis i unik lokalkunnskap.

Dølen

- avisa for døl og dal

Dølen mener:

Stoltenberg uttalte at det ikke skulle stå på penger.
Det må vi alle huske.

NR. 24 - ÅRGANG 13 - TORSDAG 16. JUNI 2011

www.dolen.no

LØSSALG KR. 20,00

KATASTROFEN

LES OM FLOMMEN side 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15,
16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28 og 29

- GOD, gammeldags service - etterservice alltid GRATIS.
- HYGGELIG miljø uten kjøpepress.
- GRATIS synsprøve og øyetrykksmåling dersom du kjøper briller eller linser her.
- Ingen TIMEBESTILLING - bare kom innom.
- INTERNETPRISER på kontaktlinser.
- Gratis HJEMMEBESØK for synsprøve - (ring for avtale)

Velkommen til Øyehuset i Ringebu!

Rob Optikk

2630 Ringebu • Tlf: 61 28 08 70

**Gudbrandsdalens
beste
Caffe Latte?**

Senter **Kafèen**

Takk for hjelpa!

Lokalavisa Dølen ønsker å takke alle som bidro til at våre facebookoppdateringer under flomkatastrofen ble så nøyaktige og oppdaterte som vi ønsket.

For at dere alle skal få mulighet til å kunne lese denne ukes avis, som for det meste omhandler flomkatastrofen som rammet oss, legger vi hele avisen ut til fri nedlasting på vår nettside www.dolen.no.

Takk skal dere ha, alle sammen!

Wifan oss i Dølen.

Dølen

LOKALAVIS FOR MIDT-GUDBRANDSDALEN

FAGBLAD + LOKALAVIS = GOD JOURNALISTIKK

«Vi skriver jo om de samme tingene. Vi burde samarbeide om et prosjekt».

En tilfeldig samtale over bordet på SKUP-konferansen i 2011 mellom redaksjonen i Sykepleien og journalisten med ansvar for helseområdet i Laagendalsposten, resulterte i et unikt samarbeid som satte omsorgstjenesten i Kongsberg under lupen og avdekket ti år med svikt i kommunens avvikshåndtering.

«Å koble fag- og lokalpresse gir kvalitetsstoff for en billig penge. Det siste bør klinge godt i redaktørens ører i dagens mediebilde.»

Lars Bryne, journalist i Laagendalsposten

En suspensjonssak av tre sykepleiere for uforsvarlig pasientbehandling var medvirkende til at journalister fra de to redaksjonene begynte å grave sammen. De tre sykepleierne ble først suspendert, men deretter ble suspensjonen trukket tilbake etter at de tilbakeviste anklagene. Det fantes ikke skriftlig dokumentasjon på avvik i noen av tilfellene.

Sykepleien og Laagendalspostens granskning dokumenterte at tilsynsmyndighetene har påvist slike mangler i årevis, uten at kommunen hadde ryddet opp i det. Saken endte med at kommunen måtte beklage og ta grep, og Kommuneadvokaten får ansvar for å lære opp ansatte i bruk av avvikkssystemet.

Saken er av stor betydning både for rettssikkerheten til ansatte i og brukere av Kongsberg kommunens omsorgstjeneste – helt i tråd med pressens samfunnsoppdrag. Avvik er definert som brudd på lover, regler og interne rutiner. Om kommunen ikke har et system som ivaretar meldinger om dette, er det sterkt kritikkverdig.

Det hadde ikke Kongsberg kommune, konstaterte journalistene Ann-Kristin Bloch Helmers og Bjørn Arild Østby fra Sykepleien og Lars Bryne fra Laagendalsposten.

Hva lærte vi:

Sykepleien hadde spisskompetanse og nasjonale kilder innenfor helsevesenet og helsepolitikk. Laagendalsposten kjente de lokale organisasjonene, de toneangivende politikere, folk i lokalmiljøet og kunne raskt finne frem til de som var berørt.

En fruktbar kombinasjon av fagkunnskap og lokalkjennskap, som ga mersmak og frister til gjentakelse. Nå oppfordrer de til mer samarbeid mellom lokalpresse og fagpresse:

Her er deres suksesskriterier for et vellykket samarbeid mellom et fagblad og en lokalavis (oppsummert i felles metoderapport til SKUP 2011)

1. Forankre prosjektet hos ledelsen. Avklar ressursbruk og forventninger. Det er en fordel at det er fri flyt av kildemateriell, bilder og tekst mellom redaksjonene. Raushet om byline, billedbruk og kreditering gjør samarbeidet attraktivt for begge redaksjonene.

Laagendalsposten.no om samarbeidet 19. august 2011. En av 11 nettsaker om temaet.

laagendalsposten.no
http://tiny.cc/7hzrdw

2. Fordel oppgaver etter kompetanse. Fagpressen kan faget, lovene og reglene. Lokalpressen kjenner nærmiljøet, kan lokal historikk og vet hvem menneskene er.

3. Etabler et enkelt system. Logg letter utskrivningen og hjelper hukommelsen. Dokumenter som samles inn og bilder som tas, lister over gjøremål og kildenettverk bør systematiseres på et virtuelt felles skrivebord. Dropbox er et eksempel på en applikasjon som er tilgjengelig overalt via pc/mobil/nettbrett, slik at journalistene kan følge med på hverandres arbeid.

4. Bli enige om retning, hypotese og et mål for arbeidet. Vær sikker på at alle drar i samme retning. Diskuter funn og vinklinger.

5. Sett klare mål og avtaler for publisering. Avklar hva som egner seg til papir og nett, hva som er bildevinkler, kanskje også video. Noen saker kan få fram reaksjoner som kan være viktige tidlig i arbeidet.

6. Ha en debrief etter at arbeidet er publisert. Du vil finne tråder som ikke er nøstet opp. Hold kontakten og bruk hverandre videre.

Sykepleien

Opplag	96.000
	14 utgivelser per år
Antall lesere	213.000
Antall årsverk	17 ansatte
	10 journalister

Laagendalsposten

Utgiversted	Kongsberg
Opplag	9.188
Redaksjonelle årsverk	20
Redaksjonelle sider	6.000
Andel redkasjonelt stoff	70%

Tema

Kongsberg kommune

Kommunen som aldri lærer

Foto: Lars Bryne

- En omstridt suspensjonssak har avdekket ti år med mangelfull håndtering av avvik i pleie- og omsorgstjenesten i Kongsberg kommune.
- Sykepleien har sammen med lokalavisen Laagendalsposten forsøkt å finne ut hva som egentlig skjer i denne hardt pressede kommunen.
- Vi fant blant andre Parkinson-syke Kåre. Han var redd.

Sykepleien nr. 9 2011: Kommunen som aldri lærer. Til sammen 13 siders temasak om pleie- og omsorgstjenesten i Kongsberg kommune. Presentasjon av suspensjonssaken og gjennomgang av avvikshåndteringen. Sampublisering med Laagendalsposten, som samme dag og i tiden etter laget over 25 enkeltsaker basert på temasaken:

sykepleien.no
http://tiny.cc/1hefdw

Av Kari Karstensen, ansvarlig redaktør i Finnmarken

«Hvem skulle tatt saken om Finnmarken ikke fantes?»

Finnmarken

Utgiversted	Vadsø
Opplag	6.515
Redaksjonelle årsverk	12
Avisutgivelser	303
Sidetall (gjennomsnitt)	26,5
Nettsaker	2.248
Unike brukere nett	66.491

finnmarken.no
<http://tiny.cc/shffdw>

finnmarken.no
<http://tiny.cc/tkffdw>

FINNMARKEN GRAVDE I GRUVA

Hvordan kan Klima- og forurensningsdirektoratet plutselig snu og si at kjemikalieutslippet fra Sydvaranger Gruve er ufarlig, bare noen få dager etter at det samme tilsynet krevde stans i utslippene?

Det vakte nysgjerrigheten hos journalist Kjetil Magne Sørenes ved Finnmarkens lokalkontor i Kirkenes, der et australsk selskap nettopp hadde satt i gang ny gruvedrift.

Innimellom de daglige forpliktelsene med kommunestyremøter, fotballkamper, babyfotografering og «fire på gata» begynte journalisten å grave i dokumenter både i Norge og på den andre siden av kloden. Etter hvert fant han også en besynderlig forskjell mellom hva slags informasjon Sydvaranger Gruve ga til norske myndigheter og hva morselskapet fortalte sine egne investorer i Australia. 26. oktober 2011 kunne dermed Finnmarken fortelle at gruveselskapets morselskap Northern Iron Ltd brøt børsreglementet i Australia ved å holde hemmelig informasjonen om at de norske forurensningsmyndighetene hadde sagt nei til utslippene – noe som satte gruvedriften i fare.

Dagen etter kunne Finnmarken avsløre at Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) bråsnudde fra nei til ja til Sydvaranger-utslipp etter at LOs hovedkasserer Ellen Stensrud hadde tatt en telefon til Klif-sjef Ellen Hambro.

Snudde etter press fra «Jern-Ellen» | finnmarken.no http://www.finnmarken.no/lokale_nyheter/article5785533.ece

REDNINGSKVINNE: Felge flere LO-kilder var daværende førstestatskasser Ellen Stensrud i LO sentral i lobbyismen som reddet Sydvaranger Gruve. Her ved den formelle åpningen av gruva i fjor. Foto: Erik M. Lieung

Miljømyndighetene satte gruva i fare: Snudde etter press fra «Jern-Ellen»

Nav-sjefen i Sør-Varanger fryktet enorme «menneskelige kostnader» dersom Sydvaranger Gruve bukket under. Ifølge flere kilder bør han takke LOs hovedkasserer Ellen Stensrud for at gruva fortsatt er i drift.

Kjetil Magne Sørenes
E-post

Publisert 27.10.2011 kl 12:10 Oppdatert 28.11.2011 kl 11:49

– Det var mange som var i sving disse dagene her, bekrefter nylig avpløtt ordfører Linda Randal (Ap) i Sør-Varanger kommune.

Hun snakker om dagene i slutten av oktober i fjor, da Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif) ~~tekte~~ Sydvaranger Gruve å bruke det omstridte kjemikallet Magnafloc 1707. Som Finnmarken skrev i [gårsdagens avis](#), var Klifs beslutning nær ved å velle gruvedriften i Sør-Varanger.

«Manglende inntjening gjør at SVG er tvunget til umiddelbart å forberede permitteringer», skrev styreleder Peter Steinhess Larsen i Sør-Varanger kommunestyre 26. oktober 2011. Det var dagen før Klif hadde sagt nei til utslippene fra Sydvaranger Gruve.

**Tvinges ut
etter 41 år
i jobben**

Side 7

**Beholder
gården
likevel**

Side 5

**Skaper
liv med
krabber**

Side 10

ONSDAG Finnmarken

www.finnmarken.no

Onsdag 26. oktober 2011 • Nr. 248 • 113. årg. • Løssalg kr 20,- • Utenfor Finnmark kr 25,-

Førte børsen bak lyset

KIRKENES: Sydvaranger Gruve AS med styreleder Peter Steiness Larsen unnlot å informere børsen i Australia da Klif for ett år siden sa nei til magnafloc-utslipp. Dette til tross for at beslutningen kunne veltet hele gruvedriften.

Side 2 og 3

**Har kontor
på museum**

Side 10

**Følger sang-
drømmen**

Side 20

**sørsia
Skal hjelpe
politikere**

Side 6

74090017470012

**DATAROCK
MONTÉE
VIOLET ROAD**

**JØRN HELL
ÅPNE HJELTNES
MERK FØRNINGEN
TRENDSETTEREN**

**26-29
OKTOBER
VADSØ
OG
KIRKENES**

KONGEKRABBEFESTIVALEN

**GOURMETBUFFET
VINSMÅKING
MATTARFØD
BARNEOPPLÆGGING**

**Norges beste kokker
Norges beste band**

Finnmarken

www.kongekrabbe.no

DnB NOR

**FINNMARKS FISKERIKOMMUNE
FINNMARKS FISKERIKOMMUNE**

VADSØ KOMMUNE

ARC CIRAFF

Av Stein Arne Sæther, samfunnsredaktør og leder av Adressaskolen

KONTINUERLIG KVALITETS-UTVIKLING I ADRESSEAVISEN

Kvalitet og kompetanse er viktige premisser for redaksjonenes mulighet til å utføre samfunnsoppdraget. Adresseavisen er ett av de mediehusene som tar dette på alvor.

Kvalitetsarbeidet i Adresseavisen er, i likhet med i de fleste mediehus, en integrert del av den daglige virksomheten i avdelingene. Diskusjon om etikk, vinkling, kilder og sjangerbruk, sammen med daglige og ukentlige evalueringer, bidrar til en stadig skjerping av kvaliteten. I tillegg

til dette, har vi i de siste to årene gitt ekstra oppmerksomhet til to områder: språklig kvalitet og arbeidet på desken.

1. Desken/sideprodusentene

Vi har omorganisert desken slik at sidene nå blir ferdiggjort av én medarbeider, istedenfor journalist og typograf i fellesskap. Disse medarbeiderne, som vi kaller sideprodusenter, er rekruttert blant både journalister og typografer.

For å bidra til kompetanseheving hos sideprodusentene, har vi satt i verk flere tiltak, blant annet kurs i journalistikk for de med typografbakgrunn. I høst og i vinter har undertegnende, som leder av Adressaskolen, og designsjef Ingrid Meisingset gjennomført et eget kvalitetsprosjekt for sideprodusentene.

Hver sideprodusent ble fulgt tett gjennom én uke. Alle har skrevet daglig rapport om arbeidet de har utført (hvilke vurderinger har de gjort, hvordan var kvaliteten på råstoffet, praktiske omstendigheter rundt arbeidet osv.), og vi har møttes to til tre ganger i løpet av uka for å evaluere sidene som er produsert. I slutten av hver uke har vi blitt enige om hvilke kompetanseområder den enkelte skal arbeide videre med.

Dette prosjektet har hatt flere mål:

- Finne ut mer om hvordan ordningen med sideprodusenter fungerer
- Bidra til å heve kompetansen og styrke engasjementet hos viktige nøkkelmedarbeidere.
- Få et konkret og godt innblikk i forbedringspotensialet når det gjelder levering til desken

I forkant av evalueringsperioden har vi presenter prosjektet for hele gruppen, og nylig har vi også gått gjennom hovedkonklusjonene på vårens desksamling. Vi ser forbedringsmuligheter både når det gjelder kompetanse, rutiner og organisasjon. Individuell oppfølging og tiltak vil bli satt i gang før sommeren.

2. Språklig kvalitet

Utgangspunktet var at vi ikke var fornøyd med kvaliteten i avisen. Ofte ble god journalistikk svekket av ortografiske feil, dårlig språk og feil i navn og fakta. Vi ønsket å engasjere hele redaksjonen for å øke bevisstheten om kvalitet i tekstene.

24 | Lørdagskommentar

Lørdag 25. februar 2012 | Adresseavisen

Adressas redaksjon

I Adresseavisens redaksjon er det 160 medarbeidere. 56 av dem er kvinner (35 prosent). Fire av medarbeiderne er under 30 år og 25 er over 60 år. Gjennomsnittsalderen er 46,7 år. Redaksjonen består av journalister som skriver og fotografer, samt sideprodusenter, sekretærer, ledelse og administrasjon. Totalt er det 288 ansatte i Adresseavisen.

Meninger i Adresseavisen

- Lederartikler: 305 ganger 2
- Egne kommentarer: 385
- Kronikker: 305
- Faste gjestekommentarer: 358
- Leserinnlegg papir: 4240
- Innlegg på nett: Ca. 140 000
- Refuserte innlegg på nett: Ca. 22 500 (16 prosent)

På Facebook

Redaksjonen intensiverer sitt arbeid med bruk av sosiale medier, og bruker særlig Facebook til å oppnå økt engasjement rundt journalistikken. Balnt annet Adressa.no, TV-Adressa, Ukeadressa og Radioadressa har egne Facebook-sider. Det jobbes med økt satsing på kundeservice og interaktivitet.

Adresseavisen 25. mai 2011

Adresseavisen 23. juli 2011

Adresseavisen 8. desember 2011

Ukeadressa 12. november 2011

Journalistikk som gjør en forskjell

Når barn vokser opp under uverdige forhold, må vi av og til akseptere at myndighetene griper inn. Men vi kan ikke akseptere at de alvorligste overgrepene skjer når barn hentes ut av sine hjem og plasseres hos fosterfamilier.

I den omfattende serien om «De glømte barna» avdekket Adresseavisen uakseptabel systemsvikt i barnevernet. Materialet var helt ukjent for myndighetene, oppslagene fikk nasjonal oppmerksomhet og vil føre til endringer i oppfølgingen av barn som trenger vår hjelp.

Dette var ett av flere store journalistiske prosjekter i Adresseavisen i 2011.

For tredje gang lager vi en redaksjonell årsrapport om arbeidet i redaksjonen vår. Den vil bli tilgjengelig for alle. Rapporten gir oversikt over de viktigste innholdssatsingene, status for det løpende nyhetsarbeidet og beskriver våre viktigste utviklingsprosjekter.

For 2011 satte vi oss tre overordnede mål:

- 1) Hovedavisen skal gjennomgå en omfattende fornyelse blant annet med sikte på å gjøre den mer relevant for unge familier.
- 2) Vi skal peke ut og gjennomføre større satsinger på viktige saksområder.
- 3) Adresseavisen skal videreutvikle vår satsing på digitale plattformer, brett, nett og mobil.

I januar 2011 lanserte vi en fornyet utgave av Adresseavisen som papiravis. Her presenterte vi en rekke nye innholdssatsinger. Faste sider hver uke om familieliv var ett av dem. Vi gjennomførte egne undersøkelser om hverdagslivet i småbarnsfamiliene og har laget en rekke oppslag og reportasjer om temaet.

Vi la også større vekt på trening og livsstil, breddeidrett, forbrukerstoff, debatt med mer. Samtidig strammet vi

opp i avisstrukturen og presenterte helt ny design. Reaksjonene fra våre lesere var svært positiv. Tilfredsheten med papiravisen ble målet høyere enn noen gang siden 90-tallet.

Vi fortsatte utviklingsarbeidet og lanserte på nyåret 2012 en tydelig fornyet Ukeadressa.

Adresseavisen var tidlig ute med nyheter på nett. Adressa.no er i dag det største nettstedet i vår region. I 2011 satte vi brukerrekord med over 500 000 ulike brukere i løpet av én uke. Vårt nettsted er først og fremst bygget opp for å gi våre lesere en løpende nyhetsoppdatering på alle emnefelt hele døgnet, alle dager i uken. Vår satsing på levende bilder i lokal-tv er flyttet over til nettet og når et større publikum enn noen gang. Samtidig er mobilplattformen kraftig videreutviklet og vi kan se at stadig flere følger vår løpende nyhetsoppdatering på brett og mobil. 2011 var også det første året Adresseavisen kunne formidle papiravisen som et elektronisk abonnement. Ca 2000 abonnenter har nå tilgang til avis på lesebrett eller pc.

I 2011 ble også Radioadressa byens største nærradio.

Moderne mediehuse bruker større ressurser på løpende nyhetsoppdatering på mange plattformer. For å unngå at dette rammet satsingen på den viktige og grundige journalistikken, etablerte vi prosjektet «Dokument A».

Her blir viktige temaer pekt ut for grundig redaksjonell behandling. «De glømte barna» var en slik satsing og som fikk stor oppmerksomhet. Det

samme gjaldt serien om Marienborg. I flere større oppslag viste vi hvordan verkstedarbeidere i et uvanlig høyt antall døde i for ung alder. Mistanken om at dette skyldes et skadelig arbeidsmiljø, undersøkes nå grundig.

2011 satte også redaksjonen vår på den aller største prøve. Fredag 22. juli om ettermiddagen ble vår hverdag snudd opp ned. Først kom meldingene om attentatet mot Regjeringsbygget. Så fikk vi varslene om skyting med mange døde på Utøya. De neste døgnene arbeidet hele redaksjonen med å formidle omfanget av tragedien, lete etter forklaringer på det umulige og formidle møter med dem som ble rammet direkte av tragedien.

I ukene etterpå fulgte vi opp alle viktige spor. Mange fra vårt område ble rammet. Vi snakket med alle som kom tilbake fra Utøya og laget en spesialutgave av Ukeadressa der vi fikk frem hvordan de unge på svært ulike måter kjempet seg tilbake til livet og hverdagen.

22. juli er ikke over. Fortsatt arbeider mange med alle uavklarte spørsmål og forbereder seg på rettsaken som vil bli en ny prøvesak for landet vårt.

En annen prøvesak for vår redaksjon har vært dekningen av Roll-Danielsen-konkursen. Regionens største konkurs-sak har i seg selv vært krevende å dekke. For oss ble den særlig utfordrende fordi den også involverte mediehusestørste eier og ledelse. Vår dekning er omdiskutert. Fra redaksjonsledelsens ståsted har dette handlet om å dekke en viktig samfunnsak med det samme kritiske

søkelys som vi mener er nødvendig i alle slike saker.

Også Adresseavisen opplever en medietid i sterk endring. Vi tilbyr våre lesere nye produkter og nye plattformer. Den sterke posisjonen papiravisene har svekkes noe. Samtidig vokser vi på nye og digitale plattformer. Mediene opplever sterk konkurranse om reklameinntekter. Også den lokale og regionale journalistikken må dokumentere sin berettigelse.

Derfor vil redaksjonen i Adresseavisen arbeide hardt for å gi leserne viktig journalistikk. Den daglige nyhetsjournalistikken kommer først. Når det trengs, må vi i tillegg grave i saker som trenger stor oppmerksomhet.

Vi har etablert vår egen medielab. Her arbeider våre utviklere med å tilpasse landets eldste avis nye leservaner og behov. Adresseavisen skal være der du er.

Lørdagskommentar

ARNE BLIX
Sjefredaktør

arne.blix@
adresseavisen.no

STEIN ARNE SÆTHER
Samfunnsredaktør

stein.arne.sether@
adresseavisen.no

Adresseavisen

Utgiversted	Trondheim
Opplag	71.657
Redaksjonelle årsverk	156
Andel kvinner	35 %
Redaksjonelle sider, papir	19.039
Andel av totalen	65 %
Andel nettsaker	ca. 100.00
Lederartikler, papir	305
Lederartikler, nett	305
Egne kommentarer, papir	385
Egne kommentarer, nett	385
Kronikker	305
Faste gjestekommentarer	358
Leserinlegg, papir	4.240
Innlegg på nett	ca. 140.000
Refuserte innlegg på nett	Ca. 22.500 (ca. 16 %)

Flere tiltak ble satt i gang, blant annet:

- Samfunnsredaktør og nyhetsredaktør gjennomførte møter med alle avdelingene for å informere.
- Vi engasjerte en medarbeider med særlig gode språkkunnskaper som «kvalitetscoach» på desken i seks uker. Han var med hver kveld og bisto sideprodusentene.
- Vi engasjerte en ekstern språkeksperter som fikk i oppdrag å lese hele avisen hver dag i fire uker. Hun avla skriftlig rapport og stilte i tillegg opp i redaksjonen og presenterte sine funn.
- Vi opprettet en egen «feilmail» der alle medarbeidere kunne varsle fra om feil de fant i avisen, slik at vi alle kunne lære av hverandre.
- Undertegnende har i perioder gjennom de siste to årene laget en ukentlig kvalitetslogg som sendes på e-post til alle medarbeidere. Her tar jeg opp språklige tema knyttet til feil vi har hatt på trykk og kommer med «formaninger» om innskjerping av rutiner.

«Med fare for å bli oppfattet som monomant opptatt av én enkelt detalj, må jeg erkjenne at blodtrykket steg et par hakk da jeg torsdag leste om Kong Harald på kultursidene. Nok en gang blir jeg nødt til å minne om at ordet kong er ikke en del av Haralds navn, ei heller en erstatning for et fraværende etternavn, men en tittel. Vi skriver heller ikke Baker Olsen eller Kaptein Hansen»

Fra Kvalitetsloggen 11. mars 2011

FRA ADRESSEAVISENS REDAKSJONELLE ÅRSRAPPORT FOR 2011:

Før 2011 satte vi oss tre overordnede mål:

1. Hovedavisen skal gjennomgå en omfattende fornyelse blant annet med sikte på å gjøre den mer relevant for unge familier.
2. Vi skal peke ut og gjennomføre større satsninger på viktige saksområder.
3. Adresseavisen skal videreutvikle vår satsning på digitale plattformer, brett, nett og mobil.”

Resultatet ble bl.a. en fornyet utgave av Adresseavisen som papiravis, journalistiske satsninger som den omfattende serien om uakseptabel systemsvikt i barnevernet - ”De glemte barna”, og en medielab med utviklere som arbeider med å tilpasse landets eldste avis nye leservaner og behov.

Adresseavisens
redaksjonelle
årsrapport 2011
<http://tiny.cc/olokdw>

Polaris Medias
redaksjonelle
årsrapport 2011
<http://tiny.cc/enokdw>

SLEKTSGRANSKNING I GAULDALSPOSTEN

Gravesaker kan være så mangt. Gauldalsposten gravde i slekten til skidronning Marit Bjørgen. Og hva fant de der? Jo, at flere av dagens beste skiløpere stammer fra samme slekt...

Ved hjelp av en lokal slektsforsker gikk avisa 267 år tilbake i tid i Bjørgens slekt, og satte opp et slektstre over ni generasjoner. Det viste at den lokale skidronningen er i slekt med både tidligere skidronning Berit Kvello Aunli, landslagsvenninnen Therese Johaug og kombinertløperen Magnus Hovdal Moan.

Med andre ord: Dersom stamfedrene Svend Storli (f. 1744-1820) og Kari Engesvoll (f. 1749-1810) hadde opplevd VM på Ski i Holmenkollen i 2011, ville de ha kunnet glede seg over at alle gullmedaljene i kvinnelangrenn hadde havnet i slekta. Fire gull til Bjørgen og ett til Johaug!

Avisa laget tre oppslag rundt langrennsløpernes familiære tilknytning, og ble sitert av flere. I ettertid har det kommet henvendelser fra interesserte slektsforskere som har anerkjent arbeidet. Det er slektsforskeren som først og fremst skal ha æren for saken, slår redaktør Bjørn Ivar Haugen fast, og legger til:

- Jeg føler at reportasjene om Bjørgen, Aunli og Johaug beviser viktigheten av små aviser, med nærhet og kontakt til lokalsamfunnet.

Gauldalsposten

Utgiversted	Støren
Opplag	1.573
Redaksjonelle årsverk	2
Redaksjonelle sider	Ca. 900
Analyser og kåserier,	63
Inviterte kommentarer	10
Utgivelse	Hver onsdag
Gj.snitt sideantall	24

GAULDALSPOSTEN

NR. 44 23. november 2011

4. årgang

Løssalg kr 22,-

Fant kjempe-laks
Arild Wiig fant 127 centimeter lang laks på Støren. Nå skal den utstopes.

Nyheter side 3

Leiligheter i Moøya
Bono Invest AS får dispensasjon til å bygge seks nye leiligheter i Moøya.

Nyheter side 8

9-10 mill på eiendomsskatt
Inntektsmulighetene på innføring av eiendomsskatt beregnes til 9-10 millioner kroner årlig.

Nyheter side 2

Klementiner
7,90 pr. kg

Smågodt
7,90 pr. hg

Biola
40% kupp!

coop mega
god middag!

STØREN 08-22 (9-20)

I slekt med mange toppidretts-utøvere

Marit Bjørgen, Berit Aunli, Therese Johaug, Elisabeth Hilmo, Magnus Moan.

Veien til toppen er kanskje ikke helt tilfeldig for Marit Bjørgen. Rognes-jenta er nemlig i slekt med en rekke store norske idrettsutøvere. En av dem er vår tidligere langrennsdronning, Berit Kvello Aunli. Gauldalsposten kan som landets første avis presentere Bjørgens utrolige slektstre.

Nyheter side 12-13

Harald Larsen Rørlegger AS
7291 Støren • Tlf: 72 43 16 15
post@harald-larsen.no

Åpningstider: Mon-tors 14.00 - 19.00
Fre-lør 14.00 - 21.00 Sen 14.00 - 19.00
Alle rettigheter. Vi tar gjerne i mot bestilling og selskaper.

EiendomsMegler1 - din lokale megler

Kvål
ENEBOLIG I KJEDE
Slektbakken 24B
Prisant: 2 050 000,- + omk.

Oppdus: 4110289
P-vest/Skylar: Ca. 104/12/102 km
Bane: Ca. 100 km, eiendomsgrunn
Bygget: 1988, senere oppuss.

Vurder: On 23.11 kl 17.00-18.00
Kontakt: Ulf Rognes
Telefon: 9747215

EiendomsMegler 1

www.eiendomsmegler1.no

Tlf. 977 47 215

Korsvegen
ENEBOLIG I KJEDE
Furuvegen 3
Prisant: 1 890 000,- + omk.

Oppdus: 4110284
P-vest/Skylar: Ca. 105/12/102 km
Bane: Ca. 100 km, eiendomsgrunn
Bygget: 1975, senere oppuss.

Vurder: On 23.11 kl 19.00-20.00
Kontakt: Ulf Rognes
Telefon: 9747215

EiendomsMegler 1

www.eiendomsmegler1.no

Tlf. 977 47 215

En handel du skal leve med

EiendomsMegler 1

Tall & tabeller

Samlet og bearbeidet av Trine Østlyngen,
prosjektmedarbeider,
Norsk Redaktørforening.

NØKKELTALL SOM TELLER

Pressen skal være en viktig arena for debatt og samfunnskritikk, og sørge for at ulike syn kommer til orde. I hvilken grad kan mediehusenes innsats for å oppfylle denne delen av samfunnsoppdraget leses ut av tall og tabeller?

Nedenfor har vi gjengitt noen nøkkeltall som kan fortelle noe om den redaksjonelle satsningen på meninger og debatt i 2011, både fra medienes egne medarbeidere og fra publikum.

Vi har bedt mediehusene oppgi følgende informasjon:

- Antall redaksjonelle årsverk
- Omfang av det publiserte redaksjonelle stoffet på papir og nett, angitt i relevante mål (sidetall, sendetimer, antall nettsaker). For redaksjonelle sider på papir er det også oppgitt prosentandel av totalt sidetall.
- Omfang av publiserte lederartikler, kommentarer, analyser og kåserier produsert av egne medarbeidere, angitt i relevante mål (sidetall, sendetimer, antall nettsaker).
- Omfang av publiserte kommentarer og innlegg av ulike karakter som ble laget av inviterte, angitt i relevante mål (sidetall, sendetimer, antall nettsaker).
- Antall registrerte brukere på debattsider og i kommentarfelt på nett.

Noen mediehus har gode registreringsrutiner og kan raskt trekke frem slike nøkkeltall. Andre har ikke fått til samme systematikk ennå, og må ty til omtrentlige anslag. Og noen slår fast at det ikke er mulig å angi alle tall nå – kort og godt.

Ikke alle tall lar seg umiddelbart sammenligne heller, til det varierer registreringen for mye.

Og mange mediehus mangler i utvalget vårt. Vi har invitert samtlige mediehus til å sende inn nøkkeltall til NRs redaksjonelle årsrapport, men har bare kunnet ta med de 71 mediehusene som selv har gjort det. I tillegg har vi tatt med noen få som har hatt nøkkeltall lett tilgjengelige. Alle opplagstall er hentet fra godkjent opplag for 2011.

Tabellene nedenfor er derfor på ingen måte komplette. Vi har brukt de tallene vi har fått. Dette er dokumentasjon som NR ønsker å samle inn og gjøre tilgjengelig. Forhåpentligvis vil denne informasjonen være interessant som et øyeblikksbilde, og nyttig over tid, etter hvert som rapporteringsverktøyene forbedres.

I digitalversjonen av årets rapport kan tallene oppdateres fortløpende. Vi inviterer dere alle til å bidra til det!

På de neste sidene gjengir vi tabellene slik de er i dag.

OPPLAG OVER 50 000

I denne kategorien finner vi landets største mediehus, som til sammen utgjør den største delen av det samlede avisopplaget her i landet.

Aftenposten, VG, Dagbladet og Adresseavisen har sendt inn nøkkeltall til NR selv. Tallene fra Bergens Tidende og Stavanger Aftenblad er hentet fra Schibsted's Editorial Report 2011. Dagens Næringsliv fører i dag ingen statistikk over slike nøkkeltall.

	OPPLAG	RED. ÅRSVERK	PAPIR: SIDER/% RED. STOFF	NETT: SAKER RED. STOFF	PAPIR: EGNE KOMM. ETC.	NETT: EGNE KOMM. ETC.	PAPIR: INVITERTE KOMM.	NETT: INVITERTE KOMM.	PAPIR: DEBATT-BRUKERE	NETT: DEBATT-BRUKERE
Aftenposten	235795	302	18529/55 *	30700	2653		4320**	360		573876***
VG****	211588	249	31444/75	34350	1872	435	8000	4,8 mill	686000	61181
Dagbladet	98989	138	23248/70	31397	2031	257	7893*****	506586		82086
Dagens Næringsliv	82595									
Bergens Tidende	79467	188	31954/59,7							
Adresseavisen	71657	156	19039/65	100 000	760	690	562	562	4240	140000
Stavanger Aftenblad	63283	146	28880/63		930	180			2565	550

* Bare Morgen

* Totalt antall debattinnlegg, ikke bare inviterte

*** Antall brukere en gjennomsnittsmåned 2011

**** VG web-tv: 300 sendetimer ordinært + 500 timer live

***** Hvorav 4.923 sitater fra nettdebatten på db.no og twitter gjengitt på papir

OPPLAG 20 000 – 50 000

Av de 11 mediehusene som er representert i denne kategorien, har 10 sendt inn nøkkeltall selv. Tallene for Fædrelandsvennen er hentet fra Schibsted's Editorial Report 2011.

	OPPLAG	RED. ÅRSVERK	PAPIR: SIDER/% RED. STOFF	NETT: SAKER RED. STOFF	PAPIR: EGNE KOMM. ETC.	NETT: EGNE KOMM. ETC.	PAPIR: INVITERTE KOMM.	NETT: INVITERTE KOMM.	PAPIR: DEBATT-BRUKERE	NETT: DEBATT-BRUKERE
Fædrelandsvennen	36604	102	24504/68,1		766			2135		
Drammens Tidende	33352	62	12530/63		450	20		24300		9600*
Romerikes Blad	31897	46,5	15700/67,5		1158		90		1950 + 6080 sms	7119
Sunnmørsposten	29974	53	12189/77,4		642	540	230		3400	47300
Hamar Arbeiderblad	24915	40,5	12386/72%		450		100		4500	
Oppland Arbeiderblad	24528	37	12293/78%	7500	960	24732	6100	26000	2000	1980000
Dagsavisen	24524				1179		2831			
Vårt Land	24448	49	11488	5460	1065	250	2548	110000	50	69158
Varden	23723	40	40/50%	ca 7300						
Trønder-Avisa	21975	48	11546/72%		777		40		1920	12200
Agderposten	21262	34,8	11250/75%	4300	1720		44		2400	

* Kun i kommentarfeltet.

OPPLAG 10 000- 20 000

	OPPLAG	RED. ÅRSVERK	PAPIR: SIDER/% RED. STOFF	NETT: SAKER RED. STOFF	PAPIR: EGNE KOMM. ETC.	NETT: EGNE KOMM. ETC.	PAPIR: INVITERTE KOMM.	NETT: INVITERTE KOMM.	PAPIR: DEBATT-BRUKERE	NETT: DEBATT-BRUKERE
Bergensavisen	19773		15693/78,9	12000	498	145	1765	28488		
Glåmdalen	18002	27,9	9152/74,6	7300	373		260	120	200	1000
Romsdals Budstikke	17220	30,5	12213/74,5		584	334	1300	15900		
Klassekampen	15390	32	8768/80%		2278	336	620	30	2520	
Østlandets Blad	13505	34	9839/69%		90		100			
Østlands-Posten	13272	22	8752/66,7		85					377
Sandefjords Blad	13191	30	65 %		352					
Firda	12909	21	2822/75,7	1825	305		990	38000		
Nationen	12824	27	8716/93%	7586	639	336	1808	36798		2422*
Ringerikes Blad	12030									
Harstad Tidende	11587	23,5	8900/75%	6000	756	300			750	2500

* Hvorav 154 nye i 2011.

OPPLAG UNDER 10 000

	OPPLAG	RED. ÅRSVERK	PAPIR: SIDER/% RED. STOFF	NETT: SAKER RED. STOFF	PAPIR: EGNE KOMM. ETC.	NETT: EGNE KOMM. ETC.	PAPIR: INVITERTE KOMM.	NETT: INVITERTE KOMM.	PAPIR: DEBATT-BRUKERE	NETT: DEBATT-BRUKERE
Halden Arbeiderblad	7939	17	7200/75%	9000	295	20	100		300	200
Hadeland	7298	10,8	5171/71,4	2163	253		1400	921		
Folkebladet	7042	15	9090/75%	5900	756	383	20		800	3150
Altaposten **	4923	20*	7230/77%	2190	345	302	50		1800	5500
Telen	4826	10	4400/70%		180	100				

* Hvorav 154 nye i 2011.

KRINGKASTING

	RED. ÅRSVERK	SENDETIMER RED. RADIO	PROSENT AV TOTALEN	SENDETIMER RED. TV	PROSENT AV TOTALEN	ANTALL RED. SAKER NETT
NRK *	2163	8760+ 7665 + 8760	100	8245 + 6326 + 3714 + 4602	100	87690
TV2	180			450 + 5840 **		
P4	55-60	ca. 2157	24,60 %			
SBS Radio Norge	49	9125 + 7124				

* En mer detaljert oversikt finnes i NRKs bidrag i 22. juli-kapitlet. Enda bedre oversikt finner du i statistikken i NRKs årsrapport for 2011: <http://www.nrk.no/aarsrapport/2011/statistikk>

** 450 timer TV2 nyheter og 5840 timer Nyhetskanalen.

FÅDAGERSAVISER

Her er oversikt over
alle LLAs
medlemsaviser:
<http://tiny.cc/o8pkdw>

Fådagerversaviser er aviser som kommer ut en, to eller tre ganger i uken. 26 fådagerversaviser har sendt inn nøkkeltall til NRs redaksjonelle årsrapport.

I utvalget har vi storbyaviser som Aften og nisjeaviser som Morgenbladet og Klar Tale.

Men de aller fleste fådagerversavisene i utvalget er små lokalaviser som representerer de om lag 110 medlemsavisene til Landslaget for lokalaviser. LLAs medlemsaviser blir hver uke lest av ca. en million lesere rundt om i hele landet. Samlet opplag for LLA-avisene er 330 000, et tall som har økt de siste ti årene.

	OPPLAG	RED. ÅRSVERK	PAPIR: SIDER/% RED. STOFF	NETT: SAKER RED. STOFF	PAPIR: EGNE KOMM. ETC.	NETT: EGNE KOMM. ETC.	PAPIR: INVITERTE KOMM.	NETT: INVITERTE KOMM.	PAPIR: DEBATT- BRUKERE	NETT: DEBATT- BRUKERE
Aften	101754	302*****	4565/65%	30700	2653		4320	360		573876
Avisa Romsdal	26400	2,5	754/60%		23		35			
Morgenbladet	26365	16,5	2350/93%		217		1200		250	
Klar Tale	12228	5,5	592	4980	105	1837				
Varingen	5863	7,5	68 %		134	134	426			
Møre-Nytt	5670	7	1290/78,3	**	4		26		500	6
Fjordenes Tidende	5180	6,5	3139/78%	1277	716		615			
Innherreds Folke- blad Verdalingen	4662	4,8	2587		150		156		ca.100	
Framtid i Nord	4462	6	14/65%		182		576			
Kvinnheringen	4369	7,2	2760/75%	1300	249					
Fjordingen ***	4228	6	2293/78%	1100	145				350	
Dølen	4190	3,4	1500/80%	250	104	56	20		20	
Fjuken	3963	5,8	1680/70%		48				128	
Brønnøysunds Avis	3955	10	5778/80%	3640	279		48	10	1010	2128****
Driva	3857	6,6	4000/78%		410		100	50	500	1000
Åndalsnes Avis	3830	4	3200/90%	1500	205	1510			50	200
Søgne og Song- dalen Budstikke*	3008	4	1040	800	127	5		15		
Bladet Tysnes	2419	3	1000/75%	540	52		1		40	5
Grenda	2364	3	1670/62%	286	31		40		50-70	
Synste Møre	2358	2,1	75 %		77		24			
Vigga	2283	4,2	1234/80%	144	48	48				
Vesteraalens Avis	2230	4	2500/76%		152					
Sunnmøringen	2013	3	1300/65%	800	97		300		280	
Sortlandsavisa	1581	2	1400 -75%		136	5	40		20	50
Gauldalsposten	1573	2	900		63		10			
Storfjordnytt	1425	2	12 pr.veke							

* Søgne og Songdalen Budstikke kom ut fem dager i uken frem til 20. september. Tre dager ukentlig etter det.

** Møre-Nytt kom på nett først i august 2011

*** Fjordingen sendte 150 timer radio i 2011

****Brønnøysunds Avis hadde 2128 debattinnlegg på nett, hvorav 762 ble slettet

***** 302 redaksjonelle årsverk i Aftenposten Morgen og Aften til sammen

FAGPRESSEN – ET RIKT MANGFOLD

Hva skjer i de 225 medlemsmediene i landets eldste riksdekkende presseorganisasjon? Et utvalg på elleve blader har levert svar til NRs nasjonale årsregnskap. De representerer et rikt mangfold:

Fagpressen varierer i opplag og frekvens som været på Vestlandet. Fra blader med under 1000 og opp til landets største trykte medier: Motor, 430 000; Fagbladet, 324 000; Hus & Bolig, 197 000. Fra publikasjoner som utkommer noen få ganger i året – og til de ukentlige nyhetsavisene.

Gjennom de siste tiårene er også Fagpressen merkbart medvirkende til daglig nyhetstrøkk på nett fra et stort antall redaksjoner. Det finnes dessuten pionerer i Fagpressen: Kommunal Rapport er godt i gang med betalt abonnement for digitalt publisert journalistikk.

Fagmediene – det finnes også en håndfull rene nettmedier i Fagpressen – står i mange tilfeller for den grundigste og mest kunnskapsrike journalistikken på sine områder. Redaksjonene er små, men de har folk med fagkunnskap, og de har krevende lesere. Mange oppfyller grundig den formuleringen som står i forarbeidene til Lov om redaksjonell fridom i media: De har "... eit monaleg nedslagsfelt utover medlemsmassen og ein ambisjon om å vere premissgjevar for og deltakar i samfunnsdebatten på sitt felt."

I tillegg er fagmedier en betydelig leverandør av nyheter til dagspressen og etermediene; av og til kreditert som fortjent – av og til ikke.

Det skjer uansett mye i fagmediene. Nøkkeltallene finner du i tabellen nedenfor.

Mer informasjon finnes
i Fagpresseskatolog:
<http://tiny.cc/8spkdw>

	OPPLAG	RED. ÅRSVERK	PAPIR: SIDER/% RED. STOFF	NETT: SAKER RED. STOFF	PAPIR: EGNE KOMM. ETC.	NETT: EGNE KOMM. ETC.	PAPIR: INVITERTE KOMM.	NETT: INVITERTE KOMM.	PAPIR: DEBATT- BRUKERE	NETT: DEBATT- BRUKERE
Advokatbladet	8561	2	663/80	**	44	78	51	600	50	
Arkitektnytt	5772	3,7	397/71,9	230	22		11	66	39	
Billedkunst	3713	1,3	245/70	245	7	7	8	8		
Bondebladet	69921	8,4	1020/65	960	45		45		100	
Dine Penger	45364		1050 ***							
Fagbladet	324523	11,6	1100/95	400	77	66	55	55	57	60
Hus & Bolig	197130	3	431/66,5	100	18	2	54		54	
Kommunal Rapport	11010	11,6	848/84,2	3417	80	25	40	****	123	
Psykisk Helse	7903	2	210/85		10		5		40	
Sykepleien	92226	16	1500/75	600	300	1030	100	50	100	-
Utdanning	145512	12	1400/70	1500	226	226	400	400	500	3000-4000

* De siste opplagstall hentet fra Fagpresseskatolog, som er et resultat av innsendte opplagstall fra siste halvår 2010 og første halvår 2011. Tallene er kontrollert av FMK Fagpressens Mediekontroll, Fagpressens revisor og bladenes revisorer.

** Nesten alle saker legges ut på nett

*** 750 i bladet, 300 i spesialblad

**** Egen valgblogg under valget

Innsyn og offentlighet

Som vanlig ble også året 2011 en blanding av gode og mindre gode nyheter for åpenhet og innsynsrett.

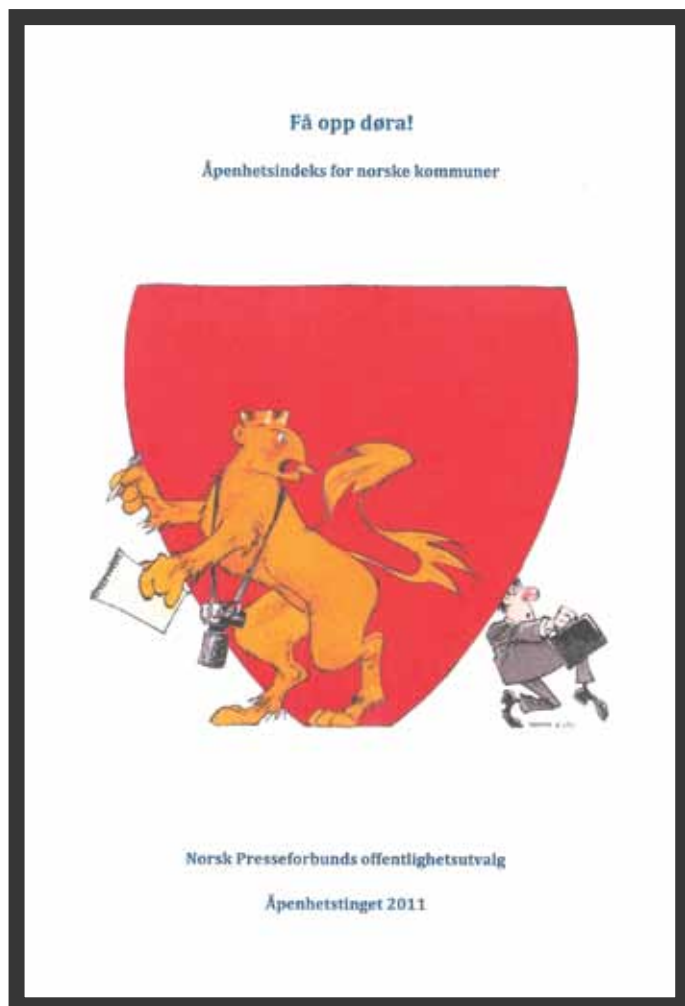
Utarbeidet av Arne Jensen,
assisterende generalsekretær,
Norsk Redaktørforening

DEN FØRSTE ÅPENHETSINDEKSEN

For første gang utarbeidet Norsk Presseforbunds (NP) offentlighetsutvalg¹ i 2011 en såkalt Åpenhetsindeks. Med utgangspunkt i ti ulike kriterier har en arbeidsgruppe oppnevnt av offentlighetsutvalget, innhentet opplysninger om åpenhetspraksisen i samtlige av landets kommuner, og gitt dem poeng ut fra hva slags praksis de faktisk har. Rapporten ble presentert i forbindelse med NPs Åpenhetstinget, onsdag 28. september, med kommunalminister Liv Signe Navarsete til stede. Rapporten ble omtalt i en rekke medier, blant annet fordi man kan gjenfinne tallene for hver enkelt kommune og også brutt tallene ned fylkesvis.

Porsgrunn og Kongsvinger ble for øvrig kåret til de to mest åpne kommunene. Begge fikk 17 poeng av 18 mulige.

Norsk Presseforbunds offentlighetsutvalg presenterte i 2011 for første gang en Åpenhetsindeks for samtlige norske kommuner.

Norsk Presseforbunds
offentlighets-utvalg
presenterte i 2011 for første
gang en Åpenhetsindeks
for samtlige norske
kommuner.

¹ Offentlighetsutvalget er et eget utvalg som skal bidra til mer åpenhet i samfunnet. Utvalget ble opprettet av Norsk Presseforbund i 1971, og har siden da jobbet aktivt for å videreføre og videreutvikle offentlighetsprinsippet i Norge, som blant annet er nedfelt i Offentlighetsloven. I dag består utvalget av 17 redaktører og journalister, oppnevnt av NPs styre. Utvalget gir råd og bistand til pressen og pressens organer om praktisering og fortolkning av offentlighetsloven og medvirker til å spre kunnskap om den. Du kan lese mer på www.presse.no

BRUKER VI KLAGERETTEN?

I fjorårets rapport refererte vi til en undersøkelse blant norske kommuner, som Aftenposten-journalist Per Anders Johansen gjennomførte i 2010, på vegne av Norsk Presseforbunds offentlighetsutvalg. Av de 256 kommunene som svarte var det altså over to tredeler som ikke mottok en eneste klage fra januar 2009 og frem til sommeren 2010.

Noe av det samme bildet har tegnet seg når vi over tid ser på antallet klagesaker til et utvalg fylkesmenn. Nedenfor er tatt inn en oversikt over hvor mange ganger mediene benyttet klageretten overfor fylkesmennene i årene 2003-2011. I enkelte fylker kan det se ut som mediene har blitt mer aktive i sin bruk av klageretten. Det gjelder blant annet Oslo og Akershus, Oppland, Troms og Finnmark. I andre fylker virker det som om kommunen i all hovedsak får aksept for sine avslag, og ikke blir utfordret gjennom klageadgangen.

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	TOTALT	MERKNADER
Fylke											
Oslo og Akershus	12	12	13	20	19	57	56	62	59	310	
Østfold	1	0	3	4	1	1	2	3	4	19	
Hedmark	–	4	4	0	0	4	8	6	7	33	Ikke tall for 2003
Oppland	3	3	3	1	3	2	5	10	5	35	
Buskerud	–	–	–	0	3	0	2	5	1	11	Ikke tall for 2003–2005
Telemark										15*	*Anslag for 2003–2007, ikke besvart henvendelse 2012
Vestfold	5	6	6	1	7	6	7	5	8	51	
Aust-Agder	0	0	2	3	–*	2	1	2	6	16	*Årsrapport foreligger ikke.
Vest-Agder	4	5	3	2	1	2	5	5	9	36	
Rogaland										20*	*Ikke statistikk, men "antar 2–6 saker pr. år" for 2003–2007.
Har ikke besvart henvendelse 2012											
Hordaland						12	24	29	22	161*	*Ikke separert statistikk pr. år for årene 2003–2007, men 74 saker totalt
Sogn og Fjordane	4	5	5	9	4	0	6	0	2	35	
Møre og Romsdal	–*	2	5	7	1	5	7	13	20	73	*Ikke tall for 2003
Sør-Trøndelag										55*	*Ikke statistikk, men basert på "anslag" og "søk"
Nord-Trøndelag	0	0	1	1	2	1	3	3	0	11	
Nordland	7	8	6	4	3	6	20	17	18	109	
Troms	3	1	5	13	9	3	12	21	21	88	
Finnmark	0	1	1	2	4	9	11	20	22	70	

Det har vært jobbet bevisst de siste årene med å legge til rette for at det skal bli enklere å klage på avslag på innsynskrav. Blant annet finnes det veiledninger og utkast til klagebrev på pressens felles nettsted for offentlighetsspørsmål, www.offentlighet.no

LØNNSLIPPER KAN UNNTAS

Til tross for protester fra medieorganisasjonene, vedtok Stortinget i november 2011 en endring i offentleglova, hvor det ble gjort følgende tillegg til §25, i et nytt fjerde ledd:

”Det kan gjerast unntak frå innsyn for skriftleg oppgåve over utrekna lønn eller liknande godtgjering, utrekningsgrunnlag for feriepengar og trekk som blir gjorde ved utbetalinga. Unntaket i første punktum omfattar ikkje opplysningar om bruttoutbetalingar. Innsyn i opplysningar om bruttoutbetalingar kan givast ved oppstilling av opplysningane i eit anna dokument.”

Vedtaket innebærer en betydelig innsnevring i muligheten til å følge med på og kontrollere godtgjørelser til offentlige ledere og tillitsvalgte, for eksempel ordførere og rådmenn.

Samtidig fikk §26 et nytt femte ledd:

”Det kan gjerast unntak frå innsyn for fødselsnummer og nummer med tilsvarende funksjon.”

Også dette er altså en ”kan”-bestemmelse, som ikke innebærer at det skal være noen automatikk i at fødselsnumre unntas. Dessuten: fødselsnumrene er fortsatt ikke underlagt lovbestemt taushetsplikt, og det vil fortsatt være mulig å få tilgang til disse via folkeregisteret.

ÅPNE KONTROLLUTVALG OG FORETAK

Blant de gode offentlighetsnyhetene i 2011 var at Kommunal- og regionaldepartementet sendte ut et høringsnotat hvor det ble foreslått å stryke det særlige unntaket i § 77 nr. 8, slik at kontrollutvalgene bare kan lukkes etter samme regler som andre folkevalgte organer. Det samme blir foreslått for styremøter i kommunale og fylkeskommunale foretak, organisert etter kommunelovens kap 11. Høringsinstansene har gjennomgående vært positive til forslaget, som ble initiert av Stortinget. Et lovforslag blir trolig fremmet og vedtatt våren 2012.²

NYE SKATTELISTEORDNINGER

Etter at mediene fra og med listene for ligningsåret 2006 igjen fikk tilgang til komplette skattelister, og med adgang til å publisere disse i søkbar form på egne nettsteder, ble det etter hvert fra ulikt hold reist debatt om bruken av listene, og om hvorvidt det burde innføres visse begrensninger i muligheten for å videreformidle listene. Debatten kulminerte våren 2011, ved at regjeringen foreslo – og fikk gjennomslag for – en ny ordning. Det nye systemet innebærer at redaksjonene fortsatt får tilgang til komplette lister, men at det ikke lenger er anledning til å publisere komplette lister, eller lister i søkbar form på nettet. Den enkelte redaksjon måtte inngå avtaler om viderebruken, for å få tilgang til listene.

² Høringsnotatet og høringsuttalelsene finner du her: <http://www.regjeringen.no/pages/16513829/hoyringsnotat.pdf>

TILGANG TIL TREHOLT-LYDBÅND

En av de mest omtalte og omfattende innsynssakene i 2011 gjaldt spørsmålet om tilgang til lydbånd-opptakene fra rettssaken mot Arne Treholt i 1985. På vegne av Norsk Presseforbund, Norsk Redaktørforening og 17 av de større redaksjonene forfulgte NRK spørsmålet rettslig. Det skjedde etter at NRK helt fra 2007 har forsøkt å få påtalemyndighetene/PST til å frigi lydbåndene. Etter at Oslo tingrett hadde gitt tilgang til båndene, anket PST saken til Borgarting lagmannsrett, som kom til motsatt resultat. Siste runde (i skrivende stund) sto Høyesterett for, som aksepterte deler av medienes innvendinger mot lagmannsrettens kjennelse, og sendte saken tilbake til ny behandling. Der står saken nå, per medio april.

ÅPENHET RUNDT 22.JULISAKEN

I forbindelse med behandlingen av rettssaken mot Anders Behring Breivik, som startet i Oslo tingrett 16. april 2012, fremmet Norsk Presseforbund (NP) og Norsk Redaktørforening (NR) en søknad om ulike typer unntak fra forbudet mot fotografering, filming og opptak for radio og fjernsyn i domstollovens §131a. Søknaden ble delvis imøtekommet, i den forstand at det ble tillatt kringkasting av åpningen av rettssaken, innledende prosedyrer, visse deler av de profesjonelle vitnenes forklaringer, sakkyndiges forklaringer og avslutningsprosedyrer. Derimot ble det ikke gjennomslag for ønsket om å kringkaste (vesentlige deler) av Behring Breiviks forklaring.³

ÅPENHET I DOMSTOLENE

I tillegg til 22.juli-saken var det også flere andre saker i rettsystemet om åpenhet ved domstolene. Den mest omtalte var nok striden rundt tilgang til lydbåndopptakene fra Treholt-saken i 1985, hvor et tyvetalls redaksjoner og medieorganisasjoner krevde innsyn i disse. Mediene fikk medhold i Oslo tingrett, men avslag da PST anket saken til lagmannsretten. Høyesterett ba senere lagmannsretten vurdere saken på nytt. Resultatet foreligger i skrivende stund ikke.⁴

I forbindelse med en sak for Nord-Troms tingrett i februar – om grove integritetsskrenkelser innad i et lokalt mc-miljø – besluttet tingretten at saken skulle gå for lukkede dører. Mediene fikk anledning til å følge forhandlingene, med unntak av under fornærmedes forklaring. Samtidig ble det besluttet omfattende begrensninger i referatadgangen fra deler av forhandlingene for øvrig. NRK påanket det siste punktet, og fikk delvis medhold i lagmannsretten, som begrenset referatforbudet til taushetsbelagte opplysninger fra vitner som var fritatt for slik taushetsplikt i forbindelse med rettsforhandlingene.⁵

³ Søknaden fra NP og NR finnes her: <http://www.nored.no/content/download/4976/25980/version/1/file/2011-12-07>

Oslo tingretts opprinnelige beslutning finnes her: <http://www.nored.no/content/download/5488/30029/version/1/file/IJ-nr>

⁴ Les mer her: <http://www.nored.no/Redaktoernyheter/Ny-behandling-av-Treholt-innsyn>

Stavanger Aftenblad anket en kjennelse fra Gulating lagmannsrett om at en sak mot en psykolog som skulle hatt seksuelt samkvem med en pasient, og derigjennom brutt med lov om helsepersonell. Psykologen ble frifunnet og det ble nedlagt forbud mot gjengivelse av dommen – med unntak av domsslutning i anonymisert form. Høyesterett kom til at det måtte være anledning til også å gjengi premissene i anonymisert form.⁶

MER ÅPNE DOMSTOLER

I følge en undersøkelse gjennomført av Domstoladministrasjonen mener to av tre norske journalister at domstolene har blitt mer åpne de siste årene.⁷

ÅPNET OFFENTLIGE SELSKAPER

Fra Statistisk Sentralbyrå fikk arbeidsgruppen ut en liste med 253 virksomheter i Møre og Romsdal der det offentlige har minst halvparten av aksjene. De satte seg som mål å åpne 25 av disse, men endte opp med å få innsyn i 63. I tillegg er flere klagesaker til behandling hos Fylkesmannen. I sluttrapporten fra prosjektet skriver arbeidsgruppa at det "rundt om i redaksjonene er [det] et stort behov for opplæring i og praktisering av offentleglova." Medlemmene i arbeidsgruppa sier de har fått økt innsikt og kunnskap om innsyn i offentlig eide virksomheter. Ikke minst har de erfart at arbeidet har gitt mange gode nyhetssaker. "Vi har til nå registrert mer enn 100 saker som kan relateres til dette arbeidet – så langt. Tidens Krav kan alene vise til 85 nyhetssaker som er et direkte resultat av dette prosjektet." Malurten i begeret er i følge rapporten at man ikke har lykket med å få med de mindre redaksjonene på offentlighetsdugnaden, og at man heller ikke har vært dyktige nok til å engasjere egne kolleger.⁸

⁶ Kjennelsen finnes her:

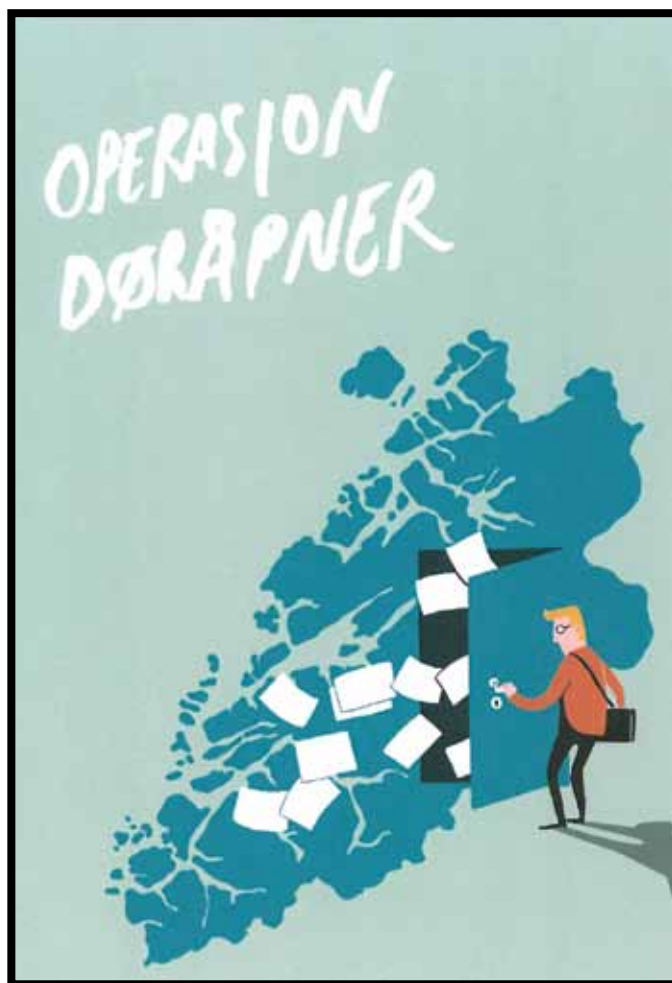
<http://www.nored.no/content/download/2020/10492/version/3/file/2011-02-24%20-%20Halogaland-lagmannsrett%20-%20NRK-referatforbud.pdf>

⁷ HRs kjennelse – IJ-nr 2011-04 – finner du her: <http://www.nored.no/Dokumentarkiv/Domsarkiv/Dommer-2011>

⁸ Undersøkelsen her: <http://viewer.zmags.com/publication/9577adee#/9577adee/14>

⁸ Rapporten: <http://www.nored.no/content/download/4970/25940/version/1/file/Operasjon>

I regi av Møre og Romsdal Redaktørforening gikk 12 redaksjoner sammen om å få innsyn i offentlig eide selskaper i fylket. Dugnaden resulterte i at 63 selskaper nå har åpnet dørene. Den nye åpenheten har så langt resultert i over 100 nyhetssaker.

VERNET VIRKSOMHET ER OFFENTLIG

Etter klage fra Bladet Tysnes og redaktør Ole Skaten, konkluderte Fylkesmannen i Hordaland med at Tysnes Industri AS skal følge offentleglova. Bladet Tysnes klaget inn selskapet da de ble nektet innsyn i søkerlisten til stillingen som ny daglig leder ved Tysnes Industri. Selskapet hevdet det var unntatt fra lovens virkeområde som følge av konkurranse. Dette var redaktør Ole Skaten uenig i, og klaget saken inn for Fylkesmannen. Fylkesmannen fastslo at selskapet som utgangspunkt faller inn under offentleglova, ettersom kommunen har flertall i styret. I vurderingen av om selskapet likevel er unntatt som følge av konkurranse, la Fylkesmannen stor vekt på at selskapet mottar offentlig støtte. Selskapet har videre ikke levert dokumentasjon som underbygger påstanden om at den er i en reell konkurransesituasjon. På denne bakgrunn konkluderte Fylkesmannen med at selskapet er underlagt offentleglova.⁹

Norsk Presseforbunds offentlighetsutvalg har utarbeidet en liste over hvilke offentlig eide selskaper som er omfattet av loven.¹⁰

⁹ Fylkesmannens vedtak i saken finner du her: <http://nored.no/Files/Documents/Dokumenter%202011/Tysnes%20Industri%20-%20fylkesmannen%20i%20Hordaland%20-%20feb%202011.pdf>

¹⁰ Listen finner du her: <http://www.offentlighet.no/Nyhetsarkiv/2011/Hvilke-selskaper-maa-foelge-offentleglova>

ENDRINGER I POSTJOURNALEN

Fjoråret var det første hele driftsåret for den nye Offentlig elektronisk postjournal (OEP) – systemet som er åpent ikke bare for mediene, men også for allmennheten. OEP erstattet våren 2011 den lukkede tjenesten Elektronisk postjournal (EPJ). I løpet av fjoråret gjennomførte også Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) en undersøkelse blant brukerne av OEP.

Rundt 7500 unike brukere besøker tjenesten hver måned, og rundt 350 brukere har besvart den åpne undersøkelsen. Fulltekstpublisering av dokumenter som ikke er unntatt offentlighet og raskere ekspedering av innsynskrav var blant de ønskene som gikk igjen hos de som besvarte undersøkelsen.¹¹

Den gamle journaltjenesten, EPJ, stengte for mottak av nye journalføringer like før jul i fjor og stengte helt for søking og bestilling i gammel teknologi like etter nyttår i år. 1. februar ble tjenesten åpnet igjen, men altså fortsatt bare som lukket tjeneste for journalister og forskere, med journalposter for et begrenset antall institusjoner for årene 1993-2011. Videreføringen av EPJ skyldes først og fremst at Riksarkivaren har fastsatt at EPJ skal bevares for ettertiden, og Difi og FAD har derfor måttet etablere den med ny teknologi og nytt grensesnitt for bruker – som likner sluttbrukerbildet til OEP. Den gamle bestillingsordningen som var innebygd i EPJ lot seg ikke beholde i den nye utgaven, slik at bestilling av dokumenter er noe mer tungvint enn tidligere og også i forhold til ordningen i OEP. Bruken av EPJ har imidlertid avtatt dramatisk, slik at det eksempelvis i september i fjor kun kom inn 27 dokumentebestillinger via EPJ.

SKUFFET OVER POLITIFORSLAG

Medieorganisasjonene har lenge ventet på forslaget til ny politiregisterforskrift. Det skyldes blant annet at den var ment å skulle erstatte det rundskrivet fra 1981 som i over 30 år har vært retningsgivende for forholdet mellom politiet og mediene.

I sin høringsuttalelse til forslaget gir imidlertid medieorganisasjonene klart uttrykk for at de ikke mener forslaget i særlig grad fanger opp de spørsmålene som ble regulert gjennom 1981-rundskrivet. I tillegg er man meget kritisk til andre sider av forslaget. De frykter blant annet mindre åpenhet i forhold til avsagte straffedommer. "Riksadvokatens vel 30 år gamle og litt alderdommelige rundskriv fra 1981 er på mange måter mer åpent i forhold til å informere allmennheten om straffesaker, enn det sterkt restriktive forslaget fra departementet", heter det i oppsummeringen i høringsuttalelsen fra Norsk Journalistlag, Norsk Presseforbund og Norsk Redaktørforening. Organisasjonene etterlyser klarere regler, drøfting av det svenske systemet med innsyn i bevis, klageadgang for mediene ved avslag på innsynskrav og at det ikke stilles krav om registrering av alle dokumenter i straffesaker.¹²

¹¹ Hele undersøkelsen finnes her:

<http://www.nored.no/content/download/5527/30245/version/1/file/2012-03-31>

¹² Departementets høringsnotat finnes her: <http://www.regjeringen.no/nb/dep/jd/dok/hoeringer/hoeringsdok/2012/politiregisterforskriften/hoeringsnotat.html?id=672665>

Medieorganisasjonenes høringsuttalelse finnes her: <http://www.nored.no/content/download/5512/30156/version/1/file/2012-03-30>

Mediejuss

I løpet av 2011 ble det igangsatt til sammen fem nye krenkelsessaker mot norske medier. Samtidig fikk tre saker som ble igangsatt i 2010 sin endelige avgjørelse rettslig i løpet av fjoråret.

Utarbeidet av Arne Jensen,
assisterende generalsekretær,
Norsk Redaktørforening

KRENKELSESSAKER FRA 2010

Privatetterforsker Harald Olsen reiste ærekrenkelsessak mot Dagbladet for utsagn i en artikkel som omtalte etterforskerens rolle i etterkant av den såkalte "fattersaken" på Karmøy våren 1995. Dagbladet ble frifunnet i Oslo tingrett i juli 2010, og i Borgarting lagmannsrett¹ (dissens) høsten 2011. Høyesteretts ankeutvalg nektet anken fremmet i desember 2011.

Den andre saken ble reist av en privatperson mot Nettavisen i forbindelse med reportasje som ble laget om kommunevalget i 2009. Her mente et kvinnelig intervjuobjekt at hun urettmessig ble utpekt som metadonbruker. Hun ble tilkjent 30.000 kroner i oppreisning i Oslo tingrett høsten 2010. Borgarting lagmannsrett kom imidlertid til et annet resultat et år senere, blant annet bygget på at retten mente kvinnen hadde gitt samtykke til reportasjen, og også til at hun kunne presenteres som nåværende eller tidligere narkotikamisbruker. Nettavisen ble tilkjent saksomkostninger.

I 2010 ble det også avsagt en fellende dom mot redaktør Jarle Bentzen i Smaalenenes Avis, for ærekrenkende utsagn mot fotballtrener Bjørn Drillestad. Denne dommen ble imidlertid avsagt mot Bentzen personlig, i forbindelse med uttalelser han avga som tidligere nestleder i styret for Askim Fotballklubb. Bentzen anket over saksbehandlingsfeil i tingretten, fordi saken feilaktig var behandlet etter sivilrettslige regler, noe også motparten var enig i. Borgarting lagmannsrett opphevet dommen i mai 2011, og henviste den til ny behandling i tingretten. Saken er senere forlikt.

NYE KRENKELSESSAKER I 2011

Ambulansesjåfør-saken (injurier): Den utvilsomt mest spektakulære, og mest omtalte, krenkelsessaken i 2011 var søksmålet fra ambulansesjåfør Erik Schjenken mot Dagbladet, i forbindelse med den såkalte Sofienbergpark-saken. En mann som var blitt slått ned i parken ble ikke tatt med i ambulansen hvor Schjenken var med, men henvist til politi og legevakt. I ettertid mente Schjenken at han og hans kollega var blitt fremstilt som rasister, og at det ikke var grunnlag for dette. Tingretten tok utgangspunkt i fem kommentar- og lederartikler i Dagbladet. Selv om Schjenken ikke var identifisert med navn og bilde i avisen, mente retten like fullt at utsagnene ble rammet av ærekrenkelsesbestemmelsen på en måte som ikke er beskyttet av av Grunnlovens §100 og Den europeiske menneskerettskonvensjonens (EMK) artikkel 10. Dommen er anket, men kommer trolig opp for lagmannsretten først i 2013.

Bygg & Bedrag-saken (injurier): En lokal entreprenør i Troms gikk til søksmål mot TV3 og programmet Bygg & Bedrag, med krav om erstatning for rettsstridige ærekrenkelser. TV3 reiste krav om sikkerhetsstillelse for saksomkostninger, og fikk gjennomslag i Nord-Troms tingrett. Retten konkluderte med at det var en nærliggende mulighet for at saksøker ikke ville nå frem med sitt krav om mortifikasjon og erstatning og også at saksøkers økonomiske situasjon tilsa at han ikke ville være i stand til å dekke estimerte saksomkostninger for saksøkte på rundt kr 700.000.²

¹ Dommen – IJ-nr 2010-04 – finnes her: <http://www.nored.no/Dokumentarkiv/Domsarkiv/Dommer-2011>

² Avgjørelsen – IJ-nr 2011-09 – finnes her: <http://www.nored.no/Dokumentarkiv/Domsarkiv/Dommer-2011>

Kommentarfelt-saken (injurier): Advokat Mona Høiness gikk til søksmål mot Hegnar Media og redaktør Stein Ove Haugen, i forbindelse med to debatttråder på nettstedet Hegnar Onlines debattforum. Høiness mente tre utsagn om henne var rettsstridig ærekrenkende. Det dreide seg om formuleringer som ”Sexy hun da! Kjenner en som kjenner en som knulla henne. Heldiggris.”, ”skulle jeg k—henne måtte det bli med bind for øya. Synes dama er dritstygg – ser ut som en h-- ” og ”Driver hun fortsatt å knuller på denne trønderbjørn?” Oslo tingrett kom til at utsagnene var både usaklige og til dels usmakelige, men konkluderte med at de ikke kunne sies å være rettsstridige ærekrenkelser. Dommen³ er anket, og forhåndsberammet for lagmannsretten i 2013.

Sitatsjekk-saken (privatliv): En privatperson gikk til søksmål mot Bergens Tidende, etter en artikkel hvor han var blitt intervjuet om sin vanskelige bosituasjon som arbeidsledig, psykisk syk og skilt. Mannen mente at avisen hadde fremstilt ham annerledes enn hva som var avtalt, og at han ikke hadde fått sjekket saken på forhånd i den grad det var avtalt med avisen. Han mente omtalen brøt med straffelovens §390 om privatlivsopplysninger. Bergen tingrett kom høsten 2011 til at saksøker hadde fått anledning til sjekk av sine egne sitater, og at han ikke hadde innvendinger til disse. Retten finner det ikke sannsynlig at avisen hadde inngått avtale om at saksøker skulle få godkjenne ”alle forhold” i artikkelen. ⁴Dommen ble anket til lagmannsretten, som imidlertid avviste saken på grunn av manglende innbetaling av rettsgebyr.

Rettsreferatsaken (privatliv): En kvinnelig hundeeier i Sunnhordland gikk til søksmål mot avisen Sunnhordland, etter omtalen av en straffesak hvor hun var tiltalt både for brudd på lov om hundehold, og dessuten for å ha forsøkt å påvirke vitner i sakens anledning. Kvinnen mente hun var identifisert i forbindelse med saken, til tross for at avisen kun hadde oppgitt hennes kjønn, alder og at hun var bosatt i Sunnhordland – i tillegg til opplysninger om selve saksinnholdet. I Stord forliksråd ble saksøker i 2011 tilkjent erstatning på 100.000 kroner. Avisen Sunnhordland tok deretter ut stevning, med påstand om frifinnelse. Sunnhordland tingrett ga avisen medhold, og viste blant annet til at omtalen bygget på en dom fra en rettssak som var gått for åpne dører, uten begrensninger i referatadgangen, og hvor det heller ikke i dommen var tatt forbehold med hensyn til offentlig gjengivelse.

ANDRE SAKER

Fotoutlånsaken: En fotograf tok bilder for bladet Costume (Bonnier) i forbindelse med en større sak om modellen og skuespilleren Jenny Skavlan. På forespørsel ga Costume også Verdens Gang tilgang til bildene, som ble brukt til et to-sidig oppslag i avisen. Det skjedde uten at fotografen ble kontaktet. Fotografen gikk til søksmål mot Costume, med krav om 150.000 kroner i kompensasjon. Oslo tingrett mente imidlertid at hans reelle tap var rundt 10.000 kroner, noe han også var tilbudt som forlik. På dette grunnlaget ble saksøker dømt i 2011 til å betale Bonniers saksomkostninger på drøyt 100.000 kroner. Dommen⁵ er anket.

Kjentvitnesaken: I forbindelse med en straffesak om innsidehandel, ble en journalist i dn.no pålagt å vitne om en av sine kilder, til tross for at hun påberopte seg

³ Dommen – IJ-nr 2011-19 – finnes her: <http://www.nored.no/Dokumentarkiv/Domsarkiv/Dommer-2011>

⁴ Dommen – IJ-nr 2011-18 – finnes her: <http://www.nored.no/Dokumentarkiv/Domsarkiv/Dommer-2011>

Se også PFU-sak 2009/057: <http://www.pfu.no/case.php?id=2225>

⁵ Dommen – IJ-nr 2011-01 – finnes her: <http://www.nored.no/Dokumentarkiv/Domsarkiv/Dommer-2011>

kildevern. Saken gikk helt til Høyesterett, som i september 2011 avsa sin kjennelse under dissens 3-2. Førstvoterende konkluderte blant annet med at "Samlet sett har jeg kommet til at straffeprosesslovens §125 ikke kommer til anvendelse når kilden selv har stått frem og bekreftet sin rolle. Det samme må trolig gjelde når det på annet grunnlag er etablert utenfor rimelig tvil hvem som er kilden. Når bevisbildet er slik at en bekreftelse fra journalisten om hvem som er kilden ikke kan sies å bidra til en avklaring av kildens identitet, synes det ubetenkelig å konstatere vitneplikt."⁶ Andrevoterende argumenterte motsatt: «Dersom det skal være et vilkår for kildevern at det ikke kan føres annet bevis for kilden, vil kildevernet bli undergravd. Man vil da legge til rette for «klappjakt» på kilden [...] Hvis man åpner for en bevisførsel om hvem som er kilde, vil pressens arbeidsvilkår bli vesentlig innsnevret, og samfunnets interesse i en fri nyhetsformidling og fri formidling av synspunkter bli skadelidende.» Saken er for øvrig brakt inn for Den europeiske menneskerettsdomstolen (EMD) i Strasbourg.

Arbeidsretts- og innsynsrettssaker er ikke tatt med i denne oversikten. Saker om innsynsrett er behandlet i Innsynsrapporten for 2011.

⁶ Dommen – IJ-nr 2011-02 – finnes her: <http://www.nored.no/Dokumentarkiv/Domsarkiv/Dommer-2011>

Medieetikk

Rekordmange klager. Rekordmange brudd på retten til samtidig imøtegåelse. Fem fellelser etter 22. juli-dekningen. Vi oppsummerer presseetikk-året 2011.

Utarbeidet av Arne Jensen,
assisterende generalsekretær,
Norsk Redaktørforening

PRESSETIKK-ÅRET 2011 OPPSUMMERT

- Fjoråret ble et rekordår for Pressens Faglige Utvalg (PFU), som behandlet 339 klager, mot 291 i 2010. Fjoråret «topper» dermed det tidligere rekordåret 2007 med hele 33 saker.
- Utvalget avga 151 uttalelser mot 145 i 2010. I 67 av disse fikk klager medhold, mens mediene gikk fri i 84 saker. Forholdet mellom fellelser og «fri» er ganske stabilt.
- Antall brudd på god presseskikk for manglende samtidig imøtegåelse er fortsatt på topp på bruddstatistikken.

JEVN KLAGE-ØKNING I TI ÅR

Hovedstatistikken for 2011 viser at både antallet innkomne og behandlede klager var rekordhøyt i 2011. Antallet uttalelser (altså saker med full behandling i PFU) var imidlertid høyere både i 2004 og 2007. Det gjenspeiler seg i antallet saker med forenklet saksbehandling, som endte på hele 109 i fjor.

ÅR	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
Innkomne klager	202	216	207	183	267	253	255	314	268	292	284	354
Behandlede klager	222	216	188	179	261	261	247	294	277	285	291	339 ¹
Antall uttalelser	132	134	123	113	155	146	134	165	130	129	145 ²	151 ³
Uttalelser: Brudd	52 ⁴	48	41	55	64	48	49	75	57 ⁵	51 ⁶	50	57 ⁷
Uttalelser: Kritikk	7	7	10	7	7	16	6	6	3	10	13 ⁸	10
Uttalelser: Ikke brudd	72	79	72	51	84	82	79	84	70 ⁹	68 ¹⁰	82 ¹¹	84 ¹²
Forenklet «fri»	23	31	21	29	41	53	56	66	71	77	67	109
Minnelig ordning/trukket	34	30	31	24	36	32	35	40	49	48	48	39
Avvist/henlagt	33	21	12	13	29	30	22	23	27	31	31	40

Tabell 1: PFUs hovedstatistikk for 2011, basert på behandlede klager, fordelt etter resultat. Kilde: Norsk Presseforbund

Digital versjon av tabellen
- med fotnoter - her:
<http://tiny.cc/5yzrdw>

Som det fremgår av tabellen er den "lange" linjen at antallet innkomne klager øker, fra å pendle rundt 200 klager tidlig på 2000-tallet, til i dag å pendle rundt 300 klager, altså en økning på rundt 50 prosent. Når antallet uttalelser ikke har vist samme sterke økning, så har det formodentlig sammenheng med at en større andel av klagene åpenbart ikke representerer noe brudd på god presseskikk. Dette avspeiler seg i antallet klager som er gjenstand for forenklet saksbehandling, som er firedoblet siden 2000. Det gjelder saker hvor sekretariatet mener det åpenbart ikke foreligger noe brudd. Sakene legges uansett frem for PFU, som har det siste ordet, og som i enkelte tilfeller likevel velger å igangsette såkalt ordinær saksbehandling.

MISLYKKES PÅ METODE

En oversikt over utvalgte ”brudd-punkter” de siste årene ser slik ut:

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	Nett 06-11
Samtidig imøtegåelse (VVP 4.14)	11	15	20	18	23	15	26	17
Saklighet og omtanke (VVP 4.1)	19	9	19	12	6	13	10	10
Kildekr./Oppl.kontroll (VVP 3.2)	14	10	17	14	15	6	16	13
Titler som går for langt (VVP 4.4)	3	7	13	9	6	9	4	3
Egenart, privatliv (VVP 4.3)	8	3	5	1	5	6	2	5
Ident. i krim- og rettsr. (Vær Varsom pkt. 4.7)	6	7	4	3	9	4	4	4
Moderering av nettdeb. (VVP 4.17)		0	3	2	1	0	4	10

Tabell 2: Tallene er hentet fra Norsk Presseforbunds offisielle ”brudd-statistikk”. Den fullstendige statistikken for PFUs arbeid finnes her.

I tillegg til de kolonnene som fremkommer av den offisielle statistikken, har vi for egen del lagt til en egen kolonne, for årene 2006-2011, for saker hvor klagen gjelder nettpublisering (ev i kombinasjon med publisering på andre plattformer), samt en egen rad for klager knyttet til moderering av nettdebatter. Dette for å se henholdsvis om det er andre pressetiske problemstillinger som åpenbarer seg i nettverdenen, og om de meget omdiskuterte nettdebattene genererer mange klager. Det siste kommer tilbake til senere. Ellers er det interessant å konstatere at det er en forbausende stor grad av sammenfall mellom det som utgjør de viktigste fellelses-punktene på nett og på andre plattformer.

Også i 2011 ser vi en klar tendens til at en stor andel av klagesakene, og fellelsene, relaterer seg til noen få punkter i Vær Varsom-plakatent. Punkt 4.14 om krav til samtidig imøtegåelse har vært øverst på ”listetoppen” i mange år. Etter en liten nedgang i antallet fellelser i 2010, gikk antallet fellelser på kraftig opp igjen i fjor. De andre punktene som også i fjor var blant de mest hyppige fellelsesårsakene er punkt 3.2 om kildekritikk og opplysningskontroll og punkt 4.1 om saklighet og omtanke. I fjor utgjorde disse tre punktene 52 av 67 fellelser.¹

FLERE KLAGERE FIKK MEDHOLD

For andre år på rad har vi foretatt en analyse av hvilke typer klager som synes å få medhold i sine klager til PFU. Det første vi kan slå fast er at den totale andelen klager som fikk medhold gikk ned fra 43 prosent i 2010 til 40 prosent i 2011. Dette gjelder altså de sakene som ble tatt opp til full behandling i PFU.

Sammenligner vi med 2010, er det tre ting som er verdt å merke seg:

- Antallet klager fra privatpersoner (”vanlige” folk og aktører) går opp, mens andelen av disse som får medhold går noe ned.
- Antallet klager fra bedrifter går ned, samtidig som andelen som får medhold har gått opp.
- Andelen klager fra offentlige myndigheter/institusjoner hvor det ble gitt medhold økte kraftig.

1. Dette når man sammenholder brudd-statistikken med PFUs totalstatistikk. Som det vil fremgå av tabell 3, er tallene der litt annerledes. Dette har med tellemetoden å gjøre.

Sagt på en annen måte; privatpersoner klager generelt mer, men på dårligere grunnlag, mens bedrifter og næringsdrivende klager mindre, men mer velbegrunnet. Offentlige myndigheter klager omtrent som før, men får i større grad medhold. Den vanligste klager er privatperson eller flere privatpersoner. I alt 82 av de 147 klagen som ble behandlet av utvalget i fjor kan relateres til det vi kaller privatpersoner. Dette utgjorde 55 prosent, nesten nøyaktig den samme andelen som i 2010. I tillegg har vi sortert klagerne i grupper for bedrifter/selskaper, organisasjoner og offentlige institusjoner/myndigheter. Gruppen privatpersoner er fordelt i to grupper; nemlig i en gruppe som vi kan kalle "vanlige folk" som sjelden eller aldri – og oftest tilfeldig – er i medienes søkelys, mens den andre gruppen er folk som har en eller annen aktør-rolle. Blant de siste har vi regnet journalister, redaktører, politikere, offentlig ansatte, folk som er involvert i kriminalsak eller folk som på lignende måte opptrer aktivt i det offentlige rom.

PRIVATPERSONER						
	'VANLIGE FOLK'	AKTØRER	BEDRIFTER	ORGANISASJON	MYNDIGHET	I ALT
Antall avgitte uttalelser	147	141	122	126	162	125
Antall klager	50	32	30	15	20	147
Medhold	20	16	14	6	9	65
Ikke medhold	30	16	16	9	11	82
Prosentvis andel medhold	40	50	47	40	45	44

Tabell 3: Tabellen er basert på egen telling i PFU-basen. Noen av grensene mellom de ulike gruppene kan være vanskelige å plassere helt presist, men tabellen bør gi et ganske godt bilde av sammensetning av klagemassen, og hvem som i ulik grad får medhold i PFU.

IMØTEGÅELSENS FORBANNELSE

PFU hadde 52 saker til behandling i fjor hvor mangel på samtidig imøtegåelse var en del av klagegrunnlaget eller ble drøftet av PFU. I 26 av disse sakene fikk klager medhold på dette punkt, altså en prosentandel på nøyaktig 50. Det mest interessante i denne sammenhengen, er at mens antallet 4.14-klager til full behandling gikk kraftig ned fra 2010 og til i fjor, så gikk antallet fellelser markert opp.

	2011	2010	2009	2008	2007	2006
Antall avgitte uttalelser	147 ²	141	122	126	162	125
Antall beh. klager 4.14	53	75	43	38	32	30
Antall brudd	24	13	23	18	17	12
Antall kritikk	2	2	0	0	0	2
Sum fellelser	26	15	23	18	17	14

Tabell 4: Tabellen viser antall behandlede klager totalt, klager hvor 4.14 har vært påberopt eller drøftet, antall brudd og antall uttalelser med kritikk.

Vi viser ellers til NPs veileder til punkt 4.14 om samtidig imøtegåelse. Den kan leses her (PDF): <http://tiny.cc/mqvkdw>

2. Totaltallet i denne tabellen er sammenfallende med tabell 3, men altså ikke med det tallet PFU opererer med som sitt totaltall, som er 151 behandlede klager. Dette har med telleråten å gjøre.

Hvorvidt dette indikerer at PFU har blitt enda strengere i sine vurderinger av 4.14-sakene, er vanskelig å si sikkert. Vi tar imidlertid med utdrag fra et par av utvalgets uttalelser, som kan illustrere hvor listen ligger med hensyn til hva som forventes:

Sak 2010/233 – Om kommunal revisjonsrapport som grunnlag for kritikk:

Utvalget er enig med klager i at det i artikkelen fremkommer sterke faktiske påstander som helt klart rammer klageren. Utvalget konstaterer at klager fikk seg forelagt VGs versjon av rapporten og anledning til å imøtegå denne. Utvalget merker seg imidlertid at klager mener Asor ikke fikk benyttet imøtegåelsesretten fullt ut fordi man ikke hadde mottatt den omtalte rapporten. Klager var derfor ikke kjent med innholdet og konklusjonene. Dette i kombinasjon med at oppslaget i VG er konstaterende og sterkt belastende for virksomheten, gjør at utvalget mener VG burde ventet med å omtale saken til også klager hadde fått lest rapporten, og da kunne nyansert og balansert fremstillingen, slik klager gjorde i sitt tilsvarende. Utvalget viser til punkt 4.14 i Vær Varsom-plakaten, der det blant annet heter: «De som utsettes for sterke beskyldninger skal såvidt mulig ha adgang til samtidig imøtegåelse av faktiske opplysninger».

På dette punkt har Verdens Gang brutt god presseskikk.

Sak 282/10 – Om gjengivelse av samtidig imøtegåelse:

Utvalget konstaterer også at det helt til slutt i programmet blir vist en tekst der klager delvis får imøtegå kritikken i programmet, og at det i tillegg vises til ytterligere imøtegåelse fra klager på TV3s nettsider. Slik sett er det dokumentert at klager har fått anledning til å kommentere forholdet som omtales i programmet. I denne sammenheng vil utvalget likevel innvende at det ikke er tilstrekkelig at den angrepne er forelagt de konkrete beskyldningene. Som det fremgår av Norsk Presseforbunds veileder for den samtidige imøtegåelsen, basert på PFUs tidligere praksis, skal den angrepnes kommentarer også gjengis. Utvalget vil også minne om at den samtidige, relevante imøtegåelsen skal skje samtidig, noe som gjelder både tid og sted. Det holder altså ikke at man publiserer den angrepnes forsvar på en annen plattform. Supplerende opplysninger og forsvar kan derimot gjerne publiseres på en slik måte.

Selv om det tydelig fremgår i programmet at klager er uenig i kritikken og TV3s fremstilling av de faktiske forhold, kan ikke utvalget se at klagers argumentasjon som underbygger klagers syn, fremkommer på noe vis i selve programmet. I lys av programmets rammende vinkling, mener utvalget at TV3 derfor skulle sørget for at klagers syn og argumentasjon i større grad ble tydeliggjort overfor seerne. Utvalget viser til Vær Varsom-plakatens punkt 4.14, der det heter: «De som utsettes for sterke beskyldninger skal såvidt mulig ha adgang til samtidig imøtegåelse av faktiske opplysninger.»

På dette punkt har TV3 brutt god presseskikk.

Sak 2011/063 – Om at rektor på en skole blir intervjuet ifm påstander rettet mot en lærer som avisen riktignok ikke har identifisert med navn og bilde:

Imidlertid reagerer utvalget på beskyldningene som rettes mot en lærer, og mener disse er av en slik art – faktiske opplysninger - at retten til samtidig imøtegåelse er utløst, jamfør Vær Varsom-plakatens punkt 4.14. Det er også slik at det er den eller de som beskyldningene retter seg mot, som har imøtegåelsesrett, ikke dem redaksjonene mener kan uttale seg på de angrepnes vegne. Om den angrepne velger ikke å kommentere angrepene, f.eks. på grunn av taushetsplikten, skal dette gå klart frem av artikkelen.

På dette punkt har Framtia brutt god presseskikk.

"PROFFENES" PUNKT

Dersom vi skiller ut 4.14-sakene i en egen tabell, innrettet etter typer klagere, og i hvilken grad de får medhold, så får vi et interessant bilde

PRIVATPERSONER						
	'VANLIGE FOLK'	AKTØRER	BEDRIFTER	ORGANISASJON	MYNDIGHET	I ALT
Antall klager	7	10	20	7	8	52
Medhold	1	5	10	4	6	26
Ikke medhold	6	5	10	3	2	26
Prosentvis andel medhold	15	50	50	57	75	50

Tabell 5: Klager til behandling i utvalget hvor punkt 4.14 har vært et tema, fordelt på klagegrupper og resultat.

Dette er altså arenaen for de profesjonelle aktørene. Mens "vanlige folk" er den generelt største gruppen i klagebunken til behandling i PFU, er det bedrifter/næringsdrivende og "aktører" som i større grad dominerer når det kommer til retten til samtidig imøtegåelse.

Et annet interessant trekk er at en stor del av dem bruker advokat – og at de som bruker advokat i stor grad får gjennomslag. Tallene for advokatklager i 2011, fordelt på medhold/ikke medhold, og skilt ut særlig på 4.14-klager, ser slik ut:

	Totalt	Medhold	Ikke medhold	Prosent medhold
Alle klager	36	19	17	53
4.14-klager	13	11	2	85

Tabell 6: Blant det 31 klagen i 2011 som ble fremmet gjennom advokat, fikk klager medhold i drøyt halvparten. Men på 4.14-klagen er prosentandelen medhold hele 85.

ADVOKATKLAGER SOM NORMALT

Til tross for at de såkalte advokatklagen har en prosentandel hva gjelder medhold i utvalget som ligger litt over gjennomsnittet, har vi ikke sett noen tendens i retning av at det blir prosentvis flere slike klager de siste årene – snarere tvert imot. Her er utviklingen de siste årene:

2005: 34 advokatklager av i alt 253 klager = 13,4 prosent.
 2006: 44 advokatklager av i alt 255 klager = 17,3 prosent.
 2007: 56 advokatklager av i alt 314 klager = 17,8 prosent.
 2008: 31 advokatklager av i alt 268 klager = 11,6 prosent
 2009: 37 advokatklager av i alt 292 klager = 12,7 prosent
 2010: 31 advokatklager av i alt 291 klager = 10,7 prosent
 2011: 36 advokatklager av i alt 339 klager = 10,6 prosent

Vi ser at antall advokatklager toppet seg i 2007, men er gått adskillig ned etterpå. Det har vært antydning at utviklingen kunne tyde på at advokatene i økende grad bruker PFU som en forberedelse til domstolsbehandling, men seneste to års antall bryter i så fall med et slikt mønster. På den annen side har vi en del flere eksempler på slik dobbeltbehandling de senere årene – også i fjor. Det behandles i neste underkapittel.

PFU VS. DOMSTOLENE

Mens det i 2010 bare var én sak som ble dobbeltbehandlet i både PFU og domstol, var det i 2011 fire slike saker. Det vil si: Kun to saker er registrert for PFU og domstolene i løpet av 2011. De to andre sakene gjaldt PFU-klager fra 2010, som først ble rettslig behandlet i 2011.

PFU-sak 2009-057: En privatperson som var psykisk syk og skilt, ble intervjuet i Bergens Tidende, i forbindelse med hans problemer med å finne et egnet sted å bo. Mannen var av kommunen plassert på et hospits, med rusmisbrukere, og måtte betale leien på 19.000 kroner av egen lomme. Han hevdet at Bergens Tidende – i strid med den avtalen han hadde inngått med avisen – hadde gjort endringer i artikkelen etter at han fikk den til gjennomlesning. Bergens Tidende på sin side mente at de hadde opptrådt i tråd med det som var avtalt. PFU mente det forelå brudd på VVP punkt 3.9 om hensynsfullhet i den journalistiske arbeidsprosessen, og uttalte i november 2009:

Utvalget forstår at det måtte oppleves som uheldig at artikkelen var blitt betydelig endret etter at klageren fikk anledning til å lese et utkast. Etter utvalgets mening er det avgjørende i denne sammenheng hva som var avtalt med klageren da han fikk artikkelen til gjennomlesning. Utvalget anser at Bergens Tidende ikke kunne gjøre så omfattende endringer uten å kontakte klageren på nytt, da det ble klart at artikkelens hovedfokus ville bli endret fra det som først var blitt forelagt ham.

Det vises her til Vær Varsom-plakatens punkt 3.9, som blant annet pålegger pressen å opptre hensynsfullt i den journalistiske arbeidsprosessen.

På dette punkt har Bergens Tidende har brutt god presseskikk.

Vedkommende tok etter dette ut søksmål mot Bergens Tidende, med krav om erstatning etter skadeerstatningsloven § 3-6, for brudd på straffelovens §390. I november i fjor avviste Bergen tingrett kravet, og tilkjente også Bergens Tidende saksomkostninger. Retten skriver i premissene blant annet:

Gjennom to intervjuer med journalist Hoaas fremla han selv opplysninger om sin situasjon, herunder sin psykiske sykdom. Han lot seg fotografere. Han må således anses å ha samtykket til publisering av personlige forhold. Vitnet [...], en venn av [saksøker], uttalte i sin forklaring at han advarte [saksøker] mot å fortelle media om sin psykiske sykdom. Vitnet mente det var best å holde dette innen familien, men [saksøker] tok ikke hensyn til rådet fra vennen og ønsket å fremlegge opplysningene om sin psykiske sykdom til BT for å få seg en bedre bolig.”

Verdt å merke seg er det særlig at retten ikke festet lit til at Bergens Tidende skulle ha inngått en avtale med så omfattende redigeringsadgang som det saksøker hevdet.

PFU-sak 2011-002: Advokat Mona Høiness klaget nettstedet Hegnar Online inn for PFU i forbindelse med to debattråder på nettstedets debattforum. Høiness klaget på at innlegg som hun mente måtte være i strid med god presseskikk ikke var fjernet tidsnok. Hegnar Online viste til at innleggene var blitt fjernet så snart man var blitt oppmerksomme på dem. Det dreide seg om formuleringer som ”Sexy hun da! Kjenner en som kjenner en som knulla henne. Heldiggris.”, ”skulle jeg k—henne måtte det bli med bind for øya. Synes dama er dritstygg – ser ut som en h-- ” og ”Driver hun fortsatt å knuller på denne trønderbjørn?” PFU konstaterte i februar i fjor brudd på VVP 4.17 om moderering av nettdebatter, og uttalte:

I det påklagede tilfellet har utvalget kommet til at innlegg i begge de påklagede debattstrengene var i strid med god presseskikk. Det gjelder innlegg med seksuelt innhold, og innlegg som inneholder beskyldninger om at klageren har opptrådt uetisk eller ulovlig. Utvalget er enig med Hegnar Onlines anførsel om at klageren, i kraft av sin samfunnsrolle, må tåle mer enn menigmann, men mener innlegg i de to strengene hadde et innhold som er mer enn hun må tåle.

Utvalget konstaterer at uakseptable innlegg lå tilgjengelig for Hegnar Onlines brukere i opp til ti dager, og utvalget er ikke i tvil om at Hegnar Online på eget initiativ skulle ha fanget opp disse og fjernet dem. Det vises til Vær Varsom-plakatens punkt 4.17, der det heter: «Dersom redaksjonen velger ikke å forhåndsredigere digitale meningsutvekslinger, må dette bekjentgjøres på en tydelig måte for de som har adgang til disse. Redaksjonen har et selvstendig ansvar for så snart som mulig å fjerne innlegg som bryter med god presseskikk.»

Hegnar Online har brutt god presseskikk.

Etter det tok Høiness ut søksmål mot Hegnar Media og redaktør Stein Ove Haugen, med påstand om erstatning for ærekrenkelser. I januar 2012 konkluderte Oslo tingrett med at utsagnene var både usaklige og til dels usmakelige, men at de ikke kunne sies å være rettsstridig ærekrenkende. Dommen³ er anket, og forhåndsberammet for lagmannsretten i 2013.

PFU-sak 2010-282: Et byggfirma i Tromsø tok ut klage mot TV3 og serien ”Bygg og bedrag”, etter at firmaet var blitt utsatt for sterk kritikk i et program som handlet om en kvinne som hadde fått utbedret badet sitt, men som mente at arbeidet som firmaet hadde utført var svært kritikkverdig. Firmaet, som klaget gjennom advokat, påsto brudd på en rekke punkter i Vær Varsom-plakaten. Etter en runde med svært omfattende innspill fra partene, endte PFU med å felle TV3 for brudd på retten til samtidig imøtegåelse. Utvalget sier:

Selv om det tydelig fremgår i programmet at klager er uenig i kritikken og TV3s fremstilling av de faktiske forhold, kan ikke utvalget se at klagers argumentasjon som underbygger klagers syn, fremkommer på noe vis i selve programmet. I lys av programmets rammende vinkling, mener utvalget at TV3 derfor skulle sørget for at klagers syn og argumentasjon i større grad ble tydeliggjort overfor seerne. Utvalget viser til Vær Varsom-plakatens punkt 4.14, der det heter: «De som utsettes for sterke beskyldninger skal såvidt mulig ha adgang til samtidig imøtegåelse av faktiske opplysninger.»

På dette punkt har TV3 brutt god presseskikk.

Saken ble behandlet i PFU i april. I juli tok byggfirmaet ut stevning ved Nord-Troms tingrett. Etter begjæring fra TV3 stilte imidlertid tingretten krav om sikkerhetsstillelse for saksomkostninger på inntil 700.000 kroner, i det tingretten mente det var ”en nærliggende mulighet” for at saksøker ikke ville vinne frem, og at han heller ikke ville være i stand til å dekke eventuelle saksomkostninger for motparten. Nå er saken omgjort fra privat straffesak og til sivilsak – uten krav om sikkerhet for omkostninger – og berammet for retten 21. mai.

Sak 2011-006: En kvinnelig hundeeier i Sunnhordland klaget inn avisen Sunnhordlands omtale av en dom i en rettssak hvor hun var tiltalt både for brudd på hundeloven og for å ha forsøkt urettmessig å påvirke vitner i forbindelse med saken. Det siste ble hun frikjent for. Hun mente uansett at Sunnhordlands omtale

3. Dommen – IJ-nr 2011-19 – finnes her: <http://www.nored.no/Dokumentarkiv/Domsarkiv/Dommer-2011>

hadde krenket hennes privatliv, og at hun ikke var anonymisert godt nok. Dette til tross for at Sunnhordland kun hadde omtalt henne med kjønn, alder og at hun bodde i Sunnhordland. Kommunenavn var ikke nevnt. PFU felte Sunnhordland for brudd på punkt 4.7 i VVP – om identifisering i saker om kriminelle eller klanderverdige forhold, og uttalte:

Når det så gjeld sjølve omtalen av saka, merker utvalet seg at Sunnhordland opplyser å ha gått lenger i anonymiseringa enn vanleg, mellom anna ved å utelate kommunenamn og politidistrikt. Utvalet finn likevel at Sunnhordland har gjeve for mange identifiserande og unødige detaljerte opplysningar, som særleg rammar uskuldig tredjepart, mellom anna i høve til ei gammal sak som gjeld familien til klagaren. Utvalet viser til punkt 4.7 i Ver Varsam-plakaten, der det mellom anna heiter: «Ver særleg varsam ved omtale (...) i saker der identifiserande omtale kan føre til urimeleg belastning for tredjeperson.»

På dette punkt har Sunnhordland brote god presseskikk.

Etter dette tok hundeeieren ut forliksklage mot Sunnhordland. Stord forliksråd avsa i september en dom hvor avisen ble dømt til å betale henne 100.000 kroner. Avisen måtte da ta ut stevning for domstolene, og i Sunnhordland tingrett i januar ble avisen frikjent, og tilkjent saksomkostninger. I premissene sier tingretten blant annet:

”Retten vurderer det etter dette til at artikkelen Sunnhordland Blad publiserte ikke omhandlet private opplysninger, da opplysningene utelukkende var hentet fra en dom uten begrensninger i adgangen til offentlig gjengivelse”.

Dommen er ikke anket, og er dermed rettskraftig.

DEN VANSKELIGE NETTDEBATTEN

Punkt 4.17 i Vær Varsom-plakaten lyder:

Dersom redaksjonen velger ikke å forhåndsredigere digitale meningsutvekslinger, må dette bekjentgjøres på en tydelig måte for de som har adgang til disse. Redaksjonen har et selvstendig ansvar for så snart som mulig å fjerne innlegg som bryter med god presseskikk.

Det dreier seg altså om en ”teknisk” bestemmelse i to ledd: For det første må det gjøres tydelig overfor publikum at den aktuelle nettdebatten ikke forhåndsredigeres, men publiseres uredigert. For det andre plikter redaksjonene ”så snart som mulig” å fjerne innlegg som er i strid med det presseetiske regelverket. I praksis er det det siste leddet i punktet som har vært gjenstand for klagebehandling. Brudd på dette kravet forutsetter, som det fremgår av teksten, at innholdet i det omstridte innlegget bryter med de presseetiske reglene.

En grunnpremiss for å kunne konstatere brudd etter punkt 4.17, andre ledd er altså at innlegget som sådan er i strid med presseskikken.

I følge PFUs bruddstatistikk har det siden 2003 vært 15 fellelser for brudd på Vær Varsom-plakatens punkt 4.17. Et søk i PFU-basen gir imidlertid bare treff på 11 saker hvor det er konstatert brudd på dette punktet, av totalt 19 (en sak er ikke publisert på nett) som har vært til ordinær klagebehandling og hvor punkt 4.17 er påberopt. Det er uklart hva som er grunnen til dette.

Uavhengig av denne statistiske usikkerheten, kan vi uansett konstatere at det ikke

har vært noen strøm av klager på manglende moderering av nettdebatter, slik noen kanskje hadde forventet. Som kjent var det i 2005 en ganske intens diskusjon mellom medieorganisasjonene om hvorvidt punkt 4.17 burde endres, slik at forhåndsmoderering ville bli et krav. Norsk Journalistlag var tilhengere av en slik endring, Norsk Redaktørforening mente at dette fortsatt måtte være opp til den enkelte redaktør å avgjøre.

Det interessante med PFUs praksis det siste året, er spørsmålet om hva som strengt tatt skal karakteriseres og kategoriseres som brudd på punkt 4.17. Av de tre sakene hvor det er konstatert brudd i fjor, var det to tilfeller hvor redaksjonene i utgangspunktet holdt fast ved at innholdet i innleggene ikke brøt med god presseskikk.

I PFU-sak 2010-198 (privatperson mot Fredriksstad Blad) uttalte utvalget:

*I det påklagede tilfellet konstaterer utvalget at Fredriksstad Blad har unnlatt å fjerne innlegg etter at klageren tok kontakt. Spørsmålet blir dermed om ytringene er i strid med presseetikken. Utvalget viser til Vær Varsom-plakatens punkt 4.1 om saklighet og omtanke i innhold og presen-
tasjon. Utvalget ser at debattinnlegg på nettet har en mer muntlig form enn øvrig redaksjonelt stoff og at takhøyden derfor kan være høyere. Slik utvalget leser de påklagede innleggene, er de fleste direkte knyttet til situasjonen rundt salget eller den omtalte nettsiden. Selv om klageren i stor grad har bidratt til et usaklig debattklima, fritar ikke dette redaksjonen for de presseetiske krav når det gjelder saklighet. Utvalget mener at flere av debattinnleggene bryter med god presseskikk og burde vært fjernet.*

Fredriksstad Blad har brutt god presseskikk.

Selv etter å ha blitt gjort oppmerksomme på det påklagede innlegget unnlot redaksjonen å fjerne det. Spørsmålet da er om det strengt tatt er manglende moderering som medfører brudd på god presseskikk, eller om det er innholdet – og kun innholdet – som utløser brudd.

I PFU-sak 2011-085 (privatperson mot Harstad Tidende) ble det klaget på et innlegg som i friske ordelag – for å si det pent – ga uttrykk for sterke synspunkter på samene og påståtte privilegier de hadde blitt tilgodesett med over mange år. Avisen argumenterte ikke langs en linje som handlet om moderering, men at innlegget som sådan var innenfor det presseetisk akseptable, og at det derfor ikke var noen grunn til å fjerne det. I sin uttalelse viste imidlertid PFU til både punkt 4.1 (saklighet og omtanke), punkt 4.3 (om respekt for egenart og identitet, privatlive, rase, nasjonalitet og livssyn).

Utfordringen er at teksten i punkt 4.17, andre ledd må lese som en plikt til ”å fjerne innlegg som bryter med god presseskikk”. Et spørsmål som da oppstår er hva redaksjonene skal gjøre dersom man er utstyrt med en god modereringsordning, men mener det aktuelle innlegget ikke bryter med god presseskikk, og derfor ikke fjerner det? Fredriksstad Blad unnlot å fjerne det påklagede innlegget, selv etter at man var blitt oppmerksom på det. Dersom PFU i neste omgang finner at innlegget er i strid med kravet til saklighet og omtanke, så kan utvalget selvsagt konkludere med brudd på for eksempel punkt 4.1. Men kan man også konstatere brudd på 4.17, dersom nettdebatten ellers er grundig moderert, men innlegg blir stående fordi redaksjonen mener det er innenfor de presseetiske grensene?

På den annen side vil noen, med tyngde, si at det ikke kan være så enkelt at redaktøren kan avskjære en debatt om kravet til moderering i punkt 4.17, ved rett og slett å hevde at hun mener innleggets innhold ikke bryter med god presseskikk. Her bør det uansett være mat for en interessant diskusjon.

En helt annen problemstilling er, som nevnt innledningsvis, er at det uansett er en forutsetning for å kunne konstatere brudd på andre ledd i punkt 4.17 at innholdet i innlegget i utgangspunktet bryter med reglene for god presseetikk. Da er det også et spørsmål om ikke PFU bør vise til hvilket punkt i Vær Varsom-plakaten som er overtrådt, før man konstaterer at redaksjonens kontrollrutiner har sviktet. Problemet er at i hele seks av de øvrige åtte ”brudd-sakene” på punkt 4.17, har utvalget ikke vist til hvilke punkter i plakaten som innholdet i de omstridte innleggene bryter mot. Det gjelder:

- PFU-sak 2003-030 (Stavanger Aftenblad), hvor avisen riktignok erkjente at innholdet stred mot presseetikken, men uten at det fremgår av PFUs uttalelse hvilke punkter det dreier seg om.
- PFU-sak 2007-208 (Aftenposten), hvor avisen ga uttrykk for at innlegget ville blitt fjernet, dersom man hadde blitt gjort oppmerksom på det.
- PFU-sak 2008-049 (Nordlys), hvor avisen erkjente feil, og ga uttrykk for at den opprinnelige artikkelen ikke skulle vært utstyrt med kommentarfelt i utgangspunktet.
- PFU-sak 2008-79 (Aftenposten), hvor avisen erkjente kontrollsvikt.
- PFU-sak 2009-190 (sol.no)
- PFU-sak 2011-002 (Hegnar online)

I flere av disse sakene er det derfor vanskelig å vite hvilket opprinnelig presseetisk brudd PFU legger til grunn for sin konklusjon om at kontrollrutinene har sviktet, i strid med punkt 4.17.

Mest spesiell er kanskje **PFU-sak 2008-79**, hvor Aftenposten erkjenner kontrollsvikt, men hvor PFU ikke finner noe presseetisk problematisk ved innleggene. Utvalget skriver:

Når det gjelder den påklagede nettdebatten, er utvalget ikke enig med klageren i at publiseringen av innleggene som ble fjernet, burde beklages. Slik utvalget ser det, inneholder innleggene ulike personers meninger og er ikke av en slik faktisk art at en rettelse og beklagelse skulle være påkrevd.

Uttalelsen må altså lese slik at PFU mener innholdet i innleggene er fullt ut akseptabelt. Like fullt feller utvalget Aftenposten, fordi avisen ikke har oppfylt sine egne kontrollrutiner. Det er en uttalelse det er all grunn til å stille spørsmål ved, men som illustrerer problemstillingen.

SAKLIGHET? OMTANKE?

Etter årsrapporten for 2008 sendte NR et brev til NP og PFU med noen kritiske synspunkter på bruken av punkt 4.1 i plakaten. Blant annet uttalte vi frykt for at bestemmelsen ble ”overforbrukt” og betraktet nærmest som sekkepost som hjemmel for fellelse når utvalget ikke fant andre punkter som passet. Etter vårt syn var det i 2008 også flere eksempler på bruk av 4.1 til tross for at andre punkter i plakaten måtte være mer relevante. Vi fremhevet særlig behovet for at 4.1-avgjørelsene ga en utfyllende redegjørelse for hva bruddet besto i, ettersom dette i svært liten grad sier seg selv etter ordlyden.

NP og PFU svarte med en utførlig redegjørelse for hvordan utvalget ser på bruken av 4.1 og imøtegikk NRs påstander om sekkepost, men erklærte samtidig at utvalget utvilsomt kunne bli bedre med begrunnelse for avgjørelsene.

Etter dette gikk antallet fellelser noe ned, før det økte litt igjen i 2010. Gjennomgangen av uttalelsene viser imidlertid at de er gjennomgående bedre og bredere begrunnet de siste par årene enn tidligere. Fortsatt er det imidlertid grunn til å stille spørsmål ved den praksis utvalget har fulgt i en del saker, hvor man "legger på" punkt 4.1, til tross for at det er konstatert brudd på andre punkter i Vær Varsom-plakaten, punkter som er betydelig mer presise enn henvisningen til saklighet og omtanke.

Et eksempel er PFU-sak 2010-125:

Fremover har fremstilt det som om klager har brutt taushetsplikten, noe han ifølge loven ikke har gjort, og som det burde vært enkelt for avisen å sjekke. Utvalget viser til Vær Varsom-plakatens punkt 3.2, hvor det blant annet heter: «Vær kritisk i valg av kilder, og kontroller at opplysninger som gis er korrekte.» For utvalget ser det også ut til at Fremover har vinklet saken på en måte som gir inntrykk av at klager på en nokså grov måte brøt taushetsplikten da han la frem pasientjournalen. Det vises her til Vær Varsom-plakatens punkt 4.1, som maner til saklighet og omtanke i innhold og presentasjon.

I dette tilfellet er det kildearbeidet som er problemet. Vinklingen følger som en konsekvens av dette. Da kan det stilles spørsmål om hvorvidt punkt 4.1 skal utgjøre et selvstendig fellelsesgrunnlag. Hvis man tenke seg at dette videreutvikles, så kan svært mange klager henvises til punkt 4.1 – som en konsekvens av at det foreligger brudd på andre punkter i plakaten.

Et annet eksempel er **PFU-sak 2011-085**, hvor et debattinnlegg som i sterke ordelag karakteriserer samene som folk og sametingspresidenten spesielt, ble felt, med følgende begrunnelse fra PFU:

Spørsmålet blir dermed om de påklagede ytringene er i strid med presseetikken. Utvalget viser til Vær Varsom-plakatens punkt 4.1 om saklighet og omtanke i innhold og presentasjon og punkt 4.3 om menneskers egenart og identitet. Utvalget ser at debattinnlegg på nettet har en mer muntlig form enn øvrig redaksjonelt stoff og at takhøyden derfor kan være høyere. Det er likevel utvalgets oppfatning at ytringene er av en slik karakter at det bryter med god presseskikk og burde vært fjernet.

I dette tilfellet er det grunn til å spørre om ikke VVP 4.3 er mer enn tilstrekkelig, og det virkelig presise punktet. I stedet for en summarisk og lite retningsgivende forklaring knyttet til to forskjellige punkter, kunne utvalget gitt en mer klar begrunnelse for hvorfor man mener punkt 4.3 er brutt.

22. JULI-SAKEN I PFU

Noen av de mange vanskelige etiske avveiningene redaksjonene sto overfor 22. juli og i tiden etterpå, er grundig behandlet i et annet kapittel i denne rapporten. Pressens Faglige Utvalg har mottatt til sammen 32 klager knyttet til terror-aksjonen og den påfølgende dekningen. Av disse ble 13 gjenstand for ordinær klagebehandling. De øvrige ble enten gjenstand for forenklet behandling, med henvisning til at det åpenbart ikke forelå noe presseetisk brudd, manglende samtykke fra direkte berørte eller andre grunner. Enkelte klager henviste mer generelt til belastninger knyttet til den massive mediedekningen, andre mer kuriøse begrunnelser, som for eksempel at den nå tiltalte terroristen var gjenstand for forhåndsdømming.

Av de 13 sakene som endte på utvalgets bord etter ordinær behandling endte fire med fellelse eller kritikk.

PFU-sak 2011-206 (Dagsavisen) og **PFU-sak 2011-286** (Stavanger Aftenblad) endte begge med fellelser etter VVP punkt 4.6 – om å ta hensyn til ofre og pårørende for ulykker og kriminalsaker – etter publisering av nesten identiske bilder på forsiden av en død kvinne utenfor regjeringskvartalet. Bildene viser de massive ødeleggelsene, og kvinnen utgjør ett element i bildet. På Dagsavisens forside ligger kvinnen med ryggen til og på Stavanger Aftenblads forside er ansiktet hennes sladdet. Utvalget avgav nesten identiske uttalelser.

Om Dagsavisen:

Utvalget er enig i at det påklagede bildet på Dagsavisens forside rent illustrativt har betydelig styrke og historisk verdi. Men utvalget er helt uenig med avisen når den argumenterer med at den hadde en eller annen form for plikt til å publisere det. Utvalget mener tvert imot at det forelå en presseetisk plikt til ikke å trykke det, på et tidspunkt da de nærmeste kanskje ikke engang hadde mottatt et endelig dødsbudskap. Og det er nettopp de nærmeste pårørende Vær Varsom-plaktens punkt 4.6 handler om. Der heter det: «Ta hensyn til hvordan omtale av ulykker og kriminalsaker kan virke på ofre og pårørende. Identifiser ikke omkomne eller savnede personer uten at de nærmeste pårørende er underrettet. Vis hensyn overfor mennesker i sorg eller ubalanse.»

Om Stavanger Aftenblad:

Utvalget er enig i at det påklagede bildet på Stavanger Aftenblads forside rent illustrativt har betydelig styrke og historisk verdi. Men utvalget er helt uenig med avisen når den argumenterer med at den ekstraordinære situasjonen gjorde bildebruken presseetisk akseptabel. Utvalget mener tvert imot at det forelå en presseetisk plikt til ikke å trykke bildet, på et tidspunkt da de nærmeste kanskje ikke engang hadde mottatt et endelig dødsbudskap. Og det er nettopp de nærmeste pårørende Vær Varsom-plaktens punkt 4.6 handler om. Der heter det: «Ta hensyn til hvordan omtale av ulykker og kriminalsaker kan virke på ofre og pårørende. Identifiser ikke omkomne eller savnede personer uten at de nærmeste pårørende er underrettet. Vis hensyn overfor mennesker i sorg eller ubalanse.»

I PFU-sak 2011-238 fikk Adresseavisen kritikk for publisering av navnet på en savnet gutt på Utøya, før familien hadde fått beskjed fra politiet om hans status. Avisen publiserte sin nettartikkel – med navn og bilde av klagerens sønn – 25. juli, tre dager før familien fikk dødsbudskalet, og at artikkelen ikke ble fjernet fra nett selv etter uttrykkelige henstillinger fra klager. PFU oppsummerer slik:

Utvalget mener videre at avisens anførsler om det uvanlig store informasjonsbehovet i denne saken er betimelige, noe også klager viser forståelse for. Det er tidspunktet for publisering det reageres på, og slik utvalget ser det, var ikke Rolf Christopher Johansen Perreaus rolle i offentligheten så fremtredende at familiens ønsker var nødt til å vike. Det legges vekt på at klager uttrykte sitt ønske tydelig, og blant annet begrunnet dette med at familiens 14-årige sønn også hadde vært på Utøya, men overlevd. Utvalget har merket seg at Adresseavisen valgte å anonymisere enkelte andre savnede. Det vises til Vær Varsom-plakatens punkt 4.6, der det heter: «Ta hensyn til hvordan omtale av ulykker og kriminalsaker kan virke på ofre og pårørende» og «[v]is hensyn overfor mennesker i sorg eller ubalanse».

På dette punkt har Adresseavisen opptrådt kritikkverdig.

De to siste sakene som endte med fellelse er behandlet først i 2012, men vi tar dem med for sammenhengens skyld.

PFU-sak 2011-319: ABC Nyheter produserte – ca to måneder etter 22. juli – en sak basert på avhør av en terrorsiktete. I artikkelen refereres det blant annet til at han mente det var en ”strategisk feil” ikke å drepe mannskapet på MS Torbjørn. Klageren, som var matros på båten, mener den omfattende og detaljrike omtalen førte til retraumatisering av involverte. PFU konkluderte slik, under dissens 5-2:

Utvalget legger stor vekt på at omtalen av massedrapene på Utøya berører svært mange unge ofre – noe som er spesielt i denne saken – og som må medføre økt varsomhet og større omtanke når det gjelder gjengivelsen av hva som skjedde den dagen. Etter utvalgets mening fremstår artikkelen unødig belastende for pårørende og ofre som var uforberedt på at disse opplysningene ville bli publisert. Utvalget viser til Vær Varsom-plakatens punkt 4.6, hvor det blant annet heter: «Ta hensyn til hvordan omtale av ulykker og kriminalsaker kan virke på ofre og pårørende.»

På dette punkt mener utvalgets flertall at ABC Nyheter har brutt god presseskikk.

Mindretallet konkluderte slik:

I tida etter 22. juli 2011 har mediene hatt som oppgave å belyse, kommentere og bringe fram ny kunnskap om terrorhandlingene. Saken har et usedvanlig alvor, omfang og betydning. Den berører svært mange.

Dette forplikter mediene til en balanse som både ivaretar hensynet til de etterlatte og pårørende, og offentlighetens behov for informasjon. Den aktuelle reportasjen gjengir gjerningsmannens politiforklaringer i betydelig detalj, men gir samtidig relevant informasjon om hans tenkesett, motiver og strategi i møtet med politiet. Fremstillingen gir samlet et sterkt inntrykk, men er ikke unødig utpenslet.

Utvalgets mindretall mener ABC Nyheter ikke har brutt på god presseskikk.

PFU-sak 2012-026: Foreldrene til en jente (fylkesleder i Sogn og Fjordane AUF) som døde på Utøya, mente NRK Sogn og Fjordane brøt god presseskikk da de ringte deres datter ca kl 18.00 fredag 22. juli, mens hun var i livsfare, refererte fra samtalen i et innslag på Dagsnytt 18 kort tid etter, og deretter, en halv time senere, publiserte en artikkel med deler av samtalen med den da avdøde. Artikkelen ble liggende ute på nettet i litt over ett døgn. PFU aksepterte at det ikke var mulig for journalisten å forstå at det var livsfarlig å ringe vedkommende på det aktuelle tidspunktet, ut fra den informasjonen man da hadde. Derimot mente PFU at nettartikkelen var problematisk:

Etter utvalgets mening er det den påklagede nettartikkelen som reiser de alvorligste presseetiske problemstillingene. Til forskjell fra Dagsnytt 18-innslaget er AUF-lederen her navngitt, og også her formidles hennes ekstreme situasjon. NRK har beklaget navnebruken og har også anført at artikkelen ideelt sett ikke skulle vært publisert. Slik utvalget ser det, burde redaksjonen, når situasjonen var så uklar, ha forstått at man skulle unnlatt å identifisere henne. Utvalget registrerer videre at artikkelen ble fjernet på redaksjonens eget initiativ etter ett døgn, men mener uansett redaksjonen skulle gjort dette langt tidligere, gitt artikkelens innhold. Det vises her til punkt 4.6 i Vær Varsom-plakaten, som vektlegger viktigheten av å ta hensyn til ofre og pårørende i forbindelse med omtale av ulykker og kriminalsaker, og til punkt 4.1, om å vise omtanke.

NRK har brutt god presseskikk.

De åtte ”frifinnelsene” i 22. juli-sakene handler om følgende forhold:

PFU-sak 2011-176: Tidens Krav gikk fri etter klage på en lederartikkel i papirutgaven lørdag 23. juli, en leder som koblet muslimsk innvandring og kultur til terroraksjonene i Oslo og på Utøya.

PFU-sak 2011-180: Fædrelandsvennen gikk fri etter å ha intervjuet en lokal forfatter som mandag 25. juli forteller om sitt eget ”terrorvirus” og sitt oppgjør med det.

PFU-sak 2011-211: Sarpsborg Arbeiderblad gikk fri etter klage på en lederartikkel som omhandlet en lokal Frp-politikers betraktninger om hvordan terroren ville påvirke valget.

PFU-sak 2011/200: Verdens Gang fikk fri etter en klage på avisens omfattende bildereportasje fra ”rekonstruksjonen” av terrorhandlingene på Utøya.

Gikk fri i PFU: VGs reportasje fra rekonstruksjonen på Utøya.

PFU-sak 2011-209: Dagbladet gikk fri etter en klage på avisens omfattende bruk av bilder av Anders Behring Breivik på forsiden.

PFU-sak 2011-235: NRK gikk fri etter klage på en reportasje – med flere bilder – fra samme ”rekonstruksjon” som i ovennevnte sak.

PFU-sak 2011-274: Verdens Gang gikk fri etter en klage fra Oslo politidistrikt – en klage som gjaldt avisens identifisering av en av etterforskerne (og aktoratets representant i fengslingsmøte) i 22. juli-saken.

PFU-sak 2012-025: Namdalsavisa gikk fri etter en klage fra pårørende i forbindelse med dekningen av begravelsen til et av Utøya-ofrene. Utvalget mente avisen hadde handlet i god tro og i tråd med det de trodde var avtalen med familien.

NORSK REDAKTØRFORENING

Stiftet som avisredaktørforening i 1950 og teller i dag omkring 750 medlemmer i alle former for aktualitetsmedier i Norge.

Foreningens hovedformål er å verne om ytringsfriheten og trykkefriheten som rettstatens og demokratiets grunnpilarer. Massemediene er det åpne samfunns arena for fri informasjon, samfunnskritikk og debatt. Redaktøren bestemmer mediets innhold og garanterer for den redaksjonelle frihet og uavhengighet i forhold til myndigheter, eiere, annonser og andre.

Foreningens sekretariat:

Rådhusgaten 17, 3. etasje
Postboks 624 Sentrum, 0106 Oslo.

Telefon +47 22405050
Telefaks +47 22405055

Epost post@nored.no

www.nored.no

Les den digitale versjonen her:
nored.no/aarsrapport/2011

